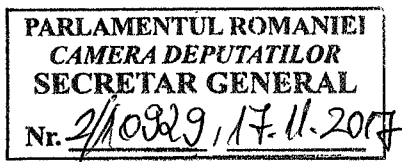

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

NOTĂ

referitoare la cererile de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, cereri formulate de președinții Senatului și Camerei Deputaților

Către: Biroul permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 611 din 3 octombrie 2017, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 877 din 7 noiembrie 2017, Curtea Constituțională a constatat că există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților, pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial.

Cu această decizie urmează să fie sesizată Comisia juridică, de disciplină și imunități.

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr. 611/2017.

Secretar General al Camerei Deputaților

Silvia-Claudia MIHALCEA

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 611

din 3 octombrie 2017

**referitoare la cererile de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională
dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public —
Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte,
cereri formulate de președinții Senatului și Camerei Deputaților**

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Mihaela Senia Costinescu	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află examinarea cererilor de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, cereri formulate de președinții Senatului și Camerei Deputaților. Sesizările se întemeiază pe prevederile art. 146 lit. e) din Constituție și ale art. 11 alin. (1) pct. A lit. e), ale art. 34, 35 și 36 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, au fost înregistrate la Curtea Constituțională sub nr. 9.686 și nr. 9.687 din 13 septembrie 2017 și formează obiectul Dosarului nr. 2.428E/2017, respectiv al Dosarului nr. 2.429E/2017.

2. Ședința de dezbateri publice a avut loc în data de 26 septembrie 2017, cu participarea reprezentanților Camerei Deputaților, domnul deputat Eugen Nicolicea și doamna deputat Oana Consuela Florea, a reprezentantului Senatului României, domnul Cristian Ionescu, consilier în cadrul Cabinetului președintelui Senatului, și a reprezentantului Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, doamna procuror șef al Secției judiciare Iuliana Nădelcu. Conexarea celor două cauze a fost dispusă în ședința publică, după punerea în discuția părților, iar dezbaterile pe fond au fost consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când, având nevoie de timp pentru studiul problemelor complexe pe care le ridică sesizările formulate și aspectele de drept incidente, Curtea a amânat deliberările pentru data de 3 octombrie 2017, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Cererea cu nr. 1.2480 din 13 septembrie 2017, **președintele Senatului** a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra existenței unui conflict juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public, componentă a autorității judecătorești, pe de altă parte.

4. Prin Cererea cu nr. 1/4.505/LD din 13 septembrie 2017, **președintele Camerei Deputaților** a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra existenței unui conflict juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public, componentă a autorității judecătorești, pe de altă parte.

5. În motivarea sesizărilor, cu conținut identic, președinții Senatului și Camerei Deputaților arată că prin cererile lor doresc stabilirea întinderii competenței/atribuțiilor constituționale ale Parlamentului, pe de o parte, și ale Ministerului Public, pe de altă parte, în legătură cu realizarea anchetelor parlamentare. Conflictul este determinat de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție (D.N.A.) de a se prezenta în fața comisiei de anchetă a Parlamentului României, de refuzul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a lua măsuri împotriva procurorului șef al D.N.A. cu privire la încălcarea prevederilor legale și refuzul procurorului general de a înainta comisiei de anchetă o copie de pe Dosarul de urmărire penală nr. 213/P/2017, înregistrat pe rolul Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Autorul sesizării apreciază că refuzul procurorului general și cel al procurorului șef al D.N.A. se referă la activitatea organului reprezentativ suprem al poporului român, echivalând cu refuzul celor două persoane care reprezintă Ministerul Public de a ține cont de solicitările unei comisii parlamentare de anchetă, comisie recunoscută constituțional, cu consecința punerii în imposibilitate a Parlamentului de a adopta o hotărâre.

6. În concret, la data de 11 mai 2017, Plenul reunit al celor două Camere a adoptat Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017 pentru constituirea Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 355 din 12 mai 2017. Adoptarea acestei hotărâri a fost determinată de informațiile apărute în spațiul public cu privire la faptul că în alegerile prezidențiale desfășurate în decembrie 2009, respectiv în derularea procesului electoral, s-ar fi implicat unele autorități publice și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, cu consecința vicierei rezultatului acestor alegeri. Scopul înființării comisiei de anchetă l-a constituit elucidarea circumstanțelor producerii acestor evenimente și stabilirea măsurilor ce ar putea fi dispuse. Prevederile Hotărârii nr. 39/2017 au precizat condițiile privind audierea unor persoane angajate sau nu în cadrul Guvernului sau administrației publice, precum și eventualele măsuri care ar putea fi luate împotriva unor persoane care obstrucționează sau împiedică aflarea adevărului.

7. Anterior adoptării de către Parlament a Hotărârii nr. 39/2017, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a anunțat, printr-un comunicat de presă, că a deschis un dosar penal în care se efectuează cercetări *in rem* sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de abuz în serviciu și falsificarea documentelor și evidențelor electorale care vizează alegerile prezidențiale din 2009. Ulterior adoptării Hotărârii Parlamentului României nr. 39/2017, tot printr-un comunicat de presă, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a anunțat că dosarul a fost clasat.

8. Comisia de anchetă și-a început activitatea în mai 2017, procedând la audierea unor persoane și solicitând de la mai multe autorități documente care ar fi avut legătură cu alegerile din 2009, în temeiul prevederilor art. 76 alin. (5) din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 481 din data de 28 iunie 2016, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora „dispozițiile legii referitoare la citarea, prezentarea și ascultarea martorilor, precum și cele privitoare la prezentarea și predarea obiectelor în înscrisurilor sau efectuarea expertizelor se aplică în mod corespunzător”. Acest text se referă la procedurile prevăzute în Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.

9. În acest context, printre persoanele care au fost invitate, în mai multe rânduri, în fața comisiei „a fost și procurorul șef al D.N.A., Laura Codruța Kovesi, care a refuzat să se prezinte, susținând, pe de o parte, că este o problemă personală, iar, pe de altă parte, că procurorii nu se pot prezenta în fața niciunui organ al statului, invocând, cu rea-credință, o falsă hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii”. „S-a susținut de către procurorul general și de către procurorul șef al D.N.A. că nicio comisie nu poate ancheta magistrații, deși, potrivit art. 8—10 și 98—99 din Legea nr. 303/2004 privind Statutul judecătorilor și procurorilor și art. 4, 5, 9 și 17 din Hotărârea nr. 328/2005 pentru aprobarea Codului deontologic al judecătorilor și procurorilor, competența C.S.M. sau a organelor de urmărire penală cu privire la magistrați se aplică doar atunci când aceștia săvârșesc o abatere în exercitarea unor atribuții de serviciu sau sunt implicați în calitate de martori ori suspecti în săvârșirea unor fapte penale”.

10. În același timp, procurorul general, Augustin Lazăr, nu numai că a refuzat să ia măsuri împotriva procurorului șef al D.N.A., care a ignorat solicitările comisiei de anchetă, dar, după ce s-a comunicat de către Biroul de Informare și Relații Publice al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție că dosarul a fost clasat, a refuzat să înainteze, la solicitarea comisiei, copii de pe actele aflate în dosarul de urmărire penală, așa cum rezultă din Adresa nr. 1.792/c/2017 din 14 iulie 2017. Comisia de anchetă a insistat prin mai multe adrese ca procurorul general să înainteze copii de pe dosar, să ia măsuri pentru a-l determina pe procurorul șef al D.N.A. să se prezinte la comisie și să răspundă la întrebarea „în seara alegerilor a fost sau nu în casa lui Gabriel Oprea?”. Or, refuzul procurorului general, ca și refuzul procurorului șef al D.N.A., și, în general, neprezentarea unui judecător sau procuror la audierile organizate în cadrul comisiilor parlamentare de anchetă, audieri care nu privesc activitatea jurisdicțională a persoanelor invitate, precum și refuzul de a înainta acte întocmite într-un dosar de urmărire penală clasat încalcă autoritatea Parlamentului României, organ reprezentativ al poporului, și împiedică desfășurarea activității Parlamentului însuși, sub aspectul funcției sale de control. În același timp, încalcă principiul loialității care ar trebui să existe între instituțiile și autoritățile publice într-un stat democratic.

11. În susținerea existenței conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile statului, președinții Senatului și Camerei Deputaților invocă o serie de decizii ale Curții Constituționale (Decizia nr. 48 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 125 din 21 mai 1994, Decizia nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 759 din 6 noiembrie 2009, Decizia nr. 209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 188 din 22 martie 2012, sau Decizia nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012) cu privire la rolul comisiilor de anchetă ale Parlamentului, prin care s-a statuat că „Ancheta parlamentară este o expresie a funcției de

control pe care o are Parlamentul în cadrul democrației constituționale. Acest tip de control parlamentar se poate efectua prin intermediul unei comisii de anchetă constituite ad-hoc sau prin mijlocirea unei comisii permanente”.

12. De asemenea, este invocată Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 655 din 9 august 2017, în care Curtea a constatat că „simplele audieri de persoane, modalitățile de citare/invitare a persoanelor, respectiv propunerile din raportul comisiei de anchetă nu califică activitatea acestora ca fiind una jurisdicțională. (...) Curtea constată că textul criticat realizează o evidentă distincție, pe de o parte, între persoanele care trebuie să se prezinte în fața comisiilor de anchetă în considerarea faptului că activitatea instituțiilor/autorităților din care fac parte sunt sub control parlamentar și care sunt citate în acest sens și, pe de altă parte, persoanele care sunt invitate, respectiv cele care reprezintă, în virtutea funcției lor de conducere, autorități/instituții publice ce nu se află sub control parlamentar, care, în considerarea principiului colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, au obligația să ia parte la lucrările comisiei în toate cazurile și indiferent de obiectul anchetei parlamentare sau alte persoane, care, spre exemplu, pot să nu aibă nicio tangență cu instituțiile statului, caz în care participarea acestora este la latitudinea lor.”

13. În concluzie, președinții Senatului și Camerei Deputaților solicită Curții Constituționale ca prin decizia pe care o va pronunța să constate existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public, pe de altă parte, conflict generat de refuzul procurorului general de a înainta Comisiei parlamentare de anchetă copii de pe un dosar de urmărire penală clasat, respectiv a Dosarului de urmărire penală nr. 213/P/2017, precum și de refuzul procurorului șef al D.N.A. de a răspunde, personal sau în scris, la întrebarea formulată de Comisia parlamentară de anchetă, și în conformitate cu prevederile constituționale și legale, „să oblige Ministerul Public să transmită de îndată Comisei parlamentare de anchetă copia Dosarului nr. 213/P/2017, iar pe procurorul șef al D.N.A. să răspundă la întrebarea formulată de comisie”.

14. În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cererea a fost comunicată Parlamentului României — Camera Deputaților și Senatul și Ministerului Public — Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Direcția Națională Anticorupție, pentru a prezenta **punctele lor de vedere** asupra conținutului conflictului juridic de natură constituțională și a eventualelor căi de soluționare a acestuia.

15. **Camera Deputaților** a transmis punctul său de vedere în Dosarul nr. 2.429E/2017 prin Adresa nr. 3-c/2/76 din 18 septembrie 2017, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 9.798 din 19 februarie 2017. Arată că, în ceea ce privește autoritățile publice implicate în conflictul de natură constituțională supus analizei, acestea sunt Parlamentul, format din Camera Deputaților și Senatul, prin Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, și Ministerul Public, prin procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În situația prezentată în cererea formulată de autorul sesizării, Parlamentul este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile constituționale, respectiv de a lua act și de a decide cu privire la activitatea comisiei speciale de anchetă, constituită în temeiul dispozițiilor art. 64 alin. (4), coroborate cu cele ale art. 69 alin. (1) din Constituție, care nu a depus raportul de activitate în scopul căreia a fost creată, întrucât procurorul șef al Direcției

Naționale Anticorupție a refuzat să se prezinte în fața comisiei parlamentare de anchetă, nu a răspuns, în mod direct ori în scris, la întrebările adresate de comisie, iar procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu a transmis copii de pe Dosarul de urmărire penală nr. 213/P/2017, soluționat prin clasare.

16. Ancheta parlamentară este una dintre modalitățile constituționale prin care Parlamentul exercită în mod nemijlocit funcția de control parlamentar și, subsecvent, poate avea implicații directe asupra funcției de legiferare, funcții reglementate de Legea fundamentală în sarcina Parlamentului, ca unică autoritate legiuitoare. Ancheta parlamentară, conexasă principiului democratic al reprezentativității, are drept obiectiv cercetarea, documentarea și controlul problemelor de interes public, intrinsec legate de binele comun și de apărarea interesului național. Aceleași considerente se desprind și din jurisprudența constantă a Curții Constituționale, potrivit Deciziei nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 759 din 6 noiembrie 2009, Deciziei nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012, Deciziei nr. 430 din 21 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 655 din 9 august 2017.

17. În ceea ce privește textele legale asupra cărora poartă conflictul dedus analizei Curții Constituționale, din perspectiva prevederilor art. 34 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 Camera Deputaților susține că, prin conduita procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție și a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, care reprezintă Ministerul Public, se aduce atingere dispozițiilor art. 69 alin. (1) coroborate cu cele ale art. 64 alin. (4), precum și dispozițiilor art. 1 alin. (4) și (5) din Constituția României.

18. Astfel, controlul parlamentar reglementat în Legea fundamentală și exercitat inclusiv prin intermediul comisiilor de anchetă constituite ad-hoc, este o instituție juridică care nu trebuie izolată de principiul constituțional al colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului și nici de principiul loialității față de Constituție, ci trebuie coroborată și corelată cu aceste principii. Din această perspectivă, prin Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 655 din 9 august 2017, Curtea Constituțională a stabilit că „este evident că reprezentanții instituțiilor trebuie să colaboreze în realizarea anchetelor parlamentare, în această formulă concretizându-se și principiul echilibrului între puterile statului”.

19. În ceea ce privește legislația infraconstituțională care reglementează competența Camerelor Parlamentului de a organiza comisii de anchetă, sunt iterate dispozițiile art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevederi înscrise și în Hotărârea Parlamentului României nr. 38/2017 privind modificarea și completarea art. 9 din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului. Aceste dispoziții legale și reglementare au fost supuse examinării Curții Constituționale, care a stabilit că sunt în concordanță cu dispozițiile constituționale.

20. Camera Deputaților arată că, deși a fost invitat de trei ori pentru a se prezenta în fața comisiei de anchetă și a răspunde la întrebarea „dacă a fost în seara alegerilor în locuința lui Gabriel Oprea”, procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție a refuzat să se prezinte, împiedicând aflarea adevărului prin faptul că nu a răspuns, în mod direct ori în scris, conform legii și regulamentelor parlamentare, la întrebarea adresată de comisia de anchetă. Pe de altă parte, procurorul general nu a transmis documentele solicitate de comisie, respectiv copii de pe Dosarul de urmărire penală nr. 213/P/2017, soluționat prin clasare. Această împrejurare este în contradicție cu prevederile art. 27 alin. (3) din Ghidul privind relația dintre sistemul judiciar din

România și mass-media, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 482 din 1 iunie 2012, cu modificările și completările aduse prin hotărârile Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 573 din 6 mai 2014 și nr. 376 din 17 decembrie 2015, potrivit cărora „(3) În cazul soluțiilor de clasare sau de renunțare la urmărirea penală, se pot elibera, la cerere, copii, din care în prealabil au fost eliminate datele cu caracter personal, pasajele din care rezultă informații prin a căror divulgare se încalcă dreptul la respectarea vieții private, precum și cele care se referă la conținutul unor probe și măsuri dispuse, dacă prin menționarea acestora se periclitează desfășurarea procesului penal în alte cauze. Cererea se aprobă de către purtătorul de cuvânt, cu consultarea conducătorului parchetului.”

21. Potrivit prevederilor art. 9 din Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017, constatările, concluziile și propunerile Comisiei parlamentare de anchetă fac obiectul unui raport final, care, până la data de 8 septembrie 2017, trebuia depus la Birourile permanente reunite ale Camerei Deputaților și Senatului, în vederea înaintării către grupurile parlamentare și înscrierii pe ordinea de zi a plenului reunit al celor două Camere, pentru a fi supus dezbaterii. În împrejurările date, Comisia specială de anchetă nu a putut finaliza raportul în termenul prevăzut, acesta fiind prelungit cu încă 60 de zile (termen maxim) prin Hotărârea Parlamentului României nr. 44/2017. Așadar, Parlamentul, cu toate diligențele depuse, este în continuare în imposibilitatea de a lua act și de a decide cu privire la activitatea Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, respectiv de a-și îndeplini obligațiile înscrise în art. 64 alin. (4) și art. 69 alin. (1) din Constituție și puse în aplicare prin Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017, cu modificările și completările ulterioare.

22. Pentru argumentele prezentate, Camera Deputaților apreciază că, atât în drept, cât și în fapt, sunt întrunite condițiile cumulative rezultate din jurisprudența Curții Constituționale în sensul existenței unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de-o parte, și Ministerul Public, parte a autorității judecătorești, pe de altă parte, iar prin soluționarea acestuia se vor înlătura blocajele instituționale dintre cele două autorități publice constituționale.

23. **Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție** a transmis punctul său de vedere prin Adresa nr. 1.404/C/2017 din 19 septembrie 2017, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 9.808 din 19 septembrie 2017. Examinând cererile formulate, din punctul de vedere al admisibilității sesizărilor, apreciază că acestea, în raport de jurisprudența Curții Constituționale, nu sunt admisibile. În cauză, deși prin însăși cererea formulată s-a precizat ca autoritate publică aflată în conflict juridic de natură constituțională, Parlamentul României, în fapt, sesizarea privește existența unui conflict juridic de natură constituțională între o comisie parlamentară de anchetă și Ministerul Public, motiv pentru care, în raport cu dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, Curtea Constituțională nu este legal sesizată și nici nu este competentă a se pronunța asupra acestei sesizări. Mai mult, autorii sesizării nu precizează în mod expres textele legale asupra cărora poartă conflictul. Curtea nu se poate pronunța pe aspectele invocate de autorii sesizării, deoarece acestea vizează procedura de lucru care a avut loc în cadrul comisiei parlamentare de anchetă, modul de organizare și funcționare al unei comisii parlamentare, și nu acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând

în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor. Or, „modalitatea de organizare și funcționare a unei comisii parlamentare nu poate forma obiect al unui conflict juridic de natură constituțională”.

24. Cu privire la atribuțiile acestor comisii, din coroborarea textelor constituționale rezultă că, în fața comisiilor, în mod obligatoriu, trebuie să compară numai subiectele de drept care se află în raporturi constituționale specifice cu Parlamentul potrivit titlului III cap. IV din Constituție, intitulat Raporturile Parlamentului cu Guvernul. Alte subiecte de drept pot fi invitate să ia parte la dezbaterile din fața comisiilor.

25. Având în vedere considerentele expuse, Ministerul Public — Direcția Națională Anticorupție apreciază că instituirea obligației persoanelor de drept public, altele decât cele prevăzute de art. 111 din Constituție, a persoanelor juridice private și a persoanelor fizice de a se prezenta, direct sau prin reprezentant legal, după caz, în fața comisiilor parlamentare contravine rolului și scopului acestor comisii și, în mod implicit, rolului constituțional de autoritate legiuitoare a Parlamentului, cu încălcarea principiului constituțional al separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție. Prin urmare, motivul invocat de președinții Senatului și Camerei Deputaților ca fiind generator al unui conflict, respectiv refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața membrilor comisiei, nu există în fapt, deoarece nu vizează existența unei obligații juridice a acestuia, prevăzute de Constituție și de legile de organizare judiciară.

26. În acest context, „subiectelor de drept care nu sunt în raporturi constituționale cu Parlamentul, mai precis sub controlul acestora, nu li se poate impune obligația de a se prezenta în fața comisiilor de anchetă în temeiul vreunui raport de subordonare sau control politic, ci numai de a colabora cu acestea astfel încât să se asigure realizarea scopului pentru care sunt constituite, în virtutea principiului colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului”. În aplicarea acestui principiu al colaborării instituționale statuat pe cale jurisprudențială, procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție a răspuns în scris la întrebarea formulată de către membrii Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, începând cu data de 7 iulie 2017, continuând cu data de 11 august 2017, sens în care a precizat în mod expres că nu a avut și nu are cunoștință despre aspecte de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității Comisiei.

27. Într-o atare situație, nu se poate imputa Ministerului Public — Direcția Națională Anticorupție o eventuală blocare a activității comisiei parlamentare, deoarece procurorul șef a colaborat cu membrii comisiei și a comunicat în scris un punct de vedere referitor la obiectul anchetei parlamentare.

28. În raport cu argumentele expuse, Ministerul Public — Direcția Națională Anticorupție apreciază că „nu există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României — Comisia parlamentară de anchetă și Ministerul Public — Direcția Națională Anticorupție, deoarece în cauză nu au existat presupuse acte sau acțiuni concrete prin care procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție și-a arogat puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, de asemenea, nu și-a declinat competența și nici nu a refuzat a îndeplini anumite acte care intră în drepturile și obligațiile Ministerului Public — Direcția Națională Anticorupție și nici nu a omis să răspundă solicitărilor Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial”.

29. Un asemenea conflict juridic de natură constituțională „nu poate exista nici măcar la nivel declarativ, deoarece nu a produs

niciun efect juridic”. În condițiile în care nu există o obligație juridică, impusă de Constituție și de legile de organizare judiciară procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața membrilor comisiei, „modalitatea în care s-a răspuns în scris solicitărilor comisiei speciale de anchetă este aptă să servească lămuririi împrejurărilor ce fac obiectul analizei comisiei și scopului pentru care aceasta a fost constituită și nu este de natură a obstrucționa activitatea comisiei de anchetă”.

30. **Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție** a transmis punctul său de vedere prin adresele nr. 2.256/C/416/III-13/2017 și nr. 2.257/C/416/III-13/2017 din 20 septembrie 2017, înregistrate la Curtea Constituțională cu nr. 9.892 din 20 septembrie 2017. Face o delimitare a celor susținute de autorii sesizării, configurând conflictul pe două paliere. Primul ar avea ca surse: „refuzul procurorului șef al D.N.A. de a se prezenta în fața comisiei de anchetă a Parlamentului României”, „refuzul procurorului șef al D.N.A. de a răspunde, personal sau în scris, la întrebarea formulată”, „neprezentarea unui judecător sau procuror la audierile organizate în comisiile de anchetă, audieri care nu privesc activitatea jurisdicțională” și „refuzul procurorului general de a lua măsuri împotriva procurorului șef al D.N.A. cu privire la încălcarea prevederilor legale”. Al doilea palier vizează „refuzul procurorului general de a înainta comisiei de anchetă o copie de pe dosarul de urmărire penală”, „refuzul de a se înainta acte întocmite într-un dosar de urmărire penală clasat” și „refuzul de a se înainta comisiei parlamentare de anchetă un dosar clasat”.

31. Referitor la primul palier de configurare a conflictului, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție arată că între primele trei aserțiuni ale titularilor sesizării nu există identitate. Astfel, ar exista, pe de o parte, refuzul procurorului șef al D.N.A. de a se prezenta în fața comisiei de anchetă ori refuzul de a răspunde, personal sau în scris, la întrebarea formulată, iar pe de altă parte, se invocă neprezentarea unui magistrat (judecător sau procuror) la audierile organizate în comisiile de anchetă, precizându-se că este vorba de audieri care nu privesc activitatea jurisdicțională. În condițiile lipsei de identitate a aserțiunilor care configurează conflictul, în opinia autorilor sesizării, și, întemeiat pe conduita obiectivată în manifestările concrete care a materializat până în prezent relațiile dintre comisia de anchetă și Ministerul Public, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că „analiza unui eventual conflict trebuie circumscrisă și, prin urmare, limitată la poziția procurorului șef al D.N.A.”.

32. În continuare, se arată că, admitând că eventualul conflict ar fi reprezentat de poziția procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție, trebuie observat faptul că „acesta pare că se referă nu la persoana care ocupă funcția menționată și comportamentul său personal, ci la funcția acestei persoane — magistrat cu funcție de conducere a unei structuri specializate a Ministerului Public/componentă a autorității judecătorești și comportamentul său în funcția publică menționată”. Or, realitatea este cu totul alta, întrucât procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție i se cere să răspundă la întrebarea „dacă în seara alegerilor a fost sau nu în casa lui Gabriel Oprea”. Mai mult, autorii sesizării precizând expres (în acord cu jurisprudența Curții Constituționale) că solicitările adresate nu vizează activitatea jurisdicțională, „nu rezultă decât că întrebarea/solicitarea nu vizează funcția persoanei căreia îi este adresată — magistrat cu funcție de conducere a unei structuri specializate a Ministerului Public/componentă a autorității judecătorești și comportamentul său în funcția publică menționată, ci o chestiune de ordin personal. În asemenea condiții, nu există niciun raport între persoana vizată de o solicitare cu privire la o chestiune personală și Ministerul Public în care aceeași persoană ocupă funcția de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție”.

33. Din această perspectivă, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție consideră că nu sunt îndeplinite condițiile formale ale unui conflict juridic de natură constituțională între Ministerul Public și cele două Camere ale Parlamentului.

34. Chiar și în ipoteza în care s-ar admite contrariul, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție consideră că nu există un conflict juridic de natură constituțională. Astfel, un magistrat face parte din categoria persoanelor invitate în fața comisiei [art. 8 alin. (3) din Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017 pentru constituirea Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial; art. 9 alin. (5) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor], persoane care au opțiunea de a accepta sau nu invitația. În condițiile unui drept de opțiune, recunoscut legal, nu se poate discuta despre o sancțiune pentru ipoteza neacceptării invitației, cu atât mai mult despre existența unui conflict juridic de natură constituțională. Problematika sancțiunii intervine exclusiv în ipoteza în care persoana invitată a acceptat invitația și, acceptând-o, nu furnizează informațiile solicitate de comisia de anchetă, iar sancțiunea este posibil a fi concretizată pe calea unui instrument juridic pus la dispoziția comisiei de anchetă, respectiv posibilitatea acesteia de a sesiza organele de urmărire penală (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 49). Prin urmare, aflându-ne în ipoteza în care persoana invitată nu a acceptat invitația, nu există dreptul de a fi sancționată și, cu atât mai mult, nu se poate reține un conflict juridic de natură constituțională.

35. Pentru ipoteza inexistentă în cauză — acceptarea invitației, urmată de refuzul de a furniza informațiile solicitate de comisia de anchetă — nu există decât posibilitatea sesizării organelor de urmărire penală. Din această perspectivă, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție consideră că „este nesusținută poziția autorilor sesizării privind generarea conflictului, printre altele, și de refuzul procurorului general de a lua măsuri împotriva procurorului șef al D.N.A. cu privire la încălcarea prevederilor legale”. Așadar, nici sub acest aspect nu există un conflict juridic de natură constituțională între Ministerul Public și Parlamentul României.

36. Referitor la al doilea palier de configurare a conflictului, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție susține că se impun mai multe observații. La data de 6 iunie 2017, Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, constituită prin Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017, a solicitat Ministerului Public să comunice dacă pe rolul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție există un dosar care să aibă ca obiect aspecte ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, care sunt infracțiunile ce fac obiectul cercetărilor, și care este calitatea următoarelor persoane: Oprea Gabriel, Onțanu Neculai, Iordănescu Aurel, Maior George-Cristian, Coldea Florin, Kövesi Laura-Codruța. Ca urmare a acestei solicitări, la 9 iunie 2017, s-a comunicat comisiei că pe rolul Secției de urmărire penală și criminalistică a fost înregistrată cauza penală cu nr. 213/P/2017, în care s-a început urmărirea penală *in rem* sub aspectul infracțiunilor de abuz în serviciu, prevăzută de art. 297 alin. (1) din Codul penal cu aplicarea art. 5 din Codul penal, și de falsificare a documentelor și evidențelor electorale, prevăzută de art. 391 alin. (3) și (4) din Codul penal cu aplicarea art. 5 din Codul penal, și că toate persoanele audiate până la acel moment procesual au calitate de martor.

37. La data de 13 iunie 2017, comisia specială de anchetă a revenit la adresa din 6 iunie 2017, solicitând „un răspuns cu celeritate”, având în vedere prevederile art. 9 alin. (1) ale Hotărârii Parlamentului României nr. 39/2017 prin care s-a stabilit termenul de 60 de zile de la data înființării comisiei Parlamentului pentru depunerea raportului final, la Birourile permanente reunite ale Camerei Deputaților și Senatului. Această revenire la adresa din 6 iunie 2017 a fost conexasă la lucrarea inițială, întrucât, între timp, a fost comunicat răspunsul menționat anterior.

38. Prin comunicatul Biroului de informare și relații publice din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție din 27 iunie 2017 s-a adus la cunoștința opiniei publice că, în cauza cunoscută sub denumirea „Alegerile din decembrie 2009”, s-a dispus clasarea.

39. La 11 iulie 2017, comisia specială de anchetă a formulat o cerere, prin care a solicitat Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție să-i fie remisă o copie de pe Dosarul de urmărire penală nr. 213/P/2017, precum și declarațiile persoanelor audiate. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la 14 iulie 2017, a răspuns că, în conformitate cu prevederile art. 285 din Codul de procedură penală, coroborat cu art. 111 din Constituția României, nu se poate da curs solicitării. Aceasta întrucât, pe de o parte, activitățile de urmărire penală sunt nepublice, iar pe de altă parte, potrivit deciziilor Curții Constituționale nr. 45/1994 și nr. 317/2006, în lipsa unor raporturi de drept constituțional, documentele deținute de alte autorități publice decât Guvernul și organele administrației publice, chiar și în situația în care acestea sunt considerate mijloace de probă necesare activității comisiei parlamentare nu pot fi transmise acesteia. Totodată, s-a precizat că, în urma materialului probator administrat în cauză nu a rezultat niciun element sau indiciu de natură să conducă la presupunerea rezonabilă că s-ar fi comis o faptă prevăzută de legea penală.

40. La 26 iulie 2017, comisia specială de anchetă a revenit cu solicitarea de a se înainta copia Dosarului de urmărire penală nr. 213/P/2017 și declarațiile persoanelor audiate. A fost invocat principiul colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului, precum și faptul că, odată cu adoptarea unei soluții de clasare, dosarul nu se mai află în faza nepublică. În urma acestei solicitări, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție s-a adresat Consiliului Superior al Magistraturii pentru un punct de vedere, în calitate de garant al independenței justiției, referitor la faptul dacă poate fi trimis comisiei Parlamentului, în copie, un dosar, și, totodată, să aprecieze cu privire la necesitatea sesizării Curții Constituționale a României, în baza art. 146 lit. e) din Constituția României, cu o cerere de constatare a existenței unui conflict juridic de natură constituțională între autoritatea legislativă și autoritatea judecătorească.

41. Demersurile Ministerului Public, anterior menționate, inclusiv cele adresate Consiliului Superior al Magistraturii nu neagă principiul colaborării loiale între autoritățile statului; în condițiile în care jurisprudența Curții Constituționale, așa cum s-a arătat anterior, fixează repere de principiu pentru derularea raporturilor create în cadrul acestei colaborări, intervenția Consiliului Superior al Magistraturii, în calitate de garant al independenței justiției, a fost solicitată pentru asigurarea aplicării în concret și în mod unitar a deciziilor Curții (nr. 428/2017 și nr. 430/2017), la nivelul întregului sistem judiciar întrucât situațiile juridice care au stat la baza pronunțării acestuia prezintă un caracter de nouitate absolută pentru acest sistem. De asemenea solicitarea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție către Consiliul Superior al Magistraturii a avut în vedere și stabilirea unor repere de principiu care să pregătească sistemul judiciar pentru soluționarea unor viitoare

cereri similare, de natură a asigura un just echilibru între principii și drepturi fundamentale.

42. În data de 7 august 2017, Consiliul Superior al Magistraturii, cu privire la solicitarea de a se implica, în calitate de garant al independenței justiției, în identificarea unor soluții concrete, adaptate și specifice sistemului judiciar în raport cu solicitările comisiei parlamentare și-a declinat competența, considerând că „soluționarea concretă a solicitării Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție [...] ar determina o extindere excesivă a instrumentelor juridice prin care se realizează exercitarea acestei componente”. Cu privire la solicitarea de sesizare a Curții Constituționale cu un conflict de natură constituțională raportat la situația semnalată, Consiliul Superior al Magistraturii susține că nu se pune problema încălcării unor competențe sau a neîndeplinirii unor acte privind obligații ce derivă strict din dispozițiile Constituției și nu a fost creat niciun blocaj instituțional, prin urmare nu sunt întrunite cerințele legale pentru sesizarea Curții Constituționale.

43. Ca urmare a răspunsului primit de la Consiliul Superior al Magistraturii și a unei noi adrese formulate de comisia specială de anchetă, Ministerul Public, prin structurile sale, a reanalizat solicitarea. Concluzia unanimă a acestui nou demers a fost în sensul inexistenței temeiului legal care să permită transmiterea *in integrum* a dosarului penal comisiei parlamentare. S-a concluzionat că dispozițiile legale în vigoare nu acoperă această posibilitate. Ministerul Public își exercită atribuțiile cu respectarea Constituției și a legilor în vigoare, colaborează cu orice autoritate, instituție sau persoană, dar consideră că loialitatea constă tocmai în respectarea cadrului constituțional, a principiului separației puterilor în stat. În opinia Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de esența caracterului loial al colaborării este respectarea cadrului constituțional și legal. Autoritățile datorează loialitate principiului statului de drept și normelor care îl guvernează.

44. La data de 4 septembrie 2017, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, aplicând *in extenso* principiul colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului, și pentru realizarea obiectivelor propuse de comisia parlamentară, a comunicat acesteia soluția emisă (prin care se reține că faptele de pretinsă fraudare a alegerilor nu există în materialitatea lor), temeiul de fapt și de drept și motivarea ordonanței de clasare dispuse în cauză, informații apreciate ca fiind de natură a ajuta comisia în anchetarea faptelor și împrejurărilor avute în vedere.

45. Totodată, în ședința Colegiului de conducere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție din 5 septembrie 2017, a fost supusă discuției aceeași chestiune de drept, de interes pentru Ministerul Public, respectiv problema condițiilor în care un dosar judiciar poate fi pus la dispoziția altor autorități sau instituții, în afara celor cu atribuții privind soluționarea ori verificarea lui. Aceasta întrucât, în viitor, situații similare se pot ivi și la alte parchete și, în egală măsură, instanțe. În urma dezbaterilor, cu unanimitate de voturi, Colegiul de conducere a apreciat că nu pot fi comunicate copii ale unor acte de urmărire penală decât în condițiile strict și limitativ prevăzute de Codul de procedură penală.

46. În același sens, al identificării unor practici mutual acceptate care să permită „evitarea crizelor sau depășirea lor cu seninătate”, Ministerul Public a procedat la verificări privind existența unor situații identice ori similare (trimiterea unor dosare penale în copie către alte instituții sau autorități), rezultând că, exceptând solicitările formulate de către Agentul guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, nu au fost identificate astfel de cereri din partea altor instituții/autorități. Or, în ceea ce privește Agentul guvernamental există un cadru normativ expres [art. 6 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 94/1999 privind participarea României la procedurile în fața Curții Europene a

Drepturilor Omului și a Comitetului Miniștrilor ale Consiliului Europei și exercitarea dreptului de regres al statului în urma hotărârilor și convențiilor de rezolvare pe cale amiabilă].

47. În contextul expus nu rezultă decât că „poziția Ministerului Public s-a circumscris eforturilor de identificare a unor repere concrete menite să pună în practică colaborarea loială și, totodată, de natură a asigura un just echilibru între principiile și drepturile fundamentale aflate în discuție. Prin urmare, poziția Ministerului Public nu reprezintă o abdicare de la principiul colaborării loiale, ci, dimpotrivă, un proces de configurare a acesteia, în condițiile absenței oricărui precedent clarificator. O asemenea poziție denotă interes și bună-credință în raport cu toate aspectele implicate și nu poate fi calificată drept generatoare a unui conflict”.

48. În consecință, instituțiile/autoritățile puse în situația de a colabora trebuie să contribuie la configurarea principiului loialității (acestora le revine, în principal, această sarcină). Această configurare se va realiza în raport cu competențele constituționale ale fiecăreia dintre instituțiile/autoritățile aflate în colaborare, cu valorile și principiile constituționale incidente respectivei colaborări; colaborarea trebuie să fie făcută în formele prevăzute de lege. În condițiile în care formele nu sunt prevăzute de lege (de exemplu, nu există dispoziții legale care să normeze transferul unui dosar judiciar către o comisie parlamentară de anchetă), entitățile aflate în colaborare trebuie, cu bună-credință, să identifice și să stabilească acele forme ce nu prejudiciază principiile constituționale care caracterizează fiecare entitate în parte (de pildă, independența justiției) sau care sunt incidente în raport cu particularitățile colaborării respective (de pildă, dreptul la viață privată, la imagine al persoanelor implicate).

49. Din această perspectivă, poziția Ministerului Public privind solicitarea unui dosar de urmărire penală este circumscrisă unor demersuri derulate cu bună-credință, de identificare a formelor de colaborare loială aplicabile cazului concret și nu poate fi caracterizată (decât, poate, dintr-o perspectivă unilaterală și simplificatoare) drept generatoare a unui conflict juridic de natură constituțională. Aceasta cu atât mai mult cu cât obligația de loialitate este o obligație imperfectă, fără sancțiune. Loialitatea încetează la granița normei explicite (de pildă, acolo unde legea prevede că accesul la dosar este recunoscut anumitor titulari, loialitatea încetează). Mai mult, loialitatea se invocă în relație cu cineva, iar nu împotriva cuiva.

50. În considerarea celor anterior expuse, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție susține că nu și-a arogat puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice și, nefiind investit cu o cauză având același obiect cu cel al comisiei parlamentare, nu și-a declinat o competență inexistentă. De asemenea nu a omis sau a refuzat să îndeplinească o obligație constituțională, legală sau regulamentară, de natură a genera un blocaj instituțional, după cum nu a creat nici oricare alt conflict juridic de natură constituțională. Prin urmare, solicită Curții Constituționale să constate că nu există niciun conflict juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Ministerul Public.

51. În conformitate cu dispozițiile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, potrivit căreia „Dezbaterea are loc pe baza raportului prezentat de judecătorul-raportor, a cererii de sesizare, a punctelor de vedere prezentate potrivit alin. (1), a probelor administrate și a susținerilor părților”, coroborate cu cele ale art. 76 din Legea nr. 47/1992, în temeiul cărora „Autoritățile publice, instituțiile, regiile autonome, societățile comerciale și orice alte organizații sunt obligate să comunice informațiile, documentele și actele pe care le dețin, cerute de

Curtea Constituțională pentru realizarea atribuțiilor sale”, Curtea a apreciat utile cauzei și a solicitat comunicarea, în copii certificate, a unor documente din dosarul Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, respectiv a actelor prin care s-a solicitat Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție transmiterea copiei după dosarul de urmărire penală aflat pe rolul acestui parchet și a răspunsurilor primite la această solicitare, a actelor prin care procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție a fost invitat la audiere în fața comisiei parlamentare de anchetă și a răspunsurilor la această invitație, precum și a actului care conține răspunsul în scris al procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție, care nu a acceptat să fie audiat, la întrebările formulate de comisia de anchetă. De asemenea a fost solicitată comunicarea unor documente din dosarul de urmărire penală înregistrat pe rolul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (Dosarul nr. 213/P/2017), respectiv a actului de sesizare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (plângere, denunț sau act de sesizare din oficiu), a ordonanțelor de începere a urmăririi penale *in rem/in personam*, precum și a ordonanței de clasare pronunțate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în dosarul sus-menționat.

52. **Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial** a transmis, prin Adresa 4C — 30/111 din 20 septembrie 2017, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 9.858 din 20 septembrie 2017, documentele solicitate de Curte.

53. **Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție** a transmis, prin Adresa nr. 2.269/C/2017, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 9.841 din 20 septembrie 2017, actul de sesizare din oficiu a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de urmărire penală și criminalistică, ordonanța de începere a urmăririi penale *in rem*, precum și ordonanța de clasare a cauzei penale, acte din Dosarul nr. 213/P/2017, înregistrat pe rolul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de urmărire penală și criminalistică.

54. Curtea constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice.

55. De asemenea, la dosarele cauzei au fost depuse două înscrisuri, sub titulatura *amicus curiae*: primul, din partea Asociației Romanian Community Coalition, prin care se susțin sesizările formulate de președinții Senatului și Camerei Deputaților și se aduc argumente cu privire la existența unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice, și al doilea, din partea Mișcării Civice Inițiativa România, care solicită respingerea sesizărilor formulate și constatarea inexistenței conflictului juridic de natură constituțională.

CURTEA,

examinând cererile de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, cereri formulate de președinții Senatului și Camerei Deputaților, punctele de vedere ale Camerei Deputaților, Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție, actele depuse la dosar, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile reprezentanților

părților prezente, prevederile Constituției și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

56. În ceea ce privește **admisibilitatea** sesizărilor, în conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, Curtea Constituțională „*soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice*”.

57. Pentru exercitarea competenței prevăzute de Constituție, Curtea este sesizată la cererea „*Președintelui României, a unui-a dintre președinții celor două Camere, a prim-ministrului sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii*”. Subiectele de drept pe care Legea fundamentală le îndrituiește a sesiza Curtea sunt limitativ prevăzute, dispoziția constituțională nedistingând după cum autoritățile pe care le reprezintă sunt sau nu părți în conflictul cu care sesizează Curtea. În aceste condiții, Curtea constată că președintele Senatului și președintele Camerei Deputaților sunt în drept să formuleze cereri privind soluționarea unui conflict juridic de natură constituțională.

58. Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, autorități publice care ar putea fi implicate într-un conflict juridic de natură constituțională sunt numai cele cuprinse în titlul III din Constituție, și anume: Parlamentul, alcătuit din Camera Deputaților și Senat, Președintele României, ca autoritate publică unipersonală, Guvernul, organele administrației publice centrale și ale administrației publice locale, precum și organele autorității judecătorești.

59. În speța de față, autorii sesizărilor, identice sub aspectul conținutului, reclamă existența unui conflict între Parlamentul României și Ministerul Public, generat, pe de o parte, de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta și de a răspunde, personal sau în scris, la întrebările formulate de Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, iar, pe de altă parte, de refuzul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de „a sancționa neprezentarea” procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție în fața comisiei de anchetă și, în fine, de refuzul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a înainta copia unui dosar de urmărire penală (Dosarul nr. 213/P/2017) comisiei speciale de anchetă. Cu alte cuvinte, întrucât elementele materiale care constituie sursa pretinsului conflict reprezintă trei conduite distincte (refuzul unei persoane de a se prezenta la audiere în fața unei comisii parlamentare de anchetă și de a răspunde, personal sau în scris, la întrebările formulate de aceasta, refuzul procurorului general de „a sancționa neprezentarea” unui procuror aflat în subordinea sa în fața unei comisii parlamentare de anchetă, respectiv refuzul de a înainta copia unui dosar de urmărire penală), conduite adoptate de reprezentanții Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Curtea constată că, în realitate, cererile formulate de președinții Senatului și Camerei Deputaților vizează trei conflicte juridice de natură constituțională între autorități publice. Astfel, pe de o parte, este conflictul între Parlamentul României și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, generat de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta și de a răspunde, personal sau în scris, la întrebările formulate de comisia specială de anchetă, pe de altă parte, este conflictul generat de refuzul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de „a sancționa neprezentarea” procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție în fața comisiei de anchetă și, în fine, este conflictul generat de refuzul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a înainta copia unui dosar de urmărire penală. Toate autoritățile implicate în conflict sunt susceptibile a

avea calitatea de părți într-un conflict juridic de natură constituțională. În ceea ce privește Parlamentul României și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, aceste autorități au consacrat constituțională expresă, în vreme ce, în temeiul art. 1 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002, Direcția Națională Anticorupție este „*structură cu personalitate juridică, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție*”. Art. 1 alin. (31) din același act normativ prevede că „*Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție conduce Direcția Națională Anticorupție prin intermediul procurorului șef al acestei direcții [...]*” Așadar, acest parchet specializat este parte componentă a Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, implicit, parte a autorității judecătorești.

60. Cu privire la părțile aflate în conflict, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție susține, în punctul de vedere transmis Curții Constituționale, că, în cauză, deși prin sesizarea adresată instanței constituționale s-a precizat că Ministerul Public și Parlamentul României sunt autoritățile publice aflate în conflict juridic de natură constituțională, în realitate, părțile implicate în conflict sunt Ministerul Public și comisia parlamentară specială de anchetă, împrejurare ce determină nelegalitatea sesizării și necompetența Curții Constituționale.

61. Referitor la aceste susțineri, Curtea reține că autonomia regulamentară de care beneficiază cele două Camere ale Parlamentului, în temeiul dispozițiilor constituționale prevăzute de art. 64 alin. (1), le dă dreptul acestora de a dispune cu privire la propria organizare și la procedurile de desfășurare a lucrărilor parlamentare. Regulamentele parlamentare, sub aspectul naturii lor juridice, sunt hotărâri ale Parlamentului, care sunt adoptate de către fiecare Cameră sau de Camerele reunite, în calitate de corpuri autonome, investite cu o putere de organizare și funcționare proprie. Fiecare Cameră adoptă propriul regulament, act cu caracter normativ de sine-stătător, în conformitate cu competența atribuită de Constituție. Normele regulamentare reprezintă instrumentele juridice care permit desfășurarea activităților parlamentare în scopul îndeplinirii atribuțiilor constituționale ale Parlamentului, autoritate reprezentativă prin care poporul român își exercită suveranitatea națională, în conformitate cu prevederile art. 2 alin. (1) din Constituție (a se vedea Decizia nr. 209 din 7 martie 2012, pct. 4 din considerente). Una dintre funcțiile Parlamentului este cea de control, iar atribuția corespunzătoare acestei funcții este cea realizată prin intermediul comisiilor permanente sau de anchetă. În acest sens, art. 64 alin. (4) teza întâi din Constituție prevede că „*Fiecare Cameră își constituie comisii permanente și poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale*”. Fiind reglementate la nivel constituțional, nici legea și nici regulamentul parlamentar nu pot ignora această realitate constituțională. Prin urmare, aceste acte normative trebuie să le reglementeze în mod expres și să instituie proceduri, instrumente și mijloace suficiente, care să dea substanță prevederii constituționale (a se vedea Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017, paragraful 27). În același sens sunt și cele statuate de Curtea Constituțională în Decizia nr. 48 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 125 din 21 mai 1994. Astfel, în virtutea „poziției preeminente a Parlamentului în sistemul autorităților publice ale României, el exercită prerogative de cea mai mare însemnătate pentru activitatea de stat, fiind, în întregul său, expresia suveranității naționale rezultată din alegerea parlamentare. [...] Acestui rol și acestor finalități le sunt consacrate organizarea și funcționarea comisiilor parlamentare, privite și definite ca organe de lucru ale Camerelor, care se înființează cu scopul de a îndeplini

însărcinările care le sunt încredințate tocmai în vederea pregătirii lucrărilor lor”.

62. Autoritatea specifică activității Parlamentului se atașează, prin urmare, și activității comisiei de anchetă parlamentară, pentru ca obiectivele în vederea cărora a fost instituită aceasta din urmă să fie atinse. Curtea observă, în acest sens, prevederile din Regulamentul Camerei Deputaților, cap. I — *Organizarea Camerei Deputaților*, secțiunea a 5-a — *Comisiile Camerei Deputaților*, care, la art. 40, dispun următoarele: „*Comisiile Camerei Deputaților sunt organisme de lucru ale acesteia, înființate cu scopul de a îndeplini atribuțiile prevăzute de lege și de prezentul regulament. Comisiile Camerei Deputaților pregătesc documentele de lucru pentru lucrările în plen ale acesteia și exercită controlul parlamentar*”. Potrivit art. 41 din același regulament, comisiile Camerei Deputaților sunt comisii permanente, comisii de mediere sau alte comisii comune cu Senatul, putând fi instituite comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Pct. 4 din secțiunea a 5-a a cap. I din Regulamentul Camerei Deputaților, intitulată *Comisii de anchetă ale Camerei Deputaților*, conține reglementări (art. 73—79) în privința instituirii și modalității de desfășurare a activității unei comisii de anchetă parlamentară, în condițiile în care Camera Deputaților consideră necesară clarificarea cauzelor și împrejurărilor în care s-au produs evenimente sau au avut loc acțiuni cu efecte negative, precum și stabilirea concluziilor, răspunderilor și măsurilor ce se impun. Norme cu un conținut juridic relativ similar se regăsesc în Regulamentul Senatului (cap. I secțiunea a 4-a, art. 79 și 80) și în Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului (art. 4, 9, 13, 75—77 și 81) (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 33).

63. Așadar, elementele ce configurează conceptul de comisie parlamentară sunt caracterul pregător, prealabil, al lucrărilor lor, aspectul de organ intern al Camerelor destinat ca, prin activitatea lui, să poată oferi acestora toate elementele necesare luării unei decizii. Ele trebuie să dispună de toate condițiile pentru a culege și a oferi acele date necesare plenului unei Camere sau Parlamentului spre a-și fonda, în mod optim, luarea unei decizii. Dispozițiile constituționale nu fac decât să exprime acest rol subordonat, pregător, al activității comisiilor, diferențiat conform tipologiei lor, cuprinsă, de altfel, în prevederile art. 64 alin. (4) din Constituție. Parlamentul „nu poate fi reprezentat sau înlocuit de niciunul dintre organele sale interne, pe care chiar el și le înființează, din simplul motiv că el nu poate delega nimănui — și cu atât mai puțin unui grup de parlamentari — suveranitatea națională cu care electoratul l-a împuternicit în urma alegerilor parlamentare. Pentru ca un control parlamentar să fie autentic, el trebuie să fie deplin, adică Parlamentul țării trebuie să dispună de posibilitatea de a lua orice măsuri pentru a da conținut acestei plenitudini”. Mai mult, „deplasarea [...] unui centru de decizie constituțional (Parlamentul) la comisii ale acestuia nu este conformă cu menirea celui dintâi”, exprimată clar în prevederile constituționale (a se vedea Decizia nr. 209 din 7 martie 2012, pct. 4 din considerente).

64. Având în vedere aceste argumente, Curtea apreciază că, în exercitarea funcției de control, Parlamentul este îndreptățit să utilizeze toate instrumentele juridice pe care Constituția, legea și propriile regulamente de organizare și funcționare i le pune la dispoziție, comisiile parlamentare, deși consacrate constituțional, având doar un rol auxiliar în formarea deciziei finale a forului legislativ. Comisia parlamentară acționează potrivit scopului în care a fost constituită de Camerele Parlamentului, în numele acestora, fără a le putea substitui în relația cu terții.

65. Prin urmare, întrucât orice act, acțiune sau conduită a comisiei parlamentare angajează Camera Parlamentului în cadrul căreia a fost constituită sau Parlamentul, în ansamblul său, după caz, în raporturile juridice cu alte autorități publice,

rezultă că numai Camera Deputaților și Senatul, separat sau împreună, pot avea calitate procesuală în fața Curții Constituționale, în procedura de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice.

66. Pe de altă parte, în punctul de vedere transmis Curții Constituționale, Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție susține că împrejurările concrete în care a fost invocată existența unui presupus conflict între autorități publice nu întrunesc condițiile formale ale unui conflict juridic de natură constituțională între Ministerul Public și Parlament. Aceasta deoarece, din coroborarea faptului că procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție i s-a cerut să răspundă la întrebarea „dacă în seara alegerilor a fost sau nu în casa lui Gabriel Oprea” cu precizarea expresă (în acord cu jurisprudența Curții Constituționale) că solicitările adresate nu vizează activitatea sa jurisdicțională, „nu rezultă decât că întrebarea/solicitarea nu vizează funcția persoanei căreia îi este adresată — magistrat cu funcție de conducere a unei structuri specializate a Ministerului Public/componentă a autorității judecătorești și comportamentul său în funcția publică menționată, **ci o chestiune de ordin personal**. În asemenea condiții, nu există niciun raport între persoana vizată de o solicitare cu privire la o chestiune personală și Ministerul Public în care aceeași persoană ocupă funcția de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție.”

67. Analizând această susținere, Curtea constată că este neîntemeiată. Astfel, având în vedere cauza care a determinat constituirea unei comisii de anchetă a Parlamentului — informațiile făcute publice în mass-media, conform cărora există suspiciuni că în procesul electoral din decembrie 2009 s-au implicat unele autorități publice și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege (informații grave care au determinat și declanșarea unei anchete penale, din oficiu), precum și scopul declarat al constituirii comisiei speciale de anchetă — verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, în virtutea funcției sale de control, comisia specială de anchetă a dispus măsurile pe care le-a apreciat oportune în realizarea acestui scop. Printre aceste măsuri a fost dispusă invitarea, pentru audiere în fața comisiei, a doamnei Laura Codruța Kövesi, care, la data la care s-au petrecut faptele a căror verificare face obiectul anchetei, deținea funcția de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, și care, potrivit informațiilor vehiculate în mass-media, ar fi fost prezentă în seara zilei de 6 decembrie 2009, dată la care s-a desfășurat scrutinul național pentru alegerea Președintelui României, alături de alte persoane care dețineau funcții publice (directorul Serviciului Român de Informații, directorul adjunct al Serviciului Român de Informații, senatori), în locuința domnului senator Gabriel Oprea. Curtea constată, așadar, că doamna Laura Codruța Kövesi a fost invitată în fața comisiei speciale de anchetă în virtutea calității pe care aceasta o deținea la data la care a avut loc evenimentul investigat, pentru lămurirea unor chestiuni de interes public legate de suspiciunile referitoare la implicarea, în procesul electoral aflat în desfășurare, a unor autorități publice fără competențe legale în acest domeniu.

68. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, „reglementările constituționale referitoare la autoritatea judecătorească, Curtea de Conturi sau Curtea Constituțională nu se opun ca, spre exemplu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, procurorul-general al României, președintele Consiliului Superior al Magistraturii, președintele Curții de Conturi, președintele Curții Constituționale să ia parte la lucrările comisiei de anchetă. Însă, aceleași reglementări se opun participării persoanelor care compun aceste autorități în fața comisiilor de anchetă în legătură cu activitatea lor jurisdicțională,

judiciară, de urmărire penală sau de audit, după caz” (Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017, paragraful 37).

69. În virtutea calității de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, persoana care ocupă această funcție conduce acest parchet, coordonează activitatea parchetelor din subordine, stabilește raporturi constituționale cu toate celelalte autorități și îndeplinește o serie de atribuții care nu au legătură cu activitatea judiciară. Astfel, potrivit art. 71 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, „*Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție reprezintă Ministerul Public în relațiile cu celelalte autorități publice și cu orice persoane juridice sau fizice, din țară sau din străinătate*”, iar în temeiul art. 70 alin. (4) „*Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este ordonator principal de credite*”, în virtutea rolului de coordonare pe care Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție îl are cu privire la activitatea parchetelor din subordine și de gestionare a bugetului Ministerului Public. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție „*exercită, direct sau prin procurori anume desemnați, controlul asupra tuturor parchetelor*” (art. 72 din lege), iar în temeiul dispozițiilor Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, procurorul general îndeplinește atribuții legate de cariera procurorilor din subordine (promovare, delegare).

70. Prin urmare, nu se poate susține că, din coroborarea faptului că doamnei Laura Codruța Kövesi i s-a cerut să răspundă la întrebarea „dacă în seara alegerilor a fost sau nu în casa lui Gabriel Oprea?” cu interdicția expresă, consacrată în jurisprudența Curții Constituționale, că solicitările adresate unui procuror nu trebuie să vizeze activitatea jurisdicțională a acestuia, ar rezulta că obiectul anchetei parlamentare privește o chestiune de ordin personal, care nu implică autoritatea publică în reprezentarea căreia persoana invitată la audieri a activat sau activează. De altfel, însăși doamna Laura Codruța Kövesi a comunicat Parlamentului, prin Adresa din 11 august 2017, că, „în urmă cu 9 ani, în luna decembrie 2009, ocupa funcția de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și exercita prerogativele prevăzute de legile în vigoare”.

71. Mai mult, în măsura în care *ab initio* cu privire la faptele cercetate s-au formulat acuzații că excedează cadrului legal al atribuțiilor autorităților/persoanelor implicate, este evident că acestea nu vizează activitatea jurisdicțională a doamnei procuror, care reprezintă o atribuție legală (recte activitatea de urmărire penală sau activitatea judiciară în fața instanțelor judecătorești, respectiv de control ierarhic pe care o presupune funcția de conducere a unui procuror).

72. Pe de altă parte, este de menționat și faptul că, din analiza întregii corespondențe dintre Parlamentul României — Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial și doamna Laura Codruța Kövesi, corespondență aflată în copie în prezentul dosar, nu rezultă ca doamna Laura Codruța Kövesi să fi invocat „chestiuni de ordin personal” în motivarea refuzurilor de a da curs invitațiilor la audieri sau de a răspunde întrebărilor formulate de comisia parlamentară. Din contră, aceasta s-a prevalat de calitatea de procuror (în Adresa nr. 1.404/C/2017 din 8 iunie 2017 a comunicat că nu se va prezenta în data de 14 iunie 2017 la ședința comisiei speciale de anchetă, invocând Hotărârea din 24 mai 2007 a Consiliului Superior al Magistraturii, potrivit căreia „procurorii nu pot fi citați și obligați să se prezinte în calitate de martori în fața Comisiilor parlamentare [...]”), precum și de actuala funcție deținută în cadrul Ministerului Public, respectiv aceea de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție (toată corespondența este semnată în această

calitate și poartă antetul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție).

73. Pentru toate aceste argumente, având în vedere elementele concrete care conturează conduita doamnei Laura Codruța Kovesi, faptul că, în prezent, aceasta ocupă funcția de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție și că, pe toată durata anchetei parlamentare, a acționat în această calitate, Curtea constată că doamna procuror șef a angajat Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție într-un raport juridic de drept constituțional cu Parlamentul României, raport juridic care urmează a fi supus analizei Curții Constituționale în vederea constatării existenței sau inexistenței unui conflict juridic de natură constituțională între cele două autorități publice.

74. Prin urmare, Curtea constată că a fost legal sesizată și este competentă, potrivit art. 146 lit. e) din Constituție, precum și art. 1, 10, 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, să se pronunțe asupra conflictelor juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice.

75. **Prezentarea situației de fapt.** La data de 24 aprilie 2017, ca urmare a informațiilor făcute publice în mass-media, conform cărora există suspiciuni că în procesul electoral din decembrie 2009 s-au implicat unele autorități publice și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, pe rolul Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost înregistrat, din oficiu, un dosar penal în care au fost începute cercetări *in rem* sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de abuz în serviciu, prevăzute de art. 297 alin. (1) cu aplicarea art. 5 din Codul penal (art. 248 raportat la art. 248¹ din vechiul Cod penal), și de falsificare a documentelor și evidentelor electorale, prevăzute de art. 391 alin. (3) și (4) din Codul penal cu aplicarea art. 5 din Codul penal [fost art. 62 alin. (3) și (4) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României].

76. La data de 2 mai 2017, doi deputați au inițiat propunerea legislativă privind completarea art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor. Potrivit expunerii de motive, modificările vizau instituirea de „reguli clare pentru organizarea și funcționarea comisiilor de anchetă”. Astfel, sunt reglementate regulile aplicabile în situația citirii persoanelor care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul celorlalte organe ale administrației publice, precum și cele aplicabile situației invitării oricăror altor persoane care pot avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei și care acceptă să fie audiate, precum și măsurile în cazul refuzului acestora. La data de 11 mai 2017, în ședința comună a Camerei Deputaților și a Senatului, Parlamentul adoptă Legea pentru completarea art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor. În termenul legal, la data de 18 mai 2017, împotriva legii adoptate un număr de 81 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România formulează obiecție de neconstituționalitate, sesizarea fiind transmisă Curții Constituționale.

77. Pe de altă parte, în ședința comună a Camerei Deputaților și a Senatului din aceeași dată, 11 mai 2017, cu respectarea prevederilor art. 76 alin. (1) din Constituție, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 38/2017 privind modificarea și completarea art. 9 din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, care este publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 355 din 12 mai 2017. Noile dispoziții regulamentare preiau dispozițiile modificate ale Legii nr. 96/2006, care prevăd dreptul comisiei de anchetă parlamentară de a cita orice persoană care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul celorlalte organe ale administrației publice și care poate avea cunoștință despre o faptă sau o

împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei, precum și dreptul comisiei de a invita orice altă persoană care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului și care acceptă să fie audiată, pe de o parte, și drepturile și obligațiile corelative ale persoanelor citate sau invitate, pe de altă parte. Împotriva dispozițiilor Hotărârii Parlamentului României nr. 38/2017 un număr de 91 de deputați aparținând grupurilor parlamentare ale Partidului Național Liberal și Uniunii Salvați România formulează sesizare de neconstituționalitate, care este înregistrată pe rolul Curții Constituționale în data de 29 mai 2017.

78. În aceeași ședință comună a Camerelor Parlamentului din 11 mai 2017, având în vedere informațiile apărute în spațiul public cu privire la o posibilă viciere a rezultatului votului pentru alegerea Președintelui României, în cadrul scrutinului desfășurat în anul 2009, în scopul elucidării circumstanțelor producerii acestor evenimente și pentru stabilirea măsurilor ce ar putea fi dispuse, în temeiul prevederilor art. 64 alin. (4) din Constituție și ale noilor dispoziții ale art. 9 din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, Parlamentul României a adoptat Hotărârea nr. 39/2017 pentru constituirea Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 355 din 12 mai 2017.

79. Potrivit art. 1 alin. (1) din Hotărârea Parlamentului nr. 39/2017, comisia parlamentară de anchetă are următoarele obiective:

a) verificarea dispozițiilor legale cu privire la organizarea și desfășurarea alegerilor prezidențiale din anul 2009;

b) determinarea implicării unor instituții și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, în organizarea și desfășurarea procesului electoral sau în decizii politice ce excedează atribuțiilor stabilite prin lege pentru aceste instituții, în cadrul procesului electoral;

c) verificarea posibilei existențe a unor mecanisme paralele de influențare și/sau de viciere a rezultatului votului, precum și determinarea instituțiilor și/sau persoanelor care au contribuit la realizarea acestora;

d) determinarea practică a capacității de procesare în timp real a solicitanților care au votat în unele secții de vot, în special din afara granițelor;

e) verificarea legalității achiziționării aplicațiilor și/sau serviciilor informatice utilizate de către Biroul Electoral Central pentru centralizarea rezultatelor votării la alegerile prezidențiale din anul 2009, precum și verificarea modalității prin care s-a asigurat transparența și cunoașterea de către reprezentanții partidelor politice a acestor aplicații;

f) verificarea corectitudinii centralizării rezultatelor votării;

g) verificarea modului în care Serviciul de Telecomunicații Speciale a asigurat serviciile de telefonie specială — voce și transmitere de date —, precum și posibile interferențe nelegitime în procesul electoral;

h) verificarea modului în care au fost soluționate de către instituțiile statului plângerile/sesizările ori au fost valorificate informațiile privind oferirea sau darea de bani, bunuri și alte foloase, în scopul determinării alegătorilor să voteze ori să nu voteze un anumit candidat;

i) verificarea modului în care au fost stabiliți președinții și locuitorii acestora pentru secțiile de vot din străinătate, precum și modul în care au fost constituite birourile secțiilor de vot din străinătate;

j) verificarea documentelor primite de la Autoritatea Electorală Permanentă, de la Biroul Electoral Central, în vederea arhivării electronice de către furnizorul de servicii de

arhivare electronică, selectat atât pentru secțiile de vot din țară, cât și pentru cele din străinătate;

k) verificarea modului în care au fost desemnați președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare și locuitorii acestora și dacă aceste persoane au îndeplinit condițiile prevăzute de lege;

l) verificarea modului în care au fost constituite birourile electorale pentru secțiile de votare din țară și străinătate;

m) verificarea modului în care Ministerul Afacerilor Externe a distribuit către birourile electorale ale secțiilor de vot din străinătate buletinele de vot, ștampilele de control, precum și cele cu mențiunea «votat», a celorlalte materiale necesare procesului electoral, numărul de buletine de vot, transmise către fiecare secție de vot din străinătate, precum și algoritmul pe baza căruia s-a decis ce număr de buletine de vot să fie transmis fiecărei secții de vot din străinătate;

n) verificarea modului în care și-au exercitat dreptul de vot persoanele care nu au fost înscrise în lista electorală permanentă, în special la secțiile de vot din străinătate, determinarea practică a capacității de procesare a solicitărilor de vot în unele secții de vot din străinătate, precum și a celor care și-au exprimat votul prin intermediul urnei speciale;

o) verificarea modului în care au fost securizate rezultatele votării în circumscripțiile din străinătate, precum și a modului în care au fost transmise informațiile către Biroul Electoral Central.”

80. Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017 menționează expres la art. 1 alin. (3) că „Nu constituie obiect al Comisiei parlamentare de anchetă elementele ce țin de infracțiunile de abuz în serviciu prevăzute de art. 297 alin. (1) cu aplicarea art. 5 din Codul penal și de falsificarea documentelor și evidențelor electorale, prevăzute de art. 391 alin. (3) și (4) din Codul penal cu aplicarea art. 5 din Codul penal, infracțiuni pentru care Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție efectuează cercetări în rem, conform comunicatelor din data de 24 aprilie 2017, respectiv 26 aprilie 2017”.

81. La data de 14 iunie 2017, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 21 iulie 2017, prin care a respins, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate și a constatat că Legea privind completarea dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată, cu completările ulterioare, este constituțională în raport cu criticile formulate (devenită Legea nr. 195/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 25 iulie 2017). De asemenea, prin Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 655 din 9 august 2017, instanța constituțională a respins, ca neîntemeiată, sesizarea de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile Hotărârii Parlamentului României nr. 38/2017 privind modificarea și completarea art. 9 din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului sunt constituționale.

82. După constituirea comisiei speciale de anchetă, întrucât existau suspiciuni privind implicarea unor instituții și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, în organizarea și desfășurarea procesului electoral sau în decizii politice ce excedează atribuțiilor stabilite prin lege pentru aceste instituții, prin adresele din 7 iunie 2017, 13 iunie 2017 și 6 iulie 2017, comisia a invitat-o pe doamna Laura Codruța Kövesi (care, la data consumării evenimentelor cercetate, avea calitatea de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție) să participe la ședințele comisiei din 14 iunie 2017, 20 iunie 2017 și, respectiv, 10 iulie 2017, pentru lămurirea unor chestiuni de interes public în vederea stabilirii concluziilor și propunerilor ce se impun. Prin Adresa din 8 iunie 2017, doamna Laura Codruța Kövesi a răspuns că nu se va prezenta în fața comisiei, întrucât nu are această obligație legală, iar prin

adresele din 19 iunie 2017 și 10 iulie 2017, răspunde că nu se va prezenta în fața comisiei, deoarece „nu are cunoștință despre aspecte de natură să servească la aflarea adevărului” și „nu deține mijloace de probă referitoare la împrejurările și cauzele în care s-au produs evenimentele supuse cercetării”.

83. În acest context, comisia specială de anchetă a revenit cu o nouă adresă, în data de 27 iulie 2017, prin care a adresat doamnei Laura Codruța Kövesi două întrebări: prima — „dacă ai fost acasă la domnul Gabriel Oprea în seara zilei de 6 decembrie 2009” și a doua — „dacă răspunsul este afirmativ, vă rugăm să ne precizați motivul vizitei dumneavoastră acasă la domnul Gabriel Oprea și ce persoane au mai fost prezente”. Răspunsul la acest nou demers a fost formulat în data de 11 august 2017, când doamna Laura Codruța Kövesi, invocând jurisprudența Curții Constituționale în domeniul normelor legale și regulamentare referitoare la comisiile de anchetă, a arătat că, în urmă cu 9 ani, în luna decembrie 2009, ocupa funcția de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și exercita prerogativele prevăzute de legile în vigoare. De asemenea, a menționat faptul că funcția de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție o ocupă doar din data de 16 mai 2013. Așa cum comunicase și anterior comisiei speciale, a precizat că nu a răspuns invitației de a lua parte la lucrările acesteia, deoarece „nu a avut și nu are cunoștință despre aspecte de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei”. Astfel, datorită atribuțiilor conferite de lege, nu a avut și nu are prerogative sau cunoștință de niciunul dintre aspectele care fac obiectul anchetei parlamentare, astfel că „face cunoscut că nici în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu și nici în timpul său liber nu a luat cunoștință de situații ori împrejurări potrivit cărora în alegerile prezidențiale din decembrie 2009 s-ar implica unele autorități publice și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, respectiv în derularea procesului electoral, cu consecința vicerii rezultatului acestor alegeri”.

84. Concomitent cu corespondența purtată cu doamna Laura Codruța Kövesi, comisia specială de anchetă a invitat mai multe persoane să participe la ședințele comisiei. Acestea au refuzat să se prezinte sau, dacă s-au prezentat, au refuzat să coopereze cu comisia, motivând că, în paralel, se desfășoară o anchetă judiciară penală, în care au fost solicitate să dea declarații în calitate de martori, astfel că se află sub incidența dispozițiilor art. 285 alin. (2) din Codul de procedură penală referitoare la caracterul nepublic al procedurii de urmărire penală.

85. Pe de altă parte, comisia specială de anchetă a desfășurat o corespondență cu Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Prin adresele din 6 și 13 iunie 2017 a solicitat parchetului să comunice comisiei dacă există un dosar pe rolul său care să vizeze aspecte ce țin de organizarea alegerilor prezidențiale din 2009, precum și calitatea anumitor persoane, enumerate expres, în dosarul penal. Prin Adresa din 9 iunie 2017, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a răspuns comisiei că, în cauză, s-a început urmărirea penală *in rem*, toate persoanele audiate până la acel moment procesual (fără a le nominaliza) având calitatea de martori.

86. La data de 27 iunie 2017, potrivit comunicatului Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, „procurorii Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au dispus clasarea cauzei menționate anterior, întrucât — din coroborarea probelor administrate — s-a stabilit că nu s-a decelat niciun element/indiciu de natură să conducă la presupunerea rezonabilă că s-ar fi încercat/inițiat de către persoanele nominalizate, acte/acțiuni ce ar intersecta sfera ilicitului penal, respectiv ce ar contura textul incriminator al infracțiunii de abuz în serviciu, prevăzute de art. 297 alin. (1) din

Codul penal cu aplicarea art. 5 din Codul penal (art. 248 raportat la art. 248¹ din vechiul Cod penal) și al infracțiunii de falsificare a documentelor și evidențelor electorale, prevăzute de art. 391 alin. (3) și (4) din Codul penal cu aplicarea art. 5 din Codul penal [fost art. 62 alin. (3) și (4) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României].

87. Ca urmare a acestei comunicări publice, comisia specială de anchetă a solicitat printr-o nouă adresă, în data de 11 iulie 2017, „transmiterea unei copii a Dosarului nr. 213/P/2017, înregistrat pe rolul Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și declarațiile persoanelor audiate, acestea fiind necesare la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei”. La această cerere a răspuns domnul Augustin Lazăr, procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, comunicând că, în conformitate cu art. 285 din Codul de procedură penală, coroborat cu prevederile art. 111 din Constituție, nu poate da curs solicitării. A invocat deciziile Curții Constituționale nr. 45 din 17 mai 1994 și nr. 317 din 13 aprilie 2006, în care se precizează că, „în lipsa unor rapoarte de drept constituțional, documentele deținute de alte autorități publice decât Guvernul și organele administrației publice, — chiar și în situația în care acestea sunt considerate mijloace de probă necesare activității comisiei parlamentare —, nu pot fi transmise acesteia”. În plus, a mai arătat că „Codul de procedură penală prevede în mod expres și limitativ persoanele care au acces la dosarul penal și care pot obține fotocopii, comisiile parlamentare neregăsindu-se printre acestea”. Totodată, a precizat că, în urma administrării materialului probator în cauză, nu a rezultat niciun element sau indiciu de natură să conducă la presupunerea rezonabilă că s-ar fi comis o faptă prevăzută de legea penală.

88. Comisia specială de anchetă a revenit cu o nouă cerere, în data de 26 iulie 2017, motivând că, în considerarea principiului colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, principiu ce derivă din prevederile constituționale ale art. 1 alin. (4) și (5), are dreptul să ceară informații de interes public „pentru clarificarea unor aspecte de mare importanță pentru viața publică a comunității”. A arătat că scopul activității procurorilor, în calitatea lor de reprezentanți ai întregii societăți, este de a acționa în vederea protejării interesului public și a respectării jurământului de credință depus înainte de începerea exercitării funcției. Comisia a invocat, de asemenea, dispozițiile art. 12 lit. e) din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, arătând că, chiar dacă conținutul dosarului ar avea caracter nepublic, acesta nu devine public prin prezentarea la comisia de anchetă, deoarece, conform art. 8 alin. (7) din Regulamentul comisiei parlamentare de anchetă, *„Până la data aprobării raportului final, niciun membru al Comisiei nu se poate antepunona în legătură cu faptele, informațiile și împrejurările în cauza care formează obiectul anchetei parlamentare și nu vor face publice documentele aflate la dispoziția Comisiei”*. Mai mult a arătat că Regulamentul comisiei parlamentare de anchetă se completează cu prevederile art. 76 alin. (7) din Regulamentul Camerei Deputaților, care menționează dreptul comisiei de a solicita, în cursul investigațiilor, și accesul, în condițiile legii, la informații clasificate.

89. În data de 27 iulie 2017, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a dat un comunicat de presă prin care arată că „solicitarea comisiei parlamentare de anchetă a unor aspecte privind alegerile electorale din 2009 este în analiză, urmând să fie clarificată în perioada următoare. Cererea ridică o problemă de drept, respectiv definirea limitelor legale și a cadrului cooperării loiale, care trebuie să se facă cu respectarea Constituției și a legilor în vigoare, având în vedere specificul activității judiciare”. Ulterior, în data de 31 iulie 2017,

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție s-a adresat Consiliului Superior al Magistraturii, în calitate de garant al independenței justiției, pentru un punct de vedere referitor la posibilitatea trimerii unui dosar judiciar, în copie, unei comisii a Parlamentului și, totodată, pentru a aprecia cu privire la necesitatea sesizării Curții Constituționale, în baza art. 146 lit. e) din Constituție, cu o cerere de soluționare a unui conflict juridic de natură constituțională între autoritatea legislativă și autoritatea judecătorească. Consiliul Superior al Magistraturii a răspuns în data de 7 august 2017, prin declinarea competenței cu privire la cererea de a se implica, în calitate de garant al independenței justiției, în identificarea unei soluții în relația sistemului judiciar în raport cu solicitările unei comisii parlamentare, considerând că „soluționarea concretă a solicitării Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (...) ar determina o extindere excesivă a instrumentelor juridice prin care se realizează exercitarea acestei componente”. Cu privire la solicitarea de sesizare a Curții Constituționale, Consiliul Superior al Magistraturii a apreciat că nu sunt întrunite cerințele legale pentru sesizarea instanței constituționale.

90. În paralel, la data de 4 august 2017, comisia specială de anchetă a adresat o cerere celor doi președinți ai Camerelor Parlamentului prin care solicita ca, în temeiul art. 146 lit. e) din Constituție și al art. 34 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, să promoveze o cerere de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritatea legislativă (comisia parlamentară specială de anchetă) și autoritatea judecătorească (Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție).

91. Ulterior, în data de 16 august 2017, comisia specială de anchetă a formulat o nouă cerere prin care a solicitat transmiterea unei copii a Dosarului de urmărire penală nr. 213/P/2017, clasat, înregistrat pe rolul Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, invocând prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5), art. 54 alin. (2), art. 61 alin. (1) și ale art. 131 alin. (1), principiul cooperării loiale între instituții, principiul loialității față de Constituție, precum și deciziile Curții Constituționale nr. 411/2017, nr. 428/2017 și nr. 430/2017. Prin aceeași adresă, comisia a comunicat că l-a informat pe ministrul justiției despre situația creată, adresându-i rugămintea de a uza de autoritatea sa pentru a debloca situația pe baza principiilor enunțate și cerându-i, *in extremis*, în calitate de titular al acțiunii disciplinare, să sesizeze inspecția judiciară în legătură cu modul de exercitare de către domnul Augustin Lazăr a funcției de procuror general în relația cu comisia parlamentară de anchetă.

92. În data de 4 septembrie 2017, procurorul general a răspuns solicitărilor comisiei speciale de anchetă, susținând că actele de urmărire penală își păstrează caracterul nepublic și după terminarea fazei de urmărire penală și adoptarea unei soluții în cauză. Accesul oricărei persoane fizice sau juridice, fie aceasta și o autoritate publică, la dosarul judiciar nu se poate realiza decât în condițiile legii. Comunicarea actelor de urmărire penală, circuitul și păstrarea dosarelor sunt expres și limitativ reglementate de art. 94, art. 285, art. 315 din Codul de procedură penală, Regulamentul de ordine interioară al parchetelor, aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 2.632/C/2014, cu modificările și completările ulterioare, și Ghidul privind relația dintre sistemul judiciar din România și mass-media, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 482 din 1 iunie 2012, cu modificările și completările aduse prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 573 din 6 mai 2014. Față de cele menționate, în lipsa unor reglementări exprese privind comunicarea dintre Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Parlamentul României, „aplicând *in extenso* principiul cooperării loiale”, procurorul general apreciază că este în măsură să facă

o prezentare a activităților efectuate în cadrul urmăririi penale și a probelor administrate în cauza ce formează obiectul Dosarului de urmărire penală nr. 213/P/2017, concluzionând că „din coroborarea probelor administrate a rezultat că persoanele prezente în seara zilei de 6 decembrie 2009 la locuința lui Oprea Gabriel au participat la un eveniment privat la invitația acestuia, nefiind inițiată nicio operațiune de fraudare/viciere a rezultatelor alegerilor prezidențiale. [...] având în vedere că nu există niciun indiciu de natură să conducă la presupunerea rezonabilă că s-ar fi inițiat acțiuni ce ar interesa sfera ilicitului penal, în temeiul art. 315 alin. (1) lit. b) raportat la art. 16 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, s-a dispus clasarea cauzei, întrucât preținsele fapte penale nu există în materialitatea lor”.

93. La data de 7 septembrie 2017, comisia specială de anchetă a înaintat Birourilor permanente reunite ale Camerei Deputaților și Senatului raportul parțial, care, la secțiunea *Concluzii*, arată că „Aflarea adevărului în privința acuzației publice de implicare a S.R.I. și P.I.C.C.J. în favorizarea fraudării alegerilor, ca urmare a prezenței conducătorilor acestor instituții în locuința domnului Gabriel Oprea în seara alegerilor, nu s-a putut realiza, deoarece activitatea Comisiei parlamentare de anchetă a fost blocată, prin: refuzul persoanelor audiate care nu au răspuns la toate întrebările comisiei motivând că «există o anchetă în desfășurare»; refuzul persoanelor care au transmis în scris că nu pot da curs solicitărilor comisiei motivând că «există o anchetă în desfășurare»; refuzul doamnei Laura Codruța Kövesi, procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție, Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de a răspunde la întrebarea dacă a fost prezentă în seara de 6 decembrie 2009 în casa domnului Gabriel Oprea; refuzul domnului Augustin Lazăr — procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de a răspunde afirmativ solicitării Comisiei parlamentare de anchetă de a transmite o copie după Dosarul nr. 213/P/2017, dosar care fusese clasat între timp. Dosarul conține toate informațiile necesare în vederea stabilirii adevărului cu privire la aspecte ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial”.

94. Pe cale de consecință, susține că „1. Comisia de anchetă nu a putut clarifica toate aspectele, activitatea fiind blocată de către persoanele sus-menționate.

2. Comisia de anchetă va adopta raportul parțial pe care îl va prezenta Birourilor permanente reunite pentru a fi supus spre dezbateră plenului reunit al celor două Camere pentru ca acesta să adopte o hotărâre care va reflecta conținutul raportului parțial. [...]”

95. În data de 13 septembrie 2017, ținând cont de solicitarea de prelungire cu un termen de 60 de zile a activității comisiei, cauzată de „blocarea activității prin refuzul domnului Augustin Lazăr, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de a pune la dispoziția comisiei parlamentare de anchetă Dosarul nr. 213/P/2017, clasat, precum și de refuzul doamnei Laura Codruța Kövesi, procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție — Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de a răspunde la întrebarea adresată”, prin Hotărârea Parlamentului României nr. 61/2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 745 din 15 septembrie 2017, cele două Camere ale Parlamentului, în ședință comună, prelungesc cu 60 de zile termenul prevăzut la art. 9 alin. (1) din Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017 pentru constituirea Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, cu completările ulterioare.

96. În aceeași zi, 13 septembrie 2017, președinții celor două Camere au formulat două cereri prin care solicită Curții Constituționale soluționarea conflictului juridic de natură

constituțională dintre Parlamentul României și Ministerul Public, cereri care formează obiectul prezentelor două cauze.

97. În ceea ce privește **noțiunea de conflict juridic de natură constituțională dintre autorități publice**, Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005, că acesta presupune „acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor”. De asemenea, prin Decizia nr. 97 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 169 din 5 martie 2008, Curtea a reținut: „Conflictul juridic de natură constituțională există între două sau mai multe autorități și poate privi conținutul ori întinderea atribuțiilor lor decurgând din Constituție, ceea ce înseamnă că acestea sunt conflicte de competență, pozitive sau negative, și care pot crea blocaje instituționale.” În sfârșit, Curtea a mai statuat că textul art. 146 lit. e) din Constituție „stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea”. Prin urmare, noțiunea de conflict juridic de natură constituțională „vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției” (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 21 iulie 2009).

98. Pentru soluționarea cererilor ce formează obiectul cauzelor de față, Curtea Constituțională trebuie să se raporteze la textele din Legea fundamentală incidente și, prin interpretarea dată, să deslușească intenția legiuitorului constituant, astfel încât, în final, să ajungă la soluționarea conflictelor instituționale reclamate. Textele constituționale invocate sunt art. 1 alin. (5) și art. 64.

99. Față de circumstanțierea realizată în jurisprudența citată cu privire la atribuția conferită Curții Constituționale de art. 146 lit. e) din Constituție, rezultă că în prezentele cauze Curtea va decide dacă aspectele sesizate în cererile președinților Senatului și Camerei Deputaților întrunesc elementele constitutive ale unor conflicte juridice de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, urmând a analiza dacă:

— prin refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta și de a răspunde, personal sau în scris, la întrebările formulate de Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, Ministerul Public — Direcția Națională Anticorupție încalcă autoritatea Parlamentului României, organ reprezentativ al poporului, și împiedică desfășurarea activității Parlamentului;

— prin refuzul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de „a sancționa neprezentarea” procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție în fața comisiei speciale de anchetă;

— prin refuzul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a transmite o copie după dosarul de urmărire penală aflat pe rolul acestui parchet Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, Ministerul Public — Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție încalcă autoritatea Parlamentului României, organ reprezentativ al poporului, și împiedică desfășurarea activității Parlamentului.

100. **Principiul colaborării loiale și al respectului reciproc între autoritățile/instituțiile statului.** Incidența acestui principiu, fără consacrare constituțională expresă, dar a cărei importanță în cadrul mecanismelor inerente statului de drept a fost relevată printr-o jurisprudență constantă a instanței constituționale¹, în materia controlului parlamentar a fost stabilită expres prin Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017, paragraful 36: „Subiectelor de drept care nu sunt în raporturi constituționale cu Parlamentul, mai precis sub controlul acestuia, nu li se poate impune obligația de a se prezenta în fața comisiilor de anchetă în temeiul vreunui raport de subordonare sau control politic, ci numai în virtutea principiului colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului”, astfel că acest principiu „presupune exercitarea cu bună-credință atât a competențelor inerente funcției de anchetă a Parlamentului, cât și a calității de reprezentant al unei instituții publice”.

101. În considerentele acestei decizii, Curtea „accentuează în mod deosebit o nouă dimensiune a dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, în sensul atașării conținutului său normativ a principiului colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului”, statuând că „instituția controlului parlamentar nu trebuie izolată de principiul constituțional al colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului și de cel al loialității față de Constituție, ci coroborată și corelată cu acestea. Prin urmare, este evident că reprezentanții instituțiilor trebuie să colaboreze în realizarea anchetelor parlamentare, în această formulă concretizându-se și principiul echilibrului între puterile statului.”

102. Având această consacrare jurisprudențială și constituțională implicită, în cuprinsul art. 1 alin. (5), principiul colaborării loiale între autoritățile/instituțiile statului a fost invocat în prezentele cauze ca temei al unor obligații pe care acesta le-ar naște în sarcina autorităților cu care comisiile parlamentare de anchetă intră în raporturi de drept infraconstituțional. În acest context, s-a solicitat Curții Constituționale lămurirea conceptului de colaborare loială.

103. De-a lungul timpului, jurisprudența Curții Constituționale a stabilit, în cazuri punctuale, repere concrete pe baza cărora autoritățile/instituțiile să își poată configura, din perspectiva loialității, raporturile lor specifice de colaborare. Curtea nu a oferit o definiție cuprinzătoare conceptului, menită să acopere toate particularitățile colaborării dintre instituții/autorități, acest demers fiind, de altfel, și dificil de realizat, motiv pentru care Curtea va stabili criterii și repere, cu aplicabilitate generală.

104. În realizarea scopului propus, Curtea are ca premisă considerentele avute în vedere de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) în elaborarea Avizului privind compatibilitatea cu principiile constituționale și statul de drept a acțiunilor Guvernului României cu privire la alte instituții ale statului și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare a Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și Ordonanța de urgență a Guvernului de modificare și completare a Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului în România, aviz adoptat de la cea de-a 93-a Sesiune Plenară/Veneția, 14—15 decembrie 2012.

105. Astfel, în paragrafele 72—73 ale avizului, Comisia de la Veneția arată că „72. Respectarea statului de drept nu poate fi limitată numai la punerea în aplicare a prevederilor explicite și formale ale legii și ale Constituției. Aceasta implică, de asemenea, comportament și practici constituționale, care să faciliteze conformitatea cu regulile formale de către toate organele constituționale și respectul reciproc între acestea.

73. În România culturile politice și constituționale trebuie dezvoltate. Demnitarii nu urmăresc întotdeauna interesele statului ca un întreg. În primul rând, a existat o lipsă de respect față de instituții. Instituțiile nu sunt privite separat de persoanele care le conduc. Acest lucru se reflectă în modul în care demnitarii au fost tratați ca reprezentanți ai forțelor politice care i-au desemnat sau au votat pentru ca aceștia să dețină respectiva funcție. Este de așteptat ca demnitarii să favorizeze pozițiile partidelor politice respective, precum și ca noua majoritate parlamentară să poată considera justificată demiterea demnitarilor numiți de fosta majoritate. O astfel de lipsă de respect față de instituții este strâns legată de o altă problemă în cultura politică și constituțională, și anume încălcarea principiului cooperării loiale între instituții. Acest principiu este de o importanță deosebită în cazurile în care funcții precum, de exemplu, cea de Președinte și cea de Prim-ministru, sunt deținute de persoane cu convingeri politice diferite. Numai respectul reciproc poate duce la stabilirea unor practici mutual acceptate, care sunt în conformitate cu patrimoniul constituțional european și care permit unei țări să evite și să depășească crizele cu seninătate.”

106. Curtea Constituțională constată, așadar, că o primă componentă a statului de drept o reprezintă punerea în aplicare a prevederilor explicite și formale ale legii și ale Constituției. Cu alte cuvinte, sub aspectul colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, o primă semnificație a conceptului o constituie respectarea normelor de drept pozitiv, aflate în vigoare într-o anumită perioadă temporală, care reglementează în mod expres sau implicit competențe, prerogative, atribuții, obligații sau îndatoriri ale instituțiilor/autorităților statului.

107. În continuare, Curtea constată că respectarea statului de drept nu se limitează la această componentă, ci implică, din partea autorităților publice, comportamente și practici constituționale, care își au sorginea în ordinea normativă constituțională, privită ca ansamblu de principii care fundamentează raporturile sociale, politice, juridice ale unei societăți. Altfel spus, această ordine normativă constituțională are o semnificație mai amplă decât normele pozitive edictate de legiuitor, constituind cultura constituțională specifică unei comunități naționale. Prin urmare, colaborarea loială presupune, dincolo de respectul față de lege, respectul reciproc al autorităților/instituțiilor statului, ca expresie a unor valori constituționale asimilate, asumate și promovate, în scopul asigurării echilibrului între puterile statului. Loialitatea constituțională poate fi caracterizată, deci, ca fiind o valoare-principiu intrinsecă Legii fundamentale, în vreme ce colaborarea loială între autoritățile/instituțiile statului are un rol definitoriu în implementarea Constituției.

108. „Respectul pentru Constituție nu poate fi limitat la executarea literală a dispozițiilor sale operaționale. Constituția prin însăși natura sa, în plus față de garantarea drepturilor omului, oferă un cadru pentru instituțiile statului, stabilește atribuțiile și obligațiile acestora. Scopul acestor dispoziții este de a permite buna funcționare a instituțiilor, în baza cooperării loiale dintre acestea. Șeful statului, Parlamentul, Guvernul, sistemul judiciar, toate servesc scopului comun de a promova interesele țării ca un întreg, nu interesele înguste ale unei singure instituții sau ale unui partid politic care a desemnat titularul funcției. Chiar dacă o instituție este într-o situație de putere, atunci când este în măsură să influențeze alte instituții ale statului, trebuie să facă acest lucru având în vedere interesul statului ca un întreg, inclusiv, ca o consecință, interesele

¹ A se vedea, cu titlu exemplificativ, în special, Decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 246 din 7 aprilie 2014, paragrafele 270 și 286, Decizia nr. 260 din 8 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 318 din 11 mai 2015, paragraful 30, Decizia nr. 681 din 23 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1000 din 13 decembrie 2016, paragraful 21, Decizia nr. 765 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 134 din 21 februarie 2017, paragraful 48, sau Decizia nr. 767 din 14 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 21 februarie 2017, paragraful 58.

celorlalte instituții și cele ale minorității parlamentare” (Avizul Comisiei de la Veneția, precitat, paragraful 87).

109. Conduita instituțională care se circumscrie colaborării loiale are, prin urmare, o componentă extra legem, întemeiată pe practici constituționale, care au ca finalitate primordială buna funcționare a autorităților statului, buna administrare a intereselor publice și respectul față de drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor. Finalitatea secundară este evitarea conflictelor interinstituționale și înlăturarea blocajelor în exercițiul prerogativelor lor legale. Instrumentele care concură la realizarea acestor finalități și care fac dovada unui comportament loial față de valorile constituționale sunt dialogul instituțional și stabilirea unor practici reciproc acceptate. Aceste instrumente trebuie să constituie fundamentele soluționării „împreună”, „prin acordul părților”, iar nu „împotriva”, „în detrimentul” uneia sau alteia, a eventualelor diferențe ivite în raporturile dintre autorități, cauzate de situații de fapt sau de drept confuze, echivoce. În virtutea principiului cooperării loiale între autorități este, astfel, necesar ca fiecare dintre acestea să depună diligențe raționale și sporite în cadrul dialogului instituțional legal pentru evitarea pe cât cu putință a generării de conflicte juridice de natură constituțională.

110. În mod indiscutabil, cooperarea loială nu presupune decât soluții în acord cu ordinea normativă constituțională, întrucât temeiul acestora poate fi extra legem, dar nicidecum contra legem. Astfel, nu poate fi calificată drept colaborare loială conduita părților care, pentru a evita un conflict, adoptă o soluție care contravine normelor legale sau constituționale în vigoare.

111. Este evident că un cadru legislativ clar, riguros, previzibil și exhaustiv este de natură a înlătura posibile astfel de conflicte interinstituționale, însă legiutorului, chiar și celui constituțional, nu i se poate imputa faptul că soluțiile legislative adoptate nu cuprind în ipotezele lor normative toate posibilele situații pe care realitatea (socială, politică, juridică), muabilă în esența ei, le poate genera.

112. În această lumină, noțiunea de colaborare loială nu poate avea un conținut stabil, concret, cuantificabil, ci, dimpotrivă acesta este unul dinamic, variabil de la un caz la altul, în funcție de actorii implicați, dar și de la o epocă la alta, în funcție de evoluția cadrului legislativ care reglementează relațiile interinstituționale sau de existența unor bune practici/cutume care guvernează aceste relații. Însă, **ceea ce poate fi stabilit cu caracter peremptoriu este faptul că loialitatea instituțiilor/autorităților statului trebuie manifestată întotdeauna față de principii și valori constituționale, în vreme ce relațiile interinstituționale trebuie guvernate de dialog, de echilibru și de respect reciproc.**

113. Având în vedere aceste considerente, Curtea observă că rolul de a contribui la configurarea principiului colaborării loiale și al respectului reciproc îl au, în principal, instituțiile/autoritățile puse în situația de a colabora. Acestea le revine sarcina de a contura/structura posibilele forme pe care le poate adopta o conduită loială, în raport cu competențele legale ale fiecăreia dintre instituțiile/autoritățile aflate în colaborare și în raport cu valorile și principiile constituționale incidente respectivei colaborări. Colaborarea trebuie să fie făcută în formele prevăzute de lege, iar acolo unde legea tace, autoritățile publice trebuie să identifice și să stabilească, cu bună-credință, acele forme de colaborare care valorizează ordinea normativă constituțională și care nu prejudiciază principiile constituționale sub imperiul cărora ele funcționează și relaționează și nici drepturile sau libertățile fundamentale ale cetățenilor în serviciul cărora își desfășoară activitatea. Buna-credință trebuie

manifestată, deci, în scopul găsirii de soluții care să surmonteze eventualele blocaje instituționale și care să asigure funcționarea eficientă a fiecărei autorități în parte, potrivit competențelor atribuite de lege. În situația în care identificarea acestor bune practici este dificil de realizat și rezolvarea diferendelor inter-instituționale eșuează, autoritățile publice au posibilitatea de a apela la instrumentele constituționale de mediere, respectiv la procedura soluționării conflictelor de natură constituțională, prevăzută de art. 146 lit. e) din Constituție, care are ca scop tocmai restabilirea ordinii normative constituționale, prin interpretarea normelor Legii fundamentale incidente și stabilirea reperelor concrete de conduită loială față de valorile și principiile constituționale.

114. **Cadrul legal în materia controlului parlamentar.** Manifestarea suveranității cu care este investit Parlamentul ca organ reprezentativ suprem al poporului român constă, în esență, în exercitarea puterii legislative — ca unică autoritate legiuitoare a țării, însă, în virtutea principiului constituțional al separației și echilibrului puterilor în stat — consacrat la art. 1 alin. (4) din Constituție — Parlamentul are și alte funcții, aflate, desigur, în strânsă și directă legătură cu rolul său de unic legiutor. În realizarea funcțiilor sale constituționale, Constituția conferă mandatului parlamentar caracter reprezentativ, art. 69 alin. (1) dispunând că „*În exercitarea mandatului, deputații și senatorii sunt în serviciul poporului.*” Garanția supremă a independenței de care se bucură, în exercitarea mandatului, orice parlamentar, este înscrisă în alin. (2) al art. 69 din Legea fundamentală, în sensul că „*Orice mandat imperativ este nul.*” (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 29)

115. În acord cu cele statuate în jurisprudența sa în materie², Curtea constată că izvorul de drept al reglementării unei comisii de anchetă parlamentară constă în însăși Legea fundamentală care, la titlul III — Autoritățile publice, cap. I — Parlamentul, secțiunea 1 — Organizare și funcționare, art. 64 alin. (4), cu denumirea marginală „Organizarea internă”, prevede: „*(4) Fiecare Cameră își constituie comisii permanente și poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Camerele își pot constitui comisii comune.*”

116. Așa cum Curtea Constituțională a arătat în Decizia nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, ancheta parlamentară este o expresie a funcției de control pe care o are Parlamentul în cadrul democrației constituționale. Funcția de control a Parlamentului derivă în mod direct din calitatea sa de organ reprezentativ suprem al poporului român și unică autoritate legiuitoare a țării, atribuite conferite de art. 61 alin. (1) din Constituție. Parlamentarii, exercitându-și mandatul în serviciul poporului, trebuie să dea dovadă de aplecare spre discutarea, dezbateră și rezolvarea problemelor comunității, și nicidecum să le ignore. Una dintre modalitățile prevăzute de Constituție pentru realizarea acestui obiectiv îl constituie comisia de anchetă parlamentară, al cărei obiect de activitate constă în analiza sau clarificarea unor situații de fapt, a unor aspecte sau fenomene sociale relevante, justificat de interesul public de a cunoaște anumite realități cu reverberații în plan social, juridic sau politic. O astfel de activitate de cercetare a unor aspecte din viața publică a comunității este absolut indispensabilă realizării rolului constituțional al unui parlamentar, acela de reprezentant al electoratului și al intereselor cetățenilor, având în vedere că legea, ca act normativ al Parlamentului, reprezintă modalitatea prin care sunt reglementate, în cadrul anumitor raporturi sociale, regulile de conduită, drepturile și obligațiile cetățenilor, iar aceste reglementări trebuie să fie cât mai bine adaptate realităților juridice, sociale și politice ale comunității și să reflecte cât mai

² A se vedea Decizia nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012, Decizia nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 759 din 6 noiembrie 2009, Decizia nr. 317 din 13 aprilie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 446 din 23 mai 2006, Decizia nr. 46 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 27 mai 1994, Decizia nr. 45 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 27 mai 1994.

fidel interesele acelei comunități în planul politicii legislative. Prin urmare, nicio autoritate sau instituție publică nu poate limita sau nega acest principiu, deputații și senatorii exercitându-și mandatul în conformitate cu interesul superior al comunității și cu respectarea competențelor strict determinate prin Constituție [în acest sens, a se vedea și Decizia nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012].

117. În contextul normativ și jurisprudențial prezentat în prealabil, Curtea apreciază necesară menționarea unor considerente din Memoriul amicus curiae în Cauza *Rywin împotriva Poloniei* înregistrată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului (privind comisiile parlamentare de anchetă), adoptat de Comisia de la Veneția cu ocazia celei de-a 98-a Sesiuni Plenare (Veneția, 21—22 martie 2014). În urma unei analize de drept comparat, se concluzionează că „Comisiile parlamentare de anchetă au atribuții și competențe de investigație foarte variate [...]. Totuși, în majoritatea statelor analizate, acestora li se conferă o parte din sau toate atribuțiile conferite în mod obișnuit judecătorului de instrucție. În anumite cazuri, ele pot cita în mod formal martori și solicita documente sau alte tipuri de probe, ca în cazul unei proceduri judiciare; în alte cazuri, acestea pot doar solicita informații, fără a beneficia de autoritatea de a impune acest lucru. [...] Există, de asemenea, diferențe în ceea ce privește persoanele care pot face obiectul unor astfel de investigații. Comisia de anchetă poate oricând ancheta (și audia) persoanele care ocupă funcții publice, precum miniștrii și (cel mai adesea) funcționarii publici: aceasta este esența rolului său. Obligația persoanelor private, a simplilor indivizi, de a se prezenta în fața unei comisii de anchetă diferă mult de la o țară la alta, deși în toate statele analizate, cu excepția unuia [n.r. Austria], comisia de anchetă poate ancheta astfel de persoane. Și în ceea ce privește raporturile dintre comisiile de anchetă și autoritățile judiciare există diferențe mari” (paragrafele 11 și 13).

118. „În ciuda acestei eterogenități, majoritatea țărilor au recurs la practica comisiilor parlamentare de anchetă. Justificările pentru existența unor astfel de comisii — în special în cele în care dețin competențe de investigare de tip judiciar — sunt comparabile. În primul rând, este vorba de consolidarea controlului parlamentar asupra Guvernului și, astfel, asupra administrației. Prin urmare, este vorba despre funcția de control al activității guvernamentale care este subliniată aici. În afară de această justificare principală, se urmărește și facilitarea funcției legislative, prin obținerea de informații utile pentru noua legislație, sau verificând dacă legislația în vigoare se aplică în mod corespunzător. Această trimitere la funcția legislativă lărgeste considerabil sfera cauzelor cu privire la care se poate constitui o comisie de anchetă. În astfel de cazuri, respectiva comisie nu verifică doar relația dintre Parlament și Executiv, ci orice subiect de interes pentru societate. [...] Prin înființarea unei comisii de anchetă, Parlamentul se afirmă la nivel politic ca cea dintâi putere a statului, cea care soluționează în ultimă instanță îngrijorările populației. Această poziție simbolică de forță (deși uneori foarte reală) este întărită și mai mult de publicitatea acordată lucrărilor anumitor comisii de anchetă, în special când sunt transmise în direct; în astfel de situații, ele pot agita întreaga societate, reprezentând un instrument de o mare eficacitate, dar care se poate dovedi periculos” (paragrafele 16 și 17).

119. „Procedura desfășurată de comisia parlamentară de anchetă are un caracter esențial politic, care nu trebuie confundat cu anchetele sau urmărirea penală. Aceste comisii nu trebuie să emită aprecieri sau să se pronunțe asupra chestiunilor legate de răspunderea penală a persoanelor anchetate — competență rezervată Ministerului Public și instanțelor. În același timp, ține de natura scandalurilor

(presupuse) politice ca ele să genereze proceduri paralele: o cauză care face obiectul unei anchete parlamentare poate face, în același timp, obiectul unor anchete sau proceduri administrative și/sau judiciare. Nu este nimic neobișnuit sau ilegal în asta. Totuși, o astfel de situație impune ca toate părțile implicate să depună toate eforturile pentru a se păstra o distanță corespunzătoare între ancheta parlamentară (politică) și anchetele penale și procedurile judiciare în fața instanțelor. [...] Procedura comisiilor parlamentare de anchetă nu intră în mod clar sub incidența art. 6 din CEDO, după cum a declarat Curtea în Cauza *Montera împotriva Italiei* (2002) și în alte cauze. Pentru ca o astfel de procedură să aducă atingere drepturilor garantate de art. 6, ar trebui ca aceste comisii să interfereze cu activitatea justiției și să influențeze negativ procedura în fața instanțelor, ceea ce ar impune o analiză specifică a situației, de o cu totul altă natură” (paragrafele 19—21). „[...] suspiciunea cu privire la comiterea unei infracțiuni ar trebui să determine comisia parlamentară să fie și mai circumspectă în demersul său și să dea dovadă de înțelepciune și prudență lăsând parchetului și instanțelor aspectele cauzei cu privire la care există o suspiciune penală. Dar acest lucru nu înseamnă neapărat că are obligația legală, în temeiul dreptului internațional sau european, de a se desesiza. Totuși, anumite state (Franța și România) interzic existența paralelă a unei comisii de anchetă și a unei comisii de anchetă penală cu privire la aceleași chestiuni; altele (Polonia) autorizează în mod expres comisia de anchetă să își suspende lucrările până la finalizarea instrumentării cauzei. Conform Comisiei de la Veneția, trebuie să se plece de la principiul că nimeni nu poate împiedica Parlamentul — instituție autonomă distinctă de justiție — să își desfășoare propria anchetă. Componenta unei comisii parlamentare este întotdeauna o alegere politică. Mandatul său este, în principiu, temporar. Chiar dacă ancheta sa vizează conduita unor persoane ce au putut comite infracțiuni, aceasta are un caracter esențial politic, fără a fi asimilată unei anchete sau proceduri penale. Rezultatele sale nu produc niciun fel de efecte pentru ordinea juridică. Raportul prin care se încheie nu este decât o incitare la dezbatere parlamentară. Scopul final al anchetei comisiei îl reprezintă transparența, informarea publicului cu privire la chestiuni care afectează *res publica* (binele public)” (paragrafele 27 și 28).

120. Comisia de la Veneția consideră că „faptul de a ști dacă și în ce măsură audierile în fața unei comisii parlamentare de anchetă sunt publice ține în primul rând și înainte de toate de dreptul național, independent de faptul că martorii citați sunt persoane private sau persoane care ocupă funcții oficiale (miniștri sau funcționari). [...] din punct de vedere juridic, singura problemă care poate să apară este dacă informații clasificate sau secrete sunt astfel divulgate, sau dacă persoanele care compar ca martori ar fi obligate să divulge informații a căror confidențialitate este protejată prin lege, sau dacă s-ar aduce atingere dreptului lor la viață privată, garantat de dreptul național sau european” (paragrafele 34 și 36).

121. „În general, comisia parlamentară de anchetă are posibilitatea de a organiza audieri publice, care sunt uneori transmise în direct prin intermediul mass-media. Cu toate acestea, este destul de frecvent ca astfel de audieri să se desfășoare, parțial sau în totalitate, cu ușile închise, în funcție de natura cauzei și de caracterul mai mult sau mai puțin secret sau confidențial al informației care se dorește a fi primită”. „[...] lucrările Parlamentului sunt în principiu publice, cu excepția unor considerente specifice (precum securitatea națională sau dreptul la viață privată), care să justifice caracterul secret și confidențialitatea acestora”. (paragrafele 13 și 22). „În cazul în care s-a decis desfășurarea unei ședințe cu ușile închise, parlamentarii membri ai comisiei de anchetă sunt, de obicei, obligați să păstreze secretul, fiind sancționați dacă dezvăluie elemente ale lucrărilor. Documentele

conținând transcrierea mărturiilor nu pot fi transmise niciunei autorități, iar mărturiile nu pot să figureze ca atare în raportul final, (paragraful 43).

122. Curtea reține că acesta este cadrul legal intern și european în care Parlamentul României a adoptat Legea nr. 195/2017 privind completarea art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 25 iulie 2017.

123. Efectuând controlul de constituționalitate asupra acestei legi, prin Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 21 iulie 2017, Curtea a constatat că, în plus față de soluțiile legislative prevăzute în cadrul regulamentelor parlamentare cu privire la comisiile de anchetă, art. 9 din Legea nr. 96/2006 reglementează inclusiv posibilitatea invitării în fața comisiei a oricărei alte persoane (în afara celor care lucrează în cadrul Guvernului sau a celorlalte organe ale administrației publice, la care se referă alin. (3) și (4) ale art. 9) care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei și care acceptă să fie audiată [alin. (5) și (6) ale art. 9]. Scopul instituirii comisiei de anchetă, dar și natura acestui organ de lucru al Parlamentului, precum și obiectivele propuse — ce răspund imperativului politic și social de a clarifica anumite aspecte de mare importanță pentru viața publică a comunității [fiind incidente, astfel, prevederile art. 2, art. 61 și art. 69 alin. (2) din Legea fundamentală] urmăresc să asigure Parlamentului posibilitatea reală de exercitare concretă a funcției de control, în sensul de a putea avea acces la informațiile necesare elucidării unor aspecte de interes public. Or, dacă o astfel de activitate nu ar dispune de mijloace adecvate și nu ar fi înzestrată cu o anumită autoritate, obiectivul propus nu ar putea fi atins, iar comisia de anchetă parlamentară și-ar reduce rolul la unul teoretic sau chiar decorativ, lipsit de orice eficiență. Intenția legiuitorului a fost, însă, de a asigura comisiei de anchetă o arie mai cuprinzătoare de acțiune, în sensul de a putea obține informații și de la alte persoane decât subiectele de drept ce se circumscriu raporturilor constituționale dintre Parlament și Guvern (a se vedea în acest sens Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 49).

124. Curtea a statuat, în acest context, că lipsirea comisiei de anchetă de o asemenea posibilitate sau limitarea sferei sale de acțiune ar afecta obiectivul pe care comisia de anchetă și l-a propus, ar afecta însuși scopul instituirii ei și ar goli de conținut textele constituționale pe care se fundamentează înființarea, funcționarea și rolul acestei comisii de anchetă parlamentară. Prin urmare, pentru a fi garantată respectarea obligației persoanelor citate și a celor invitate, care au acceptat să fie audiate, de a furniza informațiile solicitate de comisia de anchetă, legea pune la dispoziția acestora un instrument juridic, constând în posibilitatea comisiei de anchetă de a sesiza fie conducătorul unității sau instituției unde își desfășoară activitatea persoana citată, fie organele de urmărire penală.

125. În privința terților (alte persoane decât cele care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul celorlalte organe ale administrației publice), procedura de a obține informații demarează cu o invitație, și nu o citație, aceasta din urmă fiind adresată numai subiectelor de drept care, în temeiul art. 111 din Constituție, au obligația constituțională de a prezenta comisiei informațiile solicitate. În acest sens, alin. (5) al art. 9 din Legea nr. 96/2006 precizează o condiție suplimentară, care ține de acordul de voință al persoanei invitate, și anume acceptarea acesteia de a fi audiată. Persoana invitată are posibilitatea de a răspunde și în scris comisiei de anchetă parlamentară, furnizând informațiile solicitate, sau poate transmite prin poștă documente sau celelalte mijloace de probă pe care le deține și care sunt utile comisiei de anchetă (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 52).

126. O altă diferență de tratament juridic între cele două categorii de persoane (citate, respectiv invitate) privește și consecința refuzului persoanei invitate și care, în prealabil, a acceptat să fie audiată, de a furniza informațiile solicitate de comisia de anchetă. Întrucât acestea nu se află sub imperiul obligației (de sorginte constituțională) de a se supune solicitării comisiei de anchetă, și pentru că, totuși, legiuitorul a urmărit să confere comisiei de anchetă mijloace și instrumente eficiente de lucru, care să-i imprime acesteia o anumită autoritate în scopul atingerii finalității propuse, comisia de anchetă nu poate decât să sesizeze organele de urmărire penală, cu referire la aceste persoane invitate, care, inițial, au acceptat să colaboreze, și apoi refuză să ofere informațiile solicitate, deoarece acest tip de comportament este de natură să obstrucționeze sau să împiedice aflarea adevărului (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 53).

127. În acest context, Curtea a constatat că dispozițiile art. 9 din Legea nr. 96/2006 realizează o evidentă distincție, pe de o parte, între persoanele care trebuie să se prezinte în fața comisiilor de anchetă în considerarea faptului că activitatea instituțiilor/autorităților din care fac parte sunt sub control parlamentar și care sunt citate în acest sens și, pe de altă parte, persoanele care sunt invitate, respectiv cele care reprezintă, în virtutea funcției lor de conducere, autorități/instituții publice ce nu se află sub control parlamentar, și care, în considerarea principiului colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, au obligația să ia parte la lucrările comisiei în toate cazurile și indiferent de obiectul anchetei parlamentare, sau alte persoane, care, spre exemplu, pot să nu aibă nicio tangentă cu instituțiile statului, caz în care participarea acestora este la latitudinea lor (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 55).

128. În raport cu considerentele de principiu de mai sus, Curtea reține că prevederile art. 9 din Legea nr. 96/2006 exprimă fără echivoc regulile de conduită ale subiectelor de drept vizate, acestea putând să prefigureze, cu ușurință, consecințele nerespectării acestora.

129. **Compatibilitatea controlului parlamentar cu procedurile judiciare pendinte.** În urma adoptării noului Cod de procedură penală, deschiderea unei proceduri judiciare se realizează potrivit art. 305 alin. (1) din Codul de procedură penală, conform căruia „când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege, organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la fapta săvârșită ori a cărei săvârșire se pregătește, chiar dacă autorul este indicat sau cunoscut”. De asemenea, art. 305 alin. (3) din același cod prevede că „atunci când există probe din care să rezulte bănuiala rezonabilă că o anumită persoană a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală și nu există vreunul dintre cazurile prevăzute la art. 16 alin. (1), organul de urmărire penală dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare față de aceasta, care dobândește calitatea de suspect”. Cu alte cuvinte, orice anchetă judiciară penală presupune *ab initio* declanșarea unei urmăririi penale *in rem*. Forma anterioară a art. 74 din Regulamentul Camerei Deputaților (introdusă prin art. I pct. 88 din Hotărârea Camerei Deputaților nr. 34/2005 privind modificarea și completarea Regulamentului Camerei Deputaților, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 950 din 26 octombrie 2005) prevedea că ori de câte ori se declanșa o anchetă parlamentară, aceasta ar fi încetat imediat ce ar fi fost depus un act de sesizare al organului de urmărire penală și s-ar fi început urmărirea penală *in rem*. Curtea a reținut că, într-o atare împrejurare, „se ajungea la golirea de conținut a demersului parlamentar atunci când era sesizat organul de urmărire penală (prin plângere sau denunț, prin actele încheiate de alte organe de constatare prevăzute de lege) sau dacă acesta se sesiza din oficiu. Or, o asemenea abordare și înțelegere simplistă a

anchetei parlamentare nu pot fi acceptate. Controlul parlamentar exercitat prin intermediul comisiilor, fie ele permanente sau speciale, ad-hoc, de anchetă, nu poate fi considerat ca fiind doar o funcție decorativă pe care Parlamentul ar exercita-o" (Decizia nr. 428 din 21 iunie 2017, paragraful 25).

130. Pe de altă parte, Curtea a observat că normele legale care instituie prerogativele comisiei parlamentare de anchetă nu pun în discuție drepturi și libertăți fundamentale ale cetățenilor, care să fie afectate în substanța lor ca urmare a unei eventuale interpretări arbitrare cu prilejul aplicării acestora de către comisia de anchetă, deoarece aceasta din urmă nu are vocația de *juris dictio*, în sensul că nu pronunță hotărâri definitive cu privire la vinovăția unei persoane, iar orice măsură rezultată ca urmare a sesizării pe care o poate înainta comisia de anchetă către persoanele sau organele abilitate să ia anumite măsuri este supusă, la rândul său, controlului instanțelor judecătorești, persoana vizată beneficiind de toate garanțiile specifice unui proces echitabil (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 44).

131. Prin urmare, analizând natura juridică a celor două categorii de anchete, Curtea a constatat că aceasta este diferită, astfel că acestea nu sunt incompatibile, ci ele pot coexista în ideea unei cooperări și colaborări loiale între instituțiile statului, chiar dacă același segment al realității este cercetat și documentat. De aceea, nu este nici necesară și nici de dorit încetarea anchetei parlamentare în condițiile demarării unei anchete judiciare, astfel încât, din această perspectivă, nu se poate reține încălcarea art. 1 alin. (4) din Constituție (Decizia nr. 428 din 21 iunie 2017, paragraful 26). De altfel, la această concluzie ajunsese în 2014 și Comisia de la Veneția în *Memoriul amicus curiae* privind comisiile parlamentare de anchetă, precizat, atunci când a reținut cele două cazuri izolate (al României și al Franței) în ceea ce privește interzicerea existenței paralele a unei comisii de anchetă și a unei comisii de anchetă penală cu privire la aceleași chestiuni.

132. În concluzie, având în vedere faptul că obiectivul comisiei de anchetă îl reprezintă clarificarea unor aspecte legate de anumite evenimente sau fenomene cu un major impact negativ în plan social, politic sau juridic și că aflarea adevărului se înscrie în sfera interesului public, obligația de bună-credință se impune a fi respectată, astfel că fiecare persoană, în urma invitației primite, trebuie să adopte un comportament activ, pozitiv. În caz contrar, atitudinea sa poate fi calificată drept potrivnică aflării adevărului și poate constitui obiect de sesizare a organelor de urmărire penală, fără ca prin aceasta să fie încălcate drepturile și libertățile sale individuale sau principiul separației și echilibrului puterilor în stat.

133. **Analiza conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, generat de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta și de a răspunde, personal sau în scris, la întrebările formulate de comisia specială de anchetă.** Potrivit prevederilor Hotărârii Parlamentului României nr. 39/2017, printre obiectivele comisiei speciale de anchetă s-au aflat și determinarea implicării unor instituții și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, în organizarea și desfășurarea procesului electoral sau în decizii politice ce excedează atribuțiilor stabilite prin lege pentru aceste instituții, în cadrul procesului electoral, precum și verificarea posibilei existențe a unor mecanisme paralele de influențare și/sau de viciere a rezultatului votului, precum și determinarea instituțiilor și/sau persoanelor care au contribuit la realizarea acestora [art. 1 alin. (1) lit. b) și c) din hotărâre]. Pentru realizarea investigației, comisia a apreciat necesară verificarea împrejurărilor în care persoane care ocupau funcții publice în cadrul unor instituții ale statului ar fi putut avea o implicare în fenomenul investigat (procesul pentru alegerea Președintelui României din 2009) sau

ar fi putut influența prin diferite modalități rezultatul scrutinului electoral. Scopul cercetării a fost acela de a lămuri, de a clarifica împrejurările și cauzele în care s-au produs anumite evenimente sau dacă au avut loc acțiuni cu efecte negative, precum și stabilirea concluziilor și măsurilor ce se impun. Cu alte cuvinte, cercetarea nu a urmărit stabilirea vinovăției unor persoane, ci doar constatarea existenței sau inexistenței unor stări de fapt, care ulterior, eventual, pot constitui elemente probatorii susceptibile a antrena răspunderea administrativă, materială, disciplinară sau penală a persoanelor implicate.

134. În acest context, comisia specială de anchetă, în virtutea prerogativelor legale, a invitat mai multe persoane care ocupau sau ocupă funcții publice pentru a fi audiate în legătură cu evenimentele și faptele aleagate în spațiul public referitoare la o posibilă fraudare a alegerilor prezidențiale din anul 2009, persoane care fie nu s-au prezentat în fața comisiei, fie s-au prezentat, dar au refuzat cooperarea sau nu au răspuns la toate întrebările comisiei, motivând că „există o anchetă penală în desfășurare”, în care au fost solicitate să dea declarații în calitate de martori, astfel că se află sub incidența dispozițiilor art. 285 alin. (2) din Codul de procedură penală referitoare la caracterul nepublic al procedurii de urmărire penală.

135. În ceea ce o privește pe doamna Laura Codruța Kövesi, aceasta, în calitate de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție, a refuzat să dea curs celor trei invitații și să se prezinte în fața comisiei speciale de anchetă, iar la solicitarea comisiei de a răspunde, în scris, la întrebările „*dacă ați fost acasă la domnul Gabriel Oprea în seara zilei de 6 decembrie 2009*” și „*dacă răspunsul este afirmativ, vă rugăm să ne precizați motivul vizitei dumneavoastră acasă la domnul Gabriel Oprea și ce persoane au mai fost prezente*”, doamna Laura Codruța Kövesi a răspuns că nu a dat curs invitației de a lua parte la lucrările comisiei, deoarece nu a avut și nu are cunoștință despre aspecte de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei, datorită atribuțiilor conferite de lege, nu a avut și nu are prerogative sau cunoștință de niciunul dintre aspectele care fac obiectul anchetei parlamentare, „nici în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu și nici în timpul său liber nu a luat cunoștință de situații ori împrejurări potrivit cărora în alegerile prezidențiale din decembrie 2009 s-ar implica unele autorități publice și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, respectiv în derularea procesului electoral cu consecința vicerii rezultatului acestor alegeri”.

136. Răspunsul astfel formulat nu conține elementele care să concure la stabilirea situației de fapt pe care comisia specială de anchetă o are în investigare, în sensul că doamna Laura Codruța Kövesi nici nu a negat, nici nu a confirmat o stare de fapt concretă, limitându-se la a susține că nu deține informații necesare cauzei. Curtea constată că, de fapt, doamna Laura Codruța Kövesi nu a răspuns la cele două întrebări formulate de comisia specială de anchetă. Mai mult, această situație coroborată cu imposibilitatea comisiei de a stabili adevărul, deși a întreprins mai multe demersuri în vederea audierii și altor persoane care ar fi putut avea cunoștință despre evenimentele cercetate, dar care au refuzat cooperarea motivat de faptul că au fost citate în calitate de martori într-un dosar de urmărire penală aflat pe rolul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, împrejurare care nu constituie un impediment legal pentru continuarea anchetei parlamentare, sunt de natură a crea un blocaj în activitatea comisiei speciale de anchetă (aspect menționat și în raportul parțial întocmit în cauză), blocaj care a determinat Parlamentul României să adopte o hotărâre prin care prelungește termenul de activitate al comisiei cu 60 de zile, în vederea continuării demersurilor legale pentru realizarea

obiectivelor în scopul cărora a fost declanșat controlul parlamentar.

137. Pe de altă parte, în condițiile în care persoana invitată să participe la ședințele comisiei de anchetă este o persoană care reprezintă, în virtutea funcției sale de conducere, o autoritate publică care nu se află sub control parlamentar — Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în aplicarea principiului colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, aceasta **are obligația să ia parte la lucrările comisiei în toate cazurile și indiferent de obiectul anchetei parlamentare** (a se vedea în acest sens Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 55). Împrejurarea că, în speță, comisia specială de anchetă a formulat solicitarea unui răspuns, în scris, la anumite întrebări, nu derobează persoana care ocupă o funcție de conducere într-o autoritate a statului român de a se prezenta în fața unei comisii parlamentare. Aceasta cu atât mai mult cu cât răspunsul transmis evită să furnizeze orice informație pe care comisia parlamentară o poate valorifica în stabilirea realității factuale pe care o investighează. Prin conduita sa, procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție nu numai că înlătură *a priori* orice colaborare loială cu autoritatea care exercită suveranitatea poporului — Parlamentul României, ci refuză să participe la clarificarea unor aspecte legate de un eveniment de interes public (participarea în seara zilei de 6 decembrie 2009, dată la care s-a desfășurat scrutinul național pentru alegerea Președintelui României, alături de alte persoane care dețineau funcții publice — directorul Serviciului Român de Informații, directorul adjuncț al Serviciului Român de Informații și senatori, în locuința domnului senator Gabriel Oprea) care, dacă s-ar dovedi real, ar avea un impact major negativ în plan social, politic și juridic, prezervând, astfel, o stare de incertitudine cu privire la veridicitatea evenimentelor cercetate.

138. Or, prin activitatea și atitudinea sa, persoana care ocupă o funcție de conducere într-o autoritate publică a statului trebuie să asigure prestigiul funcției exercitate, care impune o conduită legală, socială și morală în acord cu rangul demnității publice, cu gradul de reprezentare și cu încrederea oferită de cetățeni în autoritatea statului. Exercițarea funcțiilor publice de conducere, ca de altfel a oricărei funcții publice în stat, nu poate fi rezumată doar la îndeplinirea drepturilor, obligațiilor și îndatoririlor pe care le impune mandatul deținut, ci presupune *a priori* loialitate față de toate valorile și principiile consacrate prin Constituție și respect față de celelalte autorități publice cu care intră în raporturi de colaborare. Din acest context rezultă obligația principală a oricărui reprezentant al autorităților publice de a se prezenta și de a oferi documentele/înscrisurile sau informațiile utile și concludente în fața comisiilor parlamentare de anchetă în scopul clarificării unor împrejurări de fapt care să conducă la aflarea adevărului într-o chestiune de interes public.

În concluzie, Curtea constată că, **prin refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial și de a furniza informațiile solicitate sau de a pune la dispoziție celelalte documente sau mijloace de probă deținute, utile activității comisiei, este încălcată autoritatea Parlamentului României, organ reprezentativ al poporului, și este împiedicată desfășurarea activității sale, sub aspectul îndeplinirii atribuțiilor de control prin intermediul comisiilor parlamentare.**

139. Odată constatat acest conflict, Curtea Constituțională, în virtutea dispozițiilor art. 142 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora ea „*este garantul supremației Constituției*”, are obligația să soluționeze conflictul, arătând conduita în acord cu prevederile constituționale la care autoritățile publice trebuie să

se conformeze. În acest sens, Curtea are în vedere prevederile art. 1 alin. (3), (4) și (5) din Constituție, în conformitate cu care România este stat de drept, organizat potrivit principiului separației și echilibrului puterilor — legislativă, executivă și judecătorească, stat în care respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie, iar colaborarea între autoritățile/instituțiile statului se fundamentează pe principiul colaborării loiale și al respectului reciproc. Așa fiind, Curtea constată **obligația doamnei Laura Codruța Kövesi de a se prezenta în fața Parlamentului României — Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial și de a furniza informațiile solicitate sau de a pune la dispoziție celelalte documente sau mijloace de probă deținute, utile activității comisiei.**

140. **Analiza conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, generat de refuzul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de „a sancționa neprezentarea” procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție în fața Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial.** Dispozițiile Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, cap. IV: *Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii*, secțiunea a 4-a: *Atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii în domeniul răspunderii disciplinare a magistraților*, prevăd la art. 44 alin. (4) că „*Acțiunea disciplinară în cazul abaterilor săvârșite de procurori se exercită de Inspekția Judiciară, prin inspectorul judiciar, de ministrul justiției sau de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție*”, iar alin. (6) stabilește că „*În vederea exercitării acțiunii disciplinare este obligatorie efectuarea cercetării disciplinare prealabile de către Inspekția Judiciară*”. Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește, prin secțiile sale, rolul de instanță de judecată în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, soluționând acțiunea disciplinară printr-o hotărâre. Așa fiind, potrivit legii, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu este decât titular al acțiunii disciplinare declanșate împotriva unui procuror, sancțiunea disciplinară fiind aplicată de Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, în temeiul art. 50 din Legea nr. 317/2004.

141. Având în vedere dispozițiile legale menționate și conținutul cererii de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice, Curtea reține că, **în realitate, ceea ce se impută procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este refuzul de a exercita acțiunea disciplinară împotriva procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție, aflat în subordinea sa.**

142. Așa cum s-a arătat în prealabil, normele art. 9 din Legea nr. 96/2006 instituie mijloacele sau instrumentele prin care comisia de anchetă parlamentară își poate realiza scopul pentru care a fost instituită, și anume **citarea oricărei persoane care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul celorlalte organe ale administrației publice** și care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei, respectiv **invitarea oricărei altei persoane** care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei și care acceptă să fie audiată.

143. Dispozițiile legale reglementează, deci, regulile de conduită ale subiectelor de drept vizate, acestea putând să prefigureze, cu ușurință, consecințele nerespectării lor. Astfel, în privința subiectelor de drept vizate de alin. (3) și (4) ale art. 9 din Legea nr. 96/2006, care au obligația de natură constituțională ca, în cadrul raporturilor dintre Parlament și Guvern și al exercitării funcției de control parlamentar a comisiei de anchetă, să furnizeze informațiile solicitate de aceasta și care refuză nemotivat să respecte această obligație, comisia de anchetă poate propune sesizarea conducătorului autorității sau instituției unde desfășoară activitatea persoana citată, în vederea aplicării în mod corespunzător a prevederilor regulamentelor de organizare și funcționare a instituției respective sau poate propune sesizarea organelor de urmărire penală pentru infracțiunea prevăzută de art. 267 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal. Într-o atare ipoteză, comisia de anchetă nu are decât posibilitatea, facultatea sau prerogativa sesizării persoanelor sau organelor care, prin natura funcțiilor sau atribuțiilor lor, au competența legală de a examina respectiva sesizare și de a aplica, dacă apreciază justificat, prin propriile acte de autoritate, sancțiunile prevăzute de legislația incidentă. Sub acest aspect, Curtea a reținut că sesizarea înaintată de comisia de anchetă fie conducătorului autorității/instituției publice, fie organelor de urmărire penală nu reprezintă decât actul declanșator al unei cercetări disciplinare sau al unei anchete penale, după caz, activitate ce se desfășoară după propriile reguli și procedura prevăzute de lege și care poate determina stabilirea unei sancțiuni disciplinare, administrative, materiale sau penale, măsură ce poate fi contestată în fața instanței de judecată, în condițiile legii aplicabile (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 51).

144. Pe de altă parte, Curtea a constatat că dispozițiile art. 9 din lege realizează o distincție între persoanele din categoria menționată mai sus (subiectele de drept aflate în raporturi constituționale cu Parlamentul) și persoanele care sunt invitate, respectiv cele care reprezintă, în virtutea funcției lor de conducere, autorități/instituții publice ce nu se află sub control parlamentar, care, în considerarea principiului colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, au obligația să ia parte la lucrările comisiei în toate cazurile și indiferent de obiectul anchetei parlamentare, sau alte persoane, care, spre exemplu, pot să nu aibă nicio tangență cu instituțiile statului, caz în care participarea acestora este la latitudinea lor, persoane care cad sub incidența dispozițiilor art. 9 alin. (5) și (6) din Legea nr. 96/2006. Întrucât acestea nu se află sub imperiul obligației de a se supune solicitării comisiei de anchetă și pentru că, totuși, legiuitorul a urmărit să confere comisiei de anchetă mijloace și instrumente eficiente de lucru, care să îi imprime acesteia o anumită autoritate în scopul atingerii finalității propuse, comisia de anchetă nu poate decât să sesizeze organele de urmărire penală, cu referire la aceste persoane invitate, care inițial au acceptat să colaboreze și apoi refuză să ofere informațiile solicitate, deoarece acest tip de comportament este de natură să obstrucționeze sau să împiedice aflarea adevărului (Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, paragraful 53).

145. În concluzie, **posibilitatea sesizării conducătorului instituției** în vederea aplicării prevederilor regulamentelor de organizare și funcționare a instituției respective pentru a aplica, dacă consideră justificat, prin propriile acte de autoritate, sancțiunile prevăzute de lege **nu este incidentă decât în cazul persoanelor citate**. Or, așa cum s-a reținut în prealabil, procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție face parte din categoria persoanelor invitate, iar nu citate. Potrivit distincției operate în jurisprudența Curții Constituționale, în virtutea funcției sale de conducere a unei autorități publice ce nu se află sub control parlamentar, acesta are obligația să ia parte la lucrările comisiei în toate cazurile și indiferent de obiectul anchetei

parlamentare, în considerarea principiului colaborării loiale și al respectului reciproc între instituțiile/autoritățile statului. Consecința unei conduite contrare poate atrage sesizarea Curții Constituționale cu cererea de soluționare a unui conflict juridic între autoritățile statului, determinat de încălcarea principiului menționat (aspect tratat *supra*), și/sau, în cazul în care, din coroborarea datelor existente rezultă indicii cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, comisia poate sesiza organele de urmărire penală în vederea declanșării unei cercetări penale.

146. Pentru aceste argumente, Curtea constată că **nu există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat de refuzul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a exercita acțiunea disciplinară împotriva procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție pentru neprezentarea în fața Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial**.

147. **Analiza conflictului juridic de natură constituțională dintre Parlamentul României și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, generat de refuzul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a transmite comisiei de anchetă o copie după dosarul de urmărire penală aflat pe rolul acestui parchet**. Din analiza dispozițiilor art. 9 alin. (3)—(6) din Legea nr. 96/2006 rezultă că normele reglementează mijloacele sau instrumentele prin care comisia de anchetă parlamentară își poate realiza scopul pentru care a fost instituită, acestea având o sferă de incidență care se limitează la citarea oricărei persoane care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul celorlalte organe ale administrației publice și care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei, respectiv la invitarea oricărei altei persoane care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei și care acceptă să fie audiată.

148. De asemenea, sunt reglementate și consecințele refuzului persoanelor citate de a da curs solicitării comisiei de anchetă — comisia poate propune sesizarea conducătorului autorității sau instituției unde desfășoară activitatea persoana citată, în vederea aplicării în mod corespunzător a prevederilor regulamentelor de organizare și funcționare a instituției respective, sau poate propune sesizarea organelor de urmărire penală pentru infracțiunea prevăzută de art. 267 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, precum și ale refuzului persoanelor invitate care, acceptând să fie audiate, nu cooperează în sensul precizat de comisia de anchetă — în cazul în care, din coroborarea datelor existente rezultă indicii cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, comisia poate sesiza organele de urmărire penală pentru obstrucționarea sau împiedicarea aflării adevărului.

149. Din analiza conținutului normativ al art. 9 alin. (3)—(6) **nu rezultă dreptul comisiei de anchetă de a solicita acte, documente sau alte informații de la terțe persoane, altele decât cele citate sau invitate la ședințele comisiei, și nici dreptul de a solicita acte, documente sau alte informații de la autorități publice ale statului**. În mod corelativ, reglementarea legală nu instituie nicio obligație în sarcina persoanelor sau autorităților menționate de a transmite acte, documente sau de a furniza alte informații pe care comisia le-ar aprecia utile în aflarea adevărului.

150. Pe de altă parte, Curtea constată că, acolo unde a apreciat oportun, legiuitorul a prevăzut în mod expres dreptul unor autorități/instituții publice de a cere actele, datele, documentele și informațiile necesare realizării atribuțiilor lor și obligația corelativă a terților de a răspunde la asemenea solicitări. Astfel de prevederi legale exprese sunt cele cuprinse în: art. 76 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, potrivit căreia „*Autoritățile publice, instituțiile, regiile autonome, societățile comerciale și orice alte organizații sunt obligate să comunice informațiile, documentele și actele pe care le dețin, cerute de Curtea Constituțională pentru realizarea atribuțiilor sale*”; art. 4 și art. 22 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, în conformitate cu care „*Autoritățile publice sunt obligate să comunice sau, după caz, să pună la dispoziția instituției Avocatul Poporului, în condițiile legii, informațiile, documentele sau actele pe care le dețin în legătură cu petițiile care au fost adresate instituției Avocatul Poporului, precum și cele referitoare la sesizările din oficiu și la vizitele anunțate sau inopinate pe care aceasta le efectuează pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice Mecanismului național de prevenire a torturii în locurile de detenție, acordându-i sprijin pentru exercitarea atribuțiilor sale*”, respectiv „*Avocatul Poporului, adjuncții acestuia, precum și personalul de specialitate al instituției Avocatul Poporului au dreptul să facă anchete proprii, să ceară autorităților administrației publice orice informații sau documente necesare anchetei, să audieze și să ia declarații de la conducătorii autorităților administrației publice și de la orice funcționar care poate da informațiile necesare soluționării petiției, în condițiile prezentei legi*”; art. 6 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 94/1999 privind participarea României la procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și a Comitetului Ministrilor ale Consiliului Europei și regresul statului în urma hotărârilor și convențiilor de rezolvare pe cale amiabilă, care prevede că „*Instanțele judecătorești [...], Ministerul Public [...] au obligația să trimită Agentului guvernamental, la cererea și în termenul stabilit de acesta, pe lângă actele, datele și informațiile prevăzute la alin. (1), și actele privind procedurile aflate în curs de desfășurare în fața acestora, indiferent de stadiul în care se află, cu respectarea celerității procedurilor interne în curs*”; art. 5 alin. (1) din Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 11/2017 privind organizarea și funcționarea Agentului guvernamental pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene, precum și pentru Curtea de Justiție a Asociației Europene a Liberului Schimb, în baza căruia, „*În scopul reprezentării juridice, autoritățile și instituțiile publice sunt obligate să trimită, la cererea și în termenul stabilit de Agentul guvernamental, precum și de structura specializată în contenciosul UE, toate actele, datele și informațiile solicitate*”.

151. Așa fiind, Curtea constată că, deși intenția legiuitorului manifestată prin adoptarea Legii nr. 195/2017 pentru completarea art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor a fost aceea de a consacra mijloacele sau instrumentele prin care comisia de anchetă parlamentară să își poată realiza scopul pentru care a fost instituită, legea în vigoare s-a limitat să reglementeze ca mijloace și instrumente de lucru ale comisiei doar posibilitatea citării sau invitării, după caz, a unor persoane în vederea audierii lor. Legea nu a instituit prerogativa comisiei de anchetă de a solicita acte, date, documente și informații de la autorități/instituții ale statului sau de la persoane private, fizice sau juridice, și cu atât mai puțin obligația acestora din urmă de a da curs unor asemenea solicitări.

152. Cu privire la aceste chestiuni, Curtea apreciază necesară prezentarea unor aspecte de drept comparat. În *Austria*, constituirea și funcționarea comisiilor de anchetă sunt

reglementate prin Regulamentul de procedură privind comisiile parlamentare de anchetă. Potrivit art. 24 din regulament, ordinul de a depune probe obligă organele federale și locale ale statului, precum și alte instituții să predea toate dosarele și documentele necesare investigației. Această prevedere nu se aplică probelor a căror dezvăluire ar compromite sursele. Art. 27 precizează că dosarele și documentele referitoare la activitatea organelor de urmărire penală trebuie predate de către ministrul federal al justiției. Dacă ordinul de furnizare de probe nu a fost respectat sau a fost respectat doar parțial, comisia de anchetă trebuie să fie informată în scris cu privire la motivele refuzului. Dacă, în opinia comisiei de anchetă, un organ public nu și-a respectat obligația de a furniza toate informațiile cerute, alin. 4 statuează că i se poate acorda de către comisie un termen de 2 săptămâni pentru îndeplinirea acestei obligații. Alin. 5 prevede că, după expirarea termenului de mai sus, comisia sau organul public vizat se poate adresa Curții Constituționale, care va decide cu privire la legalitatea refuzului total sau parțial de a furniza probe. Potrivit alin. 6, dacă sunt predate dosare și documente clasificate, comisia de anchetă trebuie să fie informată în scris cu privire la momentul și motivele secretizării. În *Franța*, conform prevederilor Ordonanței nr. 58—1.100 din 17 noiembrie 1958 privind adunările parlamentare, comisiile de anchetă sunt create fie pentru colectarea de informații cu privire la fapte determinate, fie cu privire la gestionarea serviciilor publice sau organismelor naționale. Orice persoană a cărei audiere este considerată utilă de către o comisie de anchetă trebuie să răspundă convocării care îi este transmisă, la solicitarea președintelui comisiei. Cu excepția minorilor, audierea se face sub jurământ. În caz de neprezentare, de refuz de depunere a jurământului în fața unei comisii de anchetă sau de refuz de a comunica documentele de serviciu, fapta se pedepsește cu 2 ani închisoare și cu amendă de 7.500 euro. În caz de mărturie falsă se aplică dispozițiile Codului penal francez. În *Germania*, art. 44 alin. 1 din Legea fundamentală stabilește că Bundestagul are dreptul și, la propunerea unei părți a membrilor săi, obligația de a înființa o comisie de anchetă care să obțină dovezile necesare în cadrul audierilor publice. Audierile pot avea loc și în ședințe secrete. Conform alin. 2, prevederile de procedură penală se aplică *mutatis mutandis* obținerii de probe. Confidențialitatea corespondentei, a poștei și a telecomunicațiilor nu este afectată. Alin. 3 precizează că instanțele și autoritățile administrative trebuie să acorde asistență juridică și administrativă. Alin. 4 statuează că deciziile comisiilor de anchetă nu se supun controlului judiciar. Instanțele sunt libere să evalueze și să decidă asupra faptelor care au făcut obiectul investigației. În *Italia*, art. 82 din Constituție prevede că fiecare Cameră a Parlamentului poate dispune efectuarea unor investigații privind probleme de interes public. În acest scop, Camera desemnează o comisie din rândul membrilor săi, formată astfel încât să asigure o componentă proporțională cu reprezentarea grupurilor parlamentare existente. O comisie de anchetă poate desfășura investigații și examinări, având aceleași competențe și limitări precum cele ale autorităților judiciare. În temeiul prevederilor Regulamentului Camerei Deputaților și ale Regulamentului Senatului, cu acordul președintelui Camerei, comisiile pot solicita obținerea de informații și documente care sunt considerate utile în desfășurarea investigației. Comisiile pot invita orice persoană în măsură să furnizeze informații utile cu privire la investigațiile în cauză. Comisiile de anchetă parlamentară pot solicita informații și documentația necesară pentru desfășurarea investigației, la fel ca autoritățile judiciare, de la orice organism. Cât privește un eventual refuz de colaborare din partea unor persoane/organisme, referitor la furnizarea de informații/documente, sunt aplicabile dispozițiile art. 198 din Codul de procedură penală italian, care prevăd obligativitatea martorului de a se prezenta în fața judecătorului.

153. Relevante pentru soluționarea conflictului juridic de natură constituțională sunt și câteva cazuri de speță, soluționate de Curtea Constituțională Federală a Germaniei. Astfel, prin Hotărârea nr. 2 BvE 2/15 din 13 octombrie 2016, Curtea Constituțională Federală a stabilit că dreptul unei comisii parlamentare de anchetă de a colecta probe este supus limitărilor constituționale, acestea putând fi stabilite și prin reglementări ordinare. Însă obligațiile care izvorăsc din dreptul internațional public nu pot limita dreptul Parlamentului de a colecta probe. Speța privea secrete ale Statelor Unite ale Americii care nu se aflau la dispoziția exclusivă a Guvernului german. Curtea nu a contestat argumentul Guvernului conform căruia predarea acestor informații secrete, cu nerespectarea obligației de confidențialitate asumate de Germania și fără aprobarea autorităților Statelor Unite ale Americii, ar submina în mod semnificativ funcționarea serviciilor de informații germane, precum și abilitatea acestora de a coopera cu alte state, afectând grav capacitatea Guvernului german de a acționa în politica externă și de securitate. Așadar, Curtea a ajuns la concluzia că interesul Guvernului de a păstra secretul primează asupra interesului de informare al Parlamentului. Pe de altă parte, aceeași instanță, prin Hotărârea nr. 2 BvE 3/07 din 17 iunie 2009, a constatat că limitarea permisiunii funcționarilor publici de a depune mărturie în fața unei comisii parlamentare de anchetă care investiga activitățile suspecte ale serviciilor secrete americane și germane în legătură cu transportarea unor teroriști la bordul avioanelor germane s-a produs cu încălcarea art. 44 din Constituție. Aceeași concluzie s-a aplicat și refuzului de a preda documente. O motivare vagă și stereotipă referitoare la periclitarea intereselor statului nu lămurește de ce documentele specifice solicitate sunt relevante pentru securitatea națională. În fine, prin Hotărârea BVerfGE 67/100, hotărârea celei de-a Doua Camere din 15 mai 1984 (Cauza Flick) referitoare la comisiile parlamentare de anchetă, Curtea Constituțională Federală a reținut că „Bundestagul și-a stabilit în detaliu condițiile de păstrare a secretului de serviciu în vederea exercitării atribuțiilor Bundestagului, prin normele speciale privind securitatea documentelor (GSO), care fac parte din propriul Regulament. [...] Obligația de păstrare a secretului în baza normelor din regulamentele parlamentare este întărită de sancțiunea penală prevăzută la art. 353 b (2) pct. 1 Cod Penal. Principiul publicității a devenit tot mai extins odată cu dezvoltarea dreptului comisiilor parlamentare de anchetă”. În continuare, Curtea Constituțională Federală a constatat că „de regulă, datele fiscale nu sunt de interes public, în sensul pe care îl implică o investigație efectuată de Bundestag, printr-o comisie de anchetă. [...] Pe de altă parte, dacă acest secret fiscal ar fi integral opozabil și comisiei de anchetă, atunci un domeniu deosebit de sensibil la atacurile îndreptate în privința integrității și incoruptibilității executivului ar fi sustras controlului parlamentar. Un astfel de rezultat ar fi incompatibil cu drepturile Bundestagului în raport cu Guvernul, dar și incompatibil cu responsabilitatea ce îi revine acestuia în calitate de organ care reprezintă în mod direct poporul. Normele referitoare la secretul fiscal prevăzute de art. 30 din Codul fiscal general conțin, de asemenea, excepții privind divulgarea de date supuse secretului fiscal. [...] Această normă de excepție trebuie interpretată în înțelesul său constituțional, în sensul că vizează și cazul când se solicită documente de către o comisie de anchetă, prin intermediul căreia Bundestagul cercetează aspecte îndoieelnice legate de credibilitatea executivului, devenite publice, de natură să submineze moralul cetățeanului contribuabil prin efecte de durată”. Sub acest aspect, Curtea Constituțională Federală a reținut că „Comisiile parlamentare de anchetă exercită autoritatea publică. Dincolo de limitele prevăzute la art. 44 alin. (2) teza 2 din Legea fundamentală (GG), ele trebuie să respecte drepturile fundamentale, în conformitate cu dispozițiile art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală”.

154. Raportat la speța dedusă judecării Curții Constituționale în prezenta cauză, Curtea constată că dispozițiile legale interne (Constituția, legea privind statutul senatorilor și deputaților sau regulamentele parlamentare) nu reglementează dreptul comisiei de anchetă de a solicita dosare judiciare (copii de pe actele din acestea), indiferent de stadiul procesual în care acestea se află, în condițiile în care regimul juridic al unor asemenea documente este strict determinat de lege. Astfel, dosarul de urmărire penală aflat pe rolul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de urmărire penală și criminalistică, independent de stadiul în care acesta se află (faza de urmărire penală în desfășurare sau cauză soluționată prin clasare), cade sub incidența dispozițiilor art. 285 alin. (2) din Codul de procedură penală, potrivit cărora „*Procedura din cursul urmăririi penale este nepublică*”. Mai mult, caracterul nepublic al informațiilor conținute într-un dosar de urmărire penală este confirmat de un alt act normativ, Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, care, la art. 12 alin. (1), prevede că „*Se exceptează de la accesul liber al cetățenilor, prevăzut la art. 1 (n.r. accesul liber și neîngrădit al persoanei la orice informații de interes public), următoarele informații: [...] e) informațiile privind procedura în timpul anchetei penale sau disciplinare, dacă se periclitează rezultatul anchetei, se dezvăluie surse confidențiale ori se pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfășurare; f) informațiile privind procedurile judiciare, dacă publicitatea acestora aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părțile implicate în proces [...]*”. Din interpretarea per a contrario a textului legal rezultă că pot constitui informații de interes public, deci care pot fi accesate în condițiile legii, doar informațiile privind procedura în timpul anchetei penale, care nu periclitează rezultatul anchetei, nu dezvăluie surse confidențiale ori nu pun în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea unei persoane în urma anchetei efectuate sau în curs de desfășurare, precum și informațiile privind procedurile judiciare, a căror publicitate nu aduce atingere asigurării unui proces echitabil ori interesului legitim al oricăreia dintre părțile implicate în proces. Legea face vorbire despre caracterul public al unor „*informații privind procedura în timpul anchetei penale*”, respectiv al unor „*informații privind procedurile judiciare*”, deci al unor aspecte punctuale (privind, de exemplu, evoluția procedurilor într-o cauză penală, stadiul lor sau eventualele măsuri procedurale dispuse), nicidecum despre caracterul public al dosarului de urmărire penală sau al dosarului aflat pe rolul unei instanțe judecătorești, în integralitatea sa, care rămâne guvernat de regimul juridic al informațiilor nepublice. Mai mult, chiar în cadrul categoriilor „*informații privind procedura în timpul anchetei penale*”, respectiv „*informații privind procedurile judiciare*”, stabilind criteriile în funcție de care acestea dobândesc caracter public sau își prezervă caracterul nepublic (respectiv periclitarea rezultatului anchetei, dezvăluirea unor surse confidențiale, punerea în pericol a vieții, integrității corporale sau sănătății unei persoane, afectarea unui proces echitabil ori a interesului legitim al unei părți implicate în proces), legea reglementează răspunderea pentru aplicarea întocmai a acestor măsuri de protejare a informațiilor în sarcina persoanelor și autorităților publice care dețin astfel de informații, precum și instituțiilor publice abilitate prin lege să asigure securitatea informațiilor.

155. Așa fiind, **în lipsa unei reglementări exprese privind obligația de a transmite, la cerere, informații cu caracter nepublic referitoare la proceduri judiciare, persoanele și autoritățile publice care dețin astfel de informații sunt ținute să respecte cadrul legislativ în vigoare, care le impune măsuri de protecție a informațiilor aparținând categoriilor menționate**. În acest context, răspunsul formulat de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în data de 4 septembrie 2017 (prin care procurorul general arată că actele

de urmărire penală își păstrează caracterul nepublic și după terminarea fazei de urmărire penală și adoptarea unei soluții în cauză și, aplicând dispozițiile legale, face o prezentare a activităților efectuate în cadrul urmăririi penale și a probelor administrate în cauza ce formează obiectul Dosarului de urmărire penală nr. 213/P/2017, prezentând și soluția dispusă în cauză) este în acord cu prevederile legale în vigoare.

156. Prin urmare, de vreme ce autoritatea publică este supusă unui anumit regim legal sub aspectul protejării informațiilor nepublice la care are acces în exercitarea competențelor constituționale și legale, nu i se poate imputa nerespectarea principiului colaborării loiale și al respectului reciproc între autoritățile statului, prin refuzul de a transmite acele informații care cad sub incidența interdicției legale. Așa cum s-a arătat în prealabil, principiul colaborării loiale operează atâta timp cât „legea tace” și devin aplicabile bune practici instituționale, iar nu atunci când legea reglementează în mod expres domeniul disputat, stabilind interdicții clare, pe care, dacă ar da curs solicitărilor primite, autoritatea publică le-ar încălca cu bună-știință, expunându-se sancțiunilor legale.

157. În această lumină, Curtea observă că **împrejurarea care a generat starea conflictuală** între cele două autorități publice implicate, Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, **este lipsa unei reglementări legale care să consacre dreptul comisiilor parlamentare de a solicita terților, persoane private sau autorități/instituții publice, actele, datele și informațiile necesare realizării obiectivelor în vederea cărora au fost constituite, precum și obligația corelativă a terților de a răspunde la asemenea solicitări.** Mai mult, având în vedere natura informațiilor solicitate în cauza care face obiectul

dosarelor deduse judecării instanței constituționale, **legea ar trebui să prevadă garanțiile necesare și suficiente cu privire la accesul, păstrarea și utilizarea unor informații cu caracter nepublic** la care comisiile parlamentare vor avea acces în virtutea atribuțiilor legale și constituționale. Aceasta cu atât mai mult cu cât comisia de anchetă nu îndeplinește rolul unui organ de jurisdicție, ci doar împrumută unele dintre instrumentele autorității judecătorești (citează, strânge și administrează probe pentru aflarea adevărului asupra unei situații care vizează interesul superior al comunității), fără a se identifica cu specificul activității jurisdicționale, întregul demers având relevanță exclusiv în plan politic.

158. Prin urmare, revine Parlamentului României, în exercitarea funcției sale de legiferare, sarcina de a adopta reglementările legale prin care să consacre în mod expres instrumentele necesare îndeplinirii funcției sale de control, respectiv norme clare, previzibile prin care să asigure comisiilor parlamentare prerogativele inerente scopului pentru care sunt create, respectiv garanțiile/obligațiile de care acestea sunt ținute în activitatea pe care o desfășoară.

159. Pe cale de consecință, Curtea constată că **nu există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat de refuzul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a transmite o copie a dosarului de urmărire penală, aflat pe rolul acestui parchet, Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial.**

160. Având în vedere considerentele expuse, dispozițiile art. 146 lit. e) din Constituție, precum și prevederile art. 11 alin. (1) lit. A.e), ale art. 34 și 35 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi, în ceea ce privește pct. 1 și pct. 2 din dispozitivul prezentei decizii, și cu unanimitate de voturi, în ceea ce privește pct. 3 din același dispozitiv.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Constată că există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial.

2. Constată obligația doamnei Laura Codruța Kövesi de a se prezenta în fața Parlamentului României — Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial și de a furniza informațiile solicitate sau de a pune la dispoziție celelalte documente sau mijloace de probă deținute, utile activității comisiei.

3. Constată că nu există un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat de refuzul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a exercita acțiunea disciplinară împotriva procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție pentru neprezentarea în fața Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial și de refuzul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție de a transmite comisiei speciale de anchetă o copie după dosarul de urmărire penală aflat pe rolul acestui parchet.

Definitiv și general obligatorie.

Decizia se comunică președintelui Senatului României, președintelui Camerei Deputaților, Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Ministerului Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din 3 octombrie 2017.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent-șef,
Mihaela Senia Costinescu

OPINIE SEPARATĂ

Sunt de acord numai în parte cu decizia de mai sus, respectiv în ceea ce privește constatarea inexistenței unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României — reprezentat prin Comisia de anchetă și Ministerul Public — reprezentat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Apreciez însă — în dezacord cu punctele 1 și 2 din dispozitivul deciziei și cu considerentele aferente acestora — că între Parlament (reprezentat prin Comisia de anchetă înființată prin Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017) și Ministerul Public (reprezentat prin procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție) nu a existat și nu există niciun conflict juridic de natură constituțională între autorități.

Este de reținut mai întâi, ca fiind remarcabil, faptul că — deși și-a nuanțat poziția în timp — Curtea Constituțională nu s-a îndepărtat în mod esențial prin jurisprudența sa de primele statuări în materie. Astfel, potrivit acestei jurisprudențe, conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice presupun acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate publică sau mai multe autorități își arogă puteri, atribuții sau competențe care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice ori omisiunea unor autorități publice constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor¹. Conflictele juridice de natură constituțională nu se limitează la conflictele de competență, pozitive sau negative, care ar putea crea blocaje instituționale, ci vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct în textul Constituției².

Conform susținerilor autorilor sesizării, conflictul juridic de natură constituțională dintre autorități a rezultat din: 1) refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața Comisiei de anchetă constituită de Parlament; 2) refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a răspunde, personal sau în scris, la întrebarea formulată; 3) neprezentarea unui judecător sau procuror la audierile organizate de Comisia de anchetă, audieri care nu privesc activitatea juridicțională.

În concret, în prezenta cauză se impută doamnei Laura Codruța Kövesi — procuror șef al D. N. A. refuzul de a se prezenta (în 2017) la Comisia parlamentară de anchetă pentru a fi audiată în legătură cu presupuse fapte petrecute în anul 2009. Indiferent de calitatea în care a fost chemată/invitată la Comisie (aceea de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — funcție pe care o deținea în anul 2009, de simplă persoană fizică ori de procuror șef al D.N.A. — funcție pe care o deține în prezent), specificându-se prin invitație faptul că **audierea nu privește activitatea juridicțională**, nici instituția pe care a condus-o și nici instituția pe care o conduce în prezent nu sunt implicate în vreun conflict juridic de natură constituțională. Într-adevăr, relatarea personală

făcută de o persoană (sau refuzul acesteia de a răspunde invitației) nu poate avea ca efect antrenarea instituției pe care respectiva persoană o conduce într-un conflict juridic de natură constituțională între autorități care nu se află în niciun fel de raporturi. Împrejurarea că procurorul șef al D. N. A. a fost invitat la Comisia parlamentară în această calitate (precum și faptul că persoana invitată a răspuns Comisiei printr-un script care purta antetul instituției) nu poate fi de natură să antreneze Ministerul Public — Direcția Națională Anticorupție într-un conflict juridic de natură constituțională, de vreme ce audierea ar fi urmat să privească fapte fără nicio legătură cu activitatea juridicțională a instituției incriminate³.

În analiza presupusului conflict juridic de natură constituțională între autorități publice nu este lipsit de importanță nici faptul că, prin dispozitivul deciziei, Curtea constată obligația doamnei Laura Codruța Kövesi de a se prezenta în fața Parlamentului României — Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial și de a furniza informațiile solicitate sau de a pune la dispoziție celelalte documente sau mijloace de probă deținute, utile activității comisiei. Așadar, rezultă chiar și din constatarea de mai sus că nu poate fi stabilită nicio legătură între instituția D. N. A. (condusă de doamna Laura Codruța Kövesi din anul 2013) și presupusele fapte, petrecute în anul 2009, cercetate în 2017 de Comisia parlamentară de anchetă.

În fine, în chiar Raportul Comisiei parlamentare de anchetă se reține faptul că nu au putut fi clarificate toate aspectele (preținse de obiectivele stabilite prin Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017) pentru că activitatea a fost blocată de persoanele care nu s-au prezentat la audiere sau nu au răspuns la toate întrebările care le-au fost adresate. Din concluzia cuprinsă în raportul menționat rezultă îndubitabil că **la audierea solicitată de Comisie interesa persoana fizică — respectiv declarațiile/relatările sale — și nu instituția însăși** (pe care persoana chemată la audiere o conduce în prezent).

Așa fiind, comportamentul personal (care nu privește activitatea juridicțională) al conducătorului unei autorități publice în relația sa directă cu o altă autoritate publică nu poate antrena răspunderea/implicarea instituției într-un conflict juridic de natură constituțională, atât timp cât respectivul comportament nu vizează o situație juridică specială, conflictuală a cărei naștere să rezide în mod direct în textul Constituției⁴.

Apreciez, pe baza celor de mai sus, că soluția corectă era constatarea inexistenței unui conflict juridic de natură constituțională între Parlament — reprezentat prin Comisia de anchetă constituită în baza Hotărârii Parlamentului României nr. 39/2017 și Ministerul Public — Direcția Națională Anticorupție.

Judecător,

prof. univ. dr. Mircea Ștefan Minea

¹ A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 144 din 17 februarie 2005.

² A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 503 din 21 iulie 2009.

³ Poate că în ipoteza (puțin probabilă, dar — în concret — exclusă) în care Direcția Națională Anticorupție i-ar fi interzis conducătorului ei (nu îmi pot imagina în ce mod !) să se prezinte la Comisia parlamentară s-ar fi putut întrevedea un eventual conflict juridic de natură constituțională între autorități, concretizat în obstrucționarea de către D. N. A. a activității comisiei. Un astfel de lucru, însă, nu rezultă din dosar că s-ar fi petrecut !

⁴ A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 901/2009 cit. supra.

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu soluția pronunțată cu majoritate de voturi de Curtea Constituțională la punctele 1 și 2 din dispozitivul hotărârii, considerăm că instanța de contencios constituțional ar fi trebuit să constate că în cauză nu a existat un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat — așa cum au susținut autorii sesizării — de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, întrucât actele și lucrările dosarului au demonstrat, cu prisosință, că în așa zisul conflict nu s-au aflat două autorități publice — Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție, condiție absolut necesară pentru existența unui conflict juridic de natură constituțională, activitatea Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților determinând formarea doar a unui raport juridic între o autoritate publică, Parlamentul României — Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților, și un cetățean al României — doamna Laura Codruța Kövesi — invitat la Comisia parlamentară în calitate de persoană fizică vizată de o solicitare cu privire la o chestiune personală (de ordin privat).

Motive:

I. Noțiunea de conflict juridic de natură constituțională.

Cadrul legal

Potrivit dispozițiilor art. 146 lit. e) din Constituția României, Curtea Constituțională soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a prim-ministrului sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii.

Concretizarea legislativă a acestei prevederi constituționale o regăsim în dispozițiile art. 34 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, conform căreia:

„(1) Curtea Constituțională soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a prim-ministrului sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii.

(2) Cererea de soluționare a conflictului va menționa autoritățile publice aflate în conflict, textele legale asupra cărora poartă conflictul, prezentarea poziției părților și opinia autorului cererii.”

II. Interpretarea sintagmei „conflict juridic de natură constituțională”

Reamintim, mai întâi, jurisprudența Curții Constituționale prin care s-a definit sintagma „conflict juridic de natură constituțională” dintre autorități publice, pentru a proceda, apoi, la examinarea situației deduse judecății, în raport de cadrul fixat chiar de instanța constituțională pentru acest tip de cauze.

Astfel, Curtea Constituțională a statuat, prin Decizia nr. 53 din 28 ianuarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 144 din 17 februarie 2005, că un conflict juridic de natură constituțională presupune „acte sau acțiuni concrete prin care o autoritate sau mai multe își arogă puteri, atribuții sau competențe, care, potrivit Constituției, aparțin altor autorități publice, ori omisiunea unor autorități publice, constând în declinarea competenței sau în refuzul de a îndeplini anumite acte care intră în obligațiile lor”.

De asemenea, prin Decizia nr. 97 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 169 din 5 martie 2008, Curtea a reținut: „Conflictul juridic de natură constituțională există între două sau mai multe autorități și poate privi conținutul ori întinderea atribuțiilor lor decurgând din Constituție, ceea ce înseamnă că acestea sunt conflicte de competență, pozitive sau negative, și care pot crea blocaje instituționale.”

În sfârșit, Curtea a mai statuat că textul art. 146 lit. e) din Constituție „stabilește competența Curții de a soluționa în fond orice conflict juridic de natură constituțională ivit între autoritățile publice, iar nu numai conflictele de competență născute între acestea”. Prin urmare, noțiunea de conflict juridic de natură constituțională „vizează orice situații juridice conflictuale a căror naștere rezidă în mod direct din textul Constituției” (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 503 din 21 iulie 2009).

Din cele expuse mai sus rezultă că, pentru a ne afla în prezența unui conflict juridic de natură constituțională, Curtea trebuie să circumscrie analizei sale următoarele aspecte:

- să verifice dacă există o situație conflictuală între două autorități publice;

- în ipoteza constatării existenței unei situații conflictuale între două autorități publice să verifice dacă aceasta rezultă, în mod direct, din textul Constituției (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 1.525 din 24 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 818 din 7 decembrie 2010, punctul II).

III. Motivarea președinților Senatului și Camerei Deputaților, autori ai sesizărilor. Obiectul verificărilor Curții Constituționale în cadrul cererilor de soluționare a conflictelor juridice de natură constituțională

În esență, prin cererile formulate în prezenta cauză, identice sub aspectul conținutului (pentru palierul de configurare a conflictului juridic care a determinat formularea opiniei separate), autorii sesizărilor au solicitat instanței de contencios constituțional să constate existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta și de a răspunde, personal sau în scris, la întrebările formulate de Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 pentru funcția de președinte al României și de rezultatul scrutinului prezidențial.

Față de aceste solicitări și în raport de cadrul specific de soluționare a unui conflict juridic de natură constituțională s-ar fi impus ca instanța de contencios constituțional:

- să verifice dacă actele concrete realizate de comisia de anchetă parlamentară și care au vizat-o pe doamna Laura Codruța Kövesi au depășit sau nu competența pe care legea o conferă unei astfel de comisii și dacă ele au avut aptitudinea de a determina sau nu un conflict juridic de natură constituțională;

- să clarifice, în raport cu prevederile legale care reglementează activitatea comisiilor de anchetă parlamentară în ce calitate putea fi chemată (invitată) la Comisie doamna Laura Codruța Kövesi:

- în calitate de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție sau

- în calitate de cetățean al României

și ce obligații îi incumbau sub acest aspect, respectiv dacă doamna Laura Codruța Kövesi s-a conformat sau nu prescripțiilor legale.

Vom examina aşadar în continuare actele şi lucrările dosarului cu raportare la competenţele şi acţiunile concrete întreprinse de cele două părţi pretins a fi într-un conflict juridic de natură constituţională, pentru a conchide asupra modului în care au fost respectate aceste competenţe şi a soluţiei pe care Curtea ar fi trebuit, în consecinţă, să o pronunţe.

IV. Comisiile parlamentare

IV.1. Clasificare. Scopul constituirii lor

Dispoziţiile art. 61 alin. (1) teza a II-a din Constituţia României conferă Parlamentului calitatea de **unică autoritate legiuitoare** a ţării. În unanimitate, doctrina a considerat că Parlamentul României deţine un monopol legislativ, în sensul că nicio altă autoritate publică nu poate emite norme juridice cu caracter de lege.

Principiul statuat în cadrul art. 1 alin. (4) din Constituţia României care prevede că „statul se organizează potrivit principiului separaţiei şi echilibrului puterilor — legislativă, executivă şi judecătorească — în cadrul democraţiei constituţionale” implică atât separarea în cadrul puterii de stat a celor trei funcţii esenţiale ale acesteia, respectiv funcţia legislativă, executivă şi judecătorească, cât mai ales realizarea unui echilibru între organele prin intermediul cărora se exercită puterile statului.

În virtutea principiului constituţional al separaţiei şi echilibrului puterilor în stat, Parlamentul are şi alte funcţii, aflate în strânsă şi directă legătură cu rolul său de unic legiutor, printre care **funcţia de control al executivului**. Această funcţie nu presupune că organul prin care se exercită puterea executivă, respectiv Guvernul, s-ar afla în subordinea forului legislativ suprem, ci reprezintă doar o modalitate de conlucrare între aceste instituţii ale unui stat democratic.

De altfel, Curtea Constituţională prin Decizia nr. 48 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 125 din 21 mai 1994, a statuat că plenitudinea funcţiei de control a Parlamentului trebuie exercitată cu respectarea competenţelor strict determinate de Constituţie.

Ca atare, deşi necesar, **controlul parlamentar nu este totuşi nelimitat. El se exercită în cadrul general al competenţei constituţionale a Parlamentului, deci cu respectarea regimului de separaţie a autorităţilor publice în exercitarea statală a puterii.**

Parlamentul nu are şi nu trebuie să exercite însă o funcţie jurisdicţională.

În temeiul art. 64 alin. (4) şi (5) din Constituţie fiecare Cameră a Parlamentului — Camera Deputaţilor şi Senatul — îşi constituie **comisii permanente** şi poate institui **comisii temporare (ad-hoc)**.

Din punctul de vedere al duratei activităţii lor, comisii parlamentare pot fi clasificate în: **comisii permanente** şi **comisii temporare**.

Comisiile permanente sunt organisme de lucru ale Parlamentului care pregătesc lucrările fiecărei camere sau ale şedinţelor comune şi îşi exercită activitatea pe toată durata mandatului parlamentar.

Comisiile temporare (ad-hoc) sunt comisii înfiinţate doar pe o anumită durată de timp, determinat de problema care li se repartizează spre studiu, avizare sau control, şi reprezintă unul dintre cele mai importante mijloace de control parlamentar asupra Guvernului şi a celorlalte organe ale administraţiei publice. Ele pot fi **comisii speciale, comisii de anchetă, comisii de mediere şi comisii de control**. Aceste comisii sunt instituite, fie pentru redactarea unor proiecte de lege, fie pentru exercitarea unui control aprofundat în anumite domenii de activitate.

Necesitatea creării acestor organe interne de lucru ale Parlamentului a fost impusă de asigurarea eficienţei activităţii acestui corp deliberativ numeros. **Dezbaterile specializate care**

au loc în cadrul şedinţelor comisiilor se finalizează cu întocmirea de rapoarte sau avize, natura juridică a acestora fiind aceea a unui act preliminar cu caracter de recomandare. Ca urmare, soluţiile propuse de comisii nu au caracter obligatoriu, putând fi însuşite sau nu de Parlament, Senatul şi Camera Deputaţilor fiind singurele corpuri deliberative prin care forul legislativ îşi îndeplineşte atribuţiile constituţionale (a se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 209 din 7 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 188 din 22 martie 2012, şi Decizia Curţii Constituţionale nr. 81 din 27 februarie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 136 din 14 martie 2013).

IV.2. Comisiile de anchetă parlamentară

În ceea ce priveşte natura acestor forme organizatorice se cuvine să menţionăm că din întregul text constituţional rezultă că nu sunt subiecte de drept independente, ci acţionează din imputernicirea sau în numele Camerei care le-a instituit şi potrivit competenţelor ce se stabilesc prin regulamente.

Comisia de anchetă parlamentară nu poate avea ca obiect investigarea unor fapte sau activităţi care fac sau au făcut obiectul unor anchete judiciare. Parlamentul — prin intermediul comisiilor de anchetă apreciază doar dacă — din punct de vedere politic şi al legislaţiei — s-au produs sau nu nereguli, eventuale încălcări.

Scopul constituirii comisiilor parlamentare trebuie să fie circumscris rolului puterii legislative de a face legi, ele trebuie să cerceteze situaţii, circumstanţe care să ducă la concluzii privind proiecte legislative şi să nu desfăşoare activităţi prin care să se instituie o justiţie paralelă.

IV.3. Scurtă trecere în revistă a jurisprudenţei Curţii Constituţionale referitoare la obiectul activităţii comisiilor de anchetă parlamentară şi cu privire la persoanele care pot fi chemate în faţa acestor comisii

În considerarea dispoziţiilor constituţionale ale art. 64 alin. (4) şi (5), instanţa de contencios constituţional, prin Decizia nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012 (paragraful 7.2.1.), a statuat că „Ancheta parlamentară este o expresie a funcţiei de control pe care o are Parlamentul în cadrul democraţiei constituţionale. Acest tip de control parlamentar se poate efectua prin intermediul unei comisii de anchetă constituite ad-hoc sau prin mijlocirea unei comisii permanente” (Decizia nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 759 din 6 noiembrie 2009), „priveşte subiectele supuse controlului prin art. 110 [devenit, după revizuirea şi republicarea Constituţiei —, art. 111 din Constituţie] (a se vedea Decizia nr. 45 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 27 mai 1994) şi „se exercită asupra activităţii Guvernului şi asupra celorlalte organe ale administraţiei publice, iar nu şi asupra oricărei autorităţi publice centrale” (Decizia nr. 317 din 13 aprilie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 446 din 23 mai 2006). Totodată, se exercită şi cu privire la activitatea serviciilor publice (Decizia nr. 46 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 27 mai 1994).

Prin Decizia nr. 45 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 27 mai 1994, Curtea Constituţională a statuat că prevederile regulamentului propriu fiecărei Camere „nu pot stabili drepturi şi obligaţii decât pentru deputaţi [sau senatori, după caz, — s.n.], precum şi pentru autorităţile, demnitarii şi funcţionarii publici, în funcţie de raporturile constituţionale pe care le au cu Camera”. Curtea a mai arătat că „anumiţi demnitari şi funcţionari publici nu pot fi însă controlaţi prin comisiile de anchetă, **deoarece Constituţia, stabilind raporturile juridice dintre autorităţile publice,**

instituiie reguli distincte". În consecință, „orice dispoziție regulamentară care ar implica **posibilitatea citării unui judecător în fața unei comisii parlamentare de anchetă încalcă evident dispozițiile constituționale care stabilesc [...] separația puterilor în stat și, desigur, independența judecătorilor și supunerea lor numai legii**. De asemenea, citarea unui cetățean în fața unei comisii parlamentare, ca martor sau în orice altă calitate, contravine dispozițiilor constituționale privind libertățile cetățenești și justiția. Desigur, nimic nu împiedică comisiile parlamentare să invite anumite persoane pentru a da relații în legătură cu obiectul anchetei”.

Așadar, instanța de contencios constituțional a subliniat faptul că prin regulament nu se pot stabili drepturi și mai ales obligații în sarcina unor subiecte de drept din afara Camerei respective, subiecte de drept care nu se încadrează în cele circumstanțiate mai înainte. Asemenea prevederi pot cuprinde numai legile, în accepțiunea de acte juridice ale Parlamentului (a se vedea Decizia nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 759 din 6 noiembrie 2009).

Prin Decizia nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 759 din 6 noiembrie 2009, Curtea a arătat *expressis verbis* că „în fața comisiilor de anchetă, în mod obligatoriu, trebuie să compară numai subiectele de drept care se află în raporturi constituționale specifice cu Parlamentul potrivit titlului III, cap. IV din Constituție, intitulat *Raporturile Parlamentului cu Guvernul*. **Alte subiecte de drept pot fi invitate să ia parte la dezbaterile din fața comisiilor de anchetă, fără a exista însă vreo obligație corelativă din partea acestora de a da curs invitației**” (a se vedea în același sens Decizia Curții Constituționale nr. 46 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 27 mai 1994, și Decizia Curții Constituționale nr. 602 din 14 noiembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.027 din 18 noiembrie 2005).

Prin aceeași decizie, Curtea a stabilit că aceste comisii de anchetă „nu au un caracter jurisdicțional. Ele nu au abilitarea constituțională sau regulamentară să se pronunțe asupra vinovăției sau nevinovăției unei persoane, ci sunt expresia controlului parlamentar”. Scopul lor este acela de a lămuri, de a clarifica împrejurările și cauzele în care s-au produs evenimentele supuse cercetării. „Este, prin urmare, de forță evidenței faptul că aceste comisii anchetează/verifică fapte sau împrejurări, și nu persoane. Ele au ca scop constatarea existenței sau inexistenței faptelor pentru care a fost creată comisia de anchetă, fără a stabili cu titlu de certitudine răspunderea administrativă, materială, disciplinară sau penală a vreunei persoane”. Aceste comisii nu au competența de a da un verdict, ci aceea de a întocmi un raport cu privire la situația de fapt anchetată, prin care se vor indica concluziile la care au ajuns pe baza actelor și documentelor pe care le-a consultat și a audierilor efectuate.

Ulterior, prin **Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 21 iulie 2017 (paragraful 49)**, cu privire la comisiile de anchetă parlamentară, Curtea Constituțională a reținut în plus, față de cele constatate prin Decizia nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 759 din 6 noiembrie 2009, că modificările care au fost aduse dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor permit posibilitatea invitării în fața comisiei a oricărei altei persoane [în afara celor care lucrează în cadrul Guvernului sau a celorlalte organe ale administrației publice] care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei și care acceptă să fie audiată.

Prin aceeași decizie (paragrafele 52—55), Curtea a mai constatat că textul art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor realizează o evidentă distincție, pe de o parte, **între persoanele care trebuie să se prezinte în fața comisiilor de anchetă în considerarea faptului că activitatea instituțiilor/autorităților din care fac parte sunt sub control parlamentar și care sunt citate în acest sens și, pe de altă parte, persoanele care sunt invitate, respectiv cele care reprezintă, în virtutea funcției lor de conducere autorități/instituții publice ce nu se află sub control parlamentar**, care, în considerarea principiului colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, au obligația să ia parte la lucrările comisiei în toate cazurile și indiferent de obiectul anchetei parlamentare, sau **alte persoane**, care, spre exemplu, pot să nu aibă nicio tangență cu instituțiile statului, caz în care participarea acestora este la latitudinea lor.

În privința terților (alte persoane decât cele care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul celorlalte organe ale administrației publice), procedura de a obține informații demarează *cu o invitație*, și nu o citație, aceasta din urmă fiind adresată numai subiectelor de drept care, în temeiul art. 111 din Constituție, au obligația constituțională de a prezenta comisiei informațiile solicitate. În acest sens, art. 9 alin. (5) din Legea nr. 96/2006 precizează o condiție suplimentară, care ține de acordul de voință al persoanei invitate, și anume *acceptarea acesteia de a fi audiată*. Persoana invitată are posibilitatea de a răspunde și în scris comisiei de anchetă parlamentară, furnizând informațiile solicitate, sau poate transmite prin poștă documente sau celelalte mijloace de probă pe care le deține și care sunt utile comisiei de anchetă.

O altă diferență de tratament juridic între cele două categorii de persoane (citate, respectiv invitate) privește și consecința refuzului persoanei invitate și care, în prealabil, a acceptat să fie audiată, de a furniza informațiile solicitate de comisia de anchetă. Întrucât acestea nu se află sub imperiul obligației (de sorginte constituțională) de a se supune solicitării comisiei de anchetă și pentru că, totuși, legiuitorul a urmărit să confere comisiei de anchetă mijloace și instrumente eficiente de lucru, care să îi imprime acesteia o anumită autoritate în scopul atingerii finalității propuse, comisia de anchetă nu poate decât să sesizeze organele de urmărire penală, cu referire la aceste persoane invitate, care, inițial, au acceptat să colaboreze și apoi refuză să ofere informațiile solicitate, deoarece acest tip de comportament este de natură să obstrucționeze sau să împiedice aflarea adevărului.

Aceste persoane nu pot fi invitate în calitatea lor profesională — cum ar fi categoria profesională a magistraților —, ci în raport cu calitatea lor de cetățeni care pot avea legătură cu acele fapte/aspecte ce constituie obiectul anchetei parlamentare și care excedează unei anchete judiciare, neavând legătură cu exercitarea activității lor de magistrați (în acest sens a se vedea Decizia nr. 924/2012, precitată). Ca cetățeni ai României, aceste persoane au, potrivit art. 57 din Legea fundamentală, obligația exercitării drepturilor și libertăților constituționale cu *bună-credință*, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți. Buna-credință înseamnă, în acest caz, nu doar exprimarea acceptului persoanei invitate de a fi audiată de către comisia de anchetă, ceea ce echivalează, practic, cu recunoașterea implicită a faptului că are o minimă legătură cu obiectul anchetei desfășurate de comisie, astfel cum rezultă din conținutul invitației, ci și colaborarea în concret cu organul de lucru al Parlamentului, în sensul oferirii informațiilor deținute și solicitate. Având în vedere faptul că obiectivul comisiei de anchetă îl reprezintă clarificarea unor aspecte legate de anumite evenimente sau fenomene cu un major impact negativ în plan social, politic sau juridic și că aflarea adevărului se înscrie în

sfera interesului public, obligația de bună-credință se impune a fi respectată, astfel că fiecare cetățean, în urma invitației primite, trebuie să adopte un comportament activ, pozitiv. În caz contrar, atitudinea sa poate fi calificată drept potrivnică aflării adevărului și poate constitui obiect de sesizare a organelor de urmărire penală, fără ca prin aceasta să fie încălcate drepturile și libertățile sale individuale sau principiul separației și echilibrului puterilor în stat.

De asemenea, prin **Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 655 din 9 august 2017 (paragrafele 36—38)**, Curtea Constituțională a reținut că, „**prin invitarea reprezentanților autorității judecătorești, a Curții de Conturi sau a Curții Constituționale** la lucrările comisiilor de anchetă se pot determina problemele sistemice cu care aceste instituții se confruntă [funcționare, gestiune, supraîncărcarea activității, insuficiența personalului, celeritatea soluționării cauzelor, eficiența activității, criminalitate în creștere, tipologii frecvente de infracțiuni comise, probleme în privința restituirii imobilelor] ori soluțiile care pot fi preconizate, inclusiv prin exercitarea competenței de legiferare a Parlamentului. Prin urmare, principiul colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului presupune exercitarea cu bună-credință atât a competențelor inerente funcției de anchetă a Parlamentului, cât și a calității de reprezentant al unei instituții publice. Subiectelor de drept care nu sunt în raporturi constituționale cu Parlamentul, mai precis sub controlul acestora, nu li se poate impune obligația de a se prezenta în fața comisiilor de anchetă în temeiul vreunui raport de subordonare sau control politic, ci numai în virtutea principiului colaborării loiale între instituțiile și autoritățile statului.

De aceea, Curtea constată că reglementările constituționale referitoare la autoritatea judecătorească, Curtea de Conturi sau Curtea Constituțională nu se opun ca, spre exemplu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, procurorul general al României, președintele Consiliului Superior al Magistraturii, președintele Curții de Conturi, președintele Curții Constituționale să ia parte la lucrările comisiei de anchetă. Însă, aceleași reglementări se opun participării persoanelor care compun aceste autorități în fața comisiilor de anchetă în legătură cu activitatea lor jurisdicțională, judiciară, de urmărire penală sau de audit, după caz.”

Prin prisma celor menționate mai sus este evident că **activitatea unei comisii de anchetă nu trebuie să aibă nicio tangență cu o anchetă judiciară.**

Comisia de anchetă parlamentară nu se poate substitui procurorului, indiferent de atribuția în exercitarea căreia își desfășoară activitatea.

Activitatea comisiei de anchetă parlamentară nu poate avea semnificația încălcării competenței altei autorități publice (Ministerul Public), de aceea ancheta pe care o poate efectua comisia trebuie să fie circumscrisă normelor și principiilor constituționale și nu trebuie să transgreseze în a analiza fapte sau acțiuni cu privire la care Ministerul Public a fost sesizat și cu privire la care s-a dat o soluție în cauză. Acceptarea ideii contrare ar însemna acceptarea încălcării chiar de către Parlamentul României — comisia specială de anchetă a competenței altei autorități publice, respectiv cea a Ministerului Public.

IV.4. Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților a cărei activitate a generat sesizarea Curții Constituționale de către Parlamentul României cu un posibil conflict juridic de natură constituțională

Prin Hotărârea Parlamentului României nr. 39 din 11 mai 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 355 din 12 mai 2017, a fost constituită. Comisia parlamentară de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru a verifica aspectele apărute în mass-media privind organizarea alegerilor

din 2009 și rezultatul scrutinului prezidențial, denumită în continuare *Comisia parlamentară de anchetă*, având următoarele obiective:

a) verificarea dispozițiilor legale cu privire la organizarea și desfășurarea alegerilor prezidențiale din anul 2009;

b) determinarea implicării unor instituții și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, în organizarea și desfășurarea procesului electoral sau în decizii politice ce excedează atribuțiilor stabilite prin lege pentru aceste instituții, în cadrul procesului electoral;

c) verificarea posibilei existențe a unor mecanisme paralele de influențare și/sau de viciere a rezultatului votului, precum și determinarea instituțiilor și/sau persoanelor care au contribuit la realizarea acestora;

d) determinarea practică a capacității de procesare în timp real a solicitanților care au votat în unele secții de vot, în special din afara granițelor;

e) verificarea legalității achiziționării aplicațiilor și/sau serviciilor informatice utilizate de către Biroul Electoral Central pentru centralizarea rezultatelor votării la alegerile prezidențiale din anul 2009, precum și verificarea modalității prin care s-a asigurat transparența și cunoașterea de către reprezentanții partidelor politice a acestor aplicații;

f) verificarea corectitudinii centralizării rezultatelor votării;

g) verificarea modului în care Serviciul de Telecomunicații Speciale a asigurat serviciile de telefonie specială — voce și transmitere de date —, precum și posibile interferențe nelegitime în procesul electoral;

h) verificarea modului în care au fost soluționate de către instituțiile statului plângerile/sesizările ori au fost valorificate informațiile privind oferirea sau darea de bani, bunuri și alte foloase, în scopul determinării alegătorilor să voteze ori să nu voteze un anumit candidat;

i) verificarea modului în care au fost stabiliți președinții și locuitorii acestora pentru secțiile de vot din străinătate, precum și modului în care au fost constituite birourile secțiilor de vot din străinătate;

j) verificarea documentelor primite de la Autoritatea Electorală Permanentă, de la Biroul Electoral Central, în vederea arhivării electronice de către furnizorul de servicii de arhivare electronică, selectat atât pentru secțiile de vot din țară, cât și pentru cele din străinătate;

k) verificarea modului în care au fost desemnați președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare și locuitorii acestora și dacă aceste persoane au îndeplinit condițiile prevăzute de lege;

l) verificarea modului în care au fost constituite birourile electorale pentru secțiile de votare din țară și străinătate;

m) verificarea modului în care Ministerul Afacerilor Externe a distribuit către birourile electorale ale secțiilor de vot din străinătate buletinele de vot, ștampilele de control, precum și cele cu mențiunea „votat”, a celorlalte materiale necesare procesului electoral, numărul de buletine de vot, transmise către fiecare secție de vot din străinătate, precum și algoritmul pe baza căruia s-a decis ce număr de buletine de vot să fie transmis fiecărei secții de vot din străinătate;

n) verificarea modului în care și-au exercitat dreptul de vot persoanele care nu au fost înscrise în lista electorală permanentă, în special la secțiile de vot din străinătate, determinarea practică a capacității de procesare a solicitărilor de vot în unele secții de vot din străinătate, precum și a celor care și-au exprimat votul prin intermediul urnei speciale;

o) verificarea modului în care au fost securizate rezultatele votării în circumscriptiile din străinătate, precum și a modului în care au fost transmise informațiile către Biroul Electoral Central.

Ca o condiție prealabilă constatării existenței unui conflict juridic de natură constituțională, Curtea ar fi trebuit să verifice dacă **Hotărârea Parlamentului României nr. 39 din 11 mai**

2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 355 din 12 mai 2017, în temeiul căreia și-a desfășurat activitatea Comisia specială de anchetă parlamentară **este viciată de neconstituționalitate în ansamblul său**, respectiv dacă:

— **obiectul de activitate al comisiei** contravine sau nu dispozițiilor art. 1 alin. (4) din Constituția României referitor la principiul separației și echilibrului puterilor în stat;

— **dacă prin hotărârea de înființare a acestei comisii s-a realizat sau nu, de fapt, o implicare a puterii legislative, prin comisia de anchetă, în activitatea autorității judecătorești din care face parte și Ministerul Public**, ceea ce reprezintă o încălcare a dispozițiilor art. 132 alin. (1) din Constituție, ce vizează activitatea procurorilor (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 924 din 1 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 787 din 22 noiembrie 2012);

— **dacă Comisia de anchetă parlamentară putea efectua verificări, cercetări vizând eventuala fraudare a alegerilor din anul 2009 pentru funcția de Președinte al României în condițiile în care:**

• acest gen de cercetare, verificare face obiectul doar a unei anchete penale, anchetă care, de altfel, a fost efectuată în cauză de către parchet;

• prin Hotărârea nr. 39 din 14 decembrie 2009 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 924 din 30 decembrie 2009, a fost respinsă cererea de anulare a alegerilor desfășurate în turul doi de scrutin la data de 6 decembrie 2009 pentru funcția de Președinte al României, cerere formulată de Partidul Social Democrat și Partidul Conservator.

În sprijinul celor menționate mai sus sunt și **considerentele din paragraful 35 al Deciziei Curții Constituționale nr. 430 din 21 iunie 2017**, în care instanța de contencios constituțional a reținut că „dacă o hotărâre parlamentară privind constituirea unei comisii de anchetă depășește limitele constituționale antereferite [s.n. — art. 64 alin. (4) și (5) din Constituția României], ea poate fi supusă, în mod individual și punctual, controlului de constituționalitate, în temeiul art. 146 lit. l) din Constituție coroborat cu art. 27 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale”.

Cu privire la **ancheta penală efectuată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția de urmărire penală și criminalistică, vizând alegerile prezidențiale desfășurate în decembrie 2009**, prin Ordonanța nr. 213/P/2017 din 20 iunie 2017 s-a dispus **clasarea cauzei penale**, întrucât faptele nu există în materialitatea lor.

În motivarea soluției de clasare adoptate, parchetul a reținut următoarele:

La data de 24.04.2017 s-a dispus, în temeiul art. 288 rap. la art. 292 și art. 40 din Codul procedură penală, **sesizarea din oficiu** cu privire la dezbaterile apărute în spațiul public audio-vizual, presa scrisă și agenții de presă, generate de jurnalistul DAN ANDRONIC care a afirmat în numeroase interviuri și în articole de presă că în alegerile prezidențiale desfășurate în decembrie 2009 s-ar fi implicat unele autorități publice și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, în derularea procesului electoral cu consecința vicierei rezultatului acestor alegeri.

În concret, acesta a susținut că, în seara zilei de 6 decembrie 2009, la locuința lui GABRIEL OPREA — senator — a avut loc o întâlnire între mai multe persoane ce ocupau funcții publice, printre care i-a indicat pe GEORGE MAIOR — directorul S.R.I., FLORIAN COLDEA — prim-adjunctul directorului S.R.I., LAURA CODRUȚA KÖVESI — procurorul general al României, VASILE DÂNCU, NECULAI ONȚANU — primar al sectorului 2 București și ANGHEL IORDĂNESCU — senator, acreditând versiunea că

aceștia ar fi inițiat acte/acțiuni de natură a genera fraudarea rezultatelor alegerilor prezidențiale.

Sesizarea s-a înregistrat pe rolul Secției de urmărire penală și criminalistică sub numărul 213/P/2017.

Prin Ordonanța din 24 aprilie 2017 s-a început urmărirea penală **in rem** cu privire la **infracțiunile de abuz în serviciu**, prev. de art. 297 alin. (1) din Codul penal cu aplic. art. 5 din Codul penal (art. 248 rap. la art. 248¹ din vechiul Cod penal) și la **infracțiunea de falsificare a documentelor și evidențelor electorale**, prev. de art. 391 alin. (3) și (4) din Codul penal cu aplic. art. 5 din Codul penal [fost art. 62 alin. (3) și (4) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României] și art. 38 alin. (1) din Codul penal, în raport cu starea de fapt reținută în sesizarea din oficiu.

Parchetul a mai reținut că, prin **Hotărârea nr. 39 din 14 decembrie 2009** privind cererea de anulare a alegerilor desfășurate în turul doi de scrutin la data de 6 decembrie 2009, pentru funcția de Președinte al României, formulată de Partidul Social Democrat și Partidul Conservator, Curtea Constituțională a decis respingerea acesteia.

Din considerentele hotărârii pronunțate de instanța de contencios constituțional rezultă, între altele, că: „(...) **examinarea proceselor-verbale întocmite de birourile electorale ale secțiilor de votare nu au relevat existența unei fraude (...), ci a unor erori materiale, respectiv, în unele cazuri, a unor erori aritmetice, care au fost corectate și atestate potrivit legii. (...) cele două tururi de scrutin pentru alegerea Președintelui României din anul 2009 s-au organizat și s-au desfășurat pe fondul unei crize politice, economice și sociale, agravată de instabilitatea guvernamentală a țării (...)** atât în turul întâi cât și în turul al doilea de scrutin, au fost semnalate un număr mare de incidente, precum și o exprimare mai accentuată decât cu alte prilejuri, a unei lipse de încredere a cetățenilor în corectitudinea procesului electoral. Acest fapt nu poate fi ignorat, fenomenele arătate fiind generate, în principal, de deficiențele legislației electorale, de natură să genereze **insecuritate juridică**. Curtea observând în acest sens că, **Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României a fost modificată în mod substanțial cu câteva luni înainte de data organizării alegerilor (...)** Această modificare ridicând o serie de probleme, dintre care cea mai evidentă vizează respectarea bunelor practici în materie electorală.

(...) Se constată, de asemenea, o serie de imperfecțiuni ale legii, astfel cum a fost modificată, de exemplu în ceea ce privește organizarea votării în secțiile speciale (care a generat suspiciuni referitoare la exercitarea unor practici de tipul «turism electoral» sau în ceea ce privește modul de reglementare a intervalului orar în care are loc votarea, fără a se distinge cu privire la străinătate, ceea ce a permis votarea în afara granițelor țării — după ce, în țară, acest proces se încheiase și fuseseră anunțate primele rezultate.

În acest context, Curtea Constituțională subliniază necesitatea ca întreaga legislație electorală (...) să fie reexaminată (...).

Observațiile expuse nu sunt însă de natură să determine o altă concluzie decât aceea la care a condus examinarea susținerilor formulate și a probelor prezentate de autorii cererii pentru anularea alegerilor. Frauda invocată constituie, în realitate, așa cum rezultă din aceste probe, o serie de elemente secvențiale care nu au format un fenomen cu vocația de a schimba voința alegătorilor, în sensul unei modificări a atribuirii mandatului (...).

Prin Adresa nr. 5.954 din 09.05.2017 Autoritatea Electorală Permanentă a comunicat parchetului, în format electronic, totalitatea proceselor-verbale întocmite la nivelul secțiilor de votare din țară și străinătate.

Prin Adresa nr. 370 din 22.05.2017 Serviciul de Telecomunicații Speciale a comunicat parchetului că, pentru turul II al alegerilor prezidențiale din anul 2009 au fost asigurate mai multe tipuri de servicii, respectiv:

— de telefonie specială și de comunicații de date necesare Biroului Electoral Central, biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate, birourilor electorale județene și ale sectoarelor municipiului București;

— de comunicații de voce și date tip SMS pentru birourile electorale ale secțiilor de votare;

— de furnizare comunicații de date securizate între stațiile de prelucrare organizate pe lângă Biroul Electoral Central, biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate, birourile electorale județene și birourile electorale ale sectoarelor municipiului București, pe o rețea privată de arie extinsă;

— de infrastructură — http, ftp, mail, DNS în cadrul rețelei private;

— informatice și aplicații — sistem de colectare și validare a datelor transmise prin SMS referitoare la prezența la vot. Au fost colectate date prin SMS de la un eșantion extras de INS format din 2.652 secții de votare și din toate cele 3.359 secții speciale;

— de asistență tehnică de specialitate pe toată durata desfășurării alegerilor;

— de informare tip Carte de telefon, pentru birourile electorale.

De asemenea, s-au făcut verificări în evidențele greșii Secției de urmărire penală și criminalistică privitoare la dosarele soluționate având ca obiect infracțiuni săvârșite cu ocazia alegerilor prezidențiale din anul 2009. Aceleași verificări au fost solicitate de la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București.

Astfel, pe rolul Secției de urmărire penală și criminalistică au fost înregistrate un număr de 15 cauze penale, din care un număr de 11 cauze au avut ca obiect infracțiunea de mită electorală, prev. de art. 264 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2009 privind modificarea și completarea Legii nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, 2 cauze au avut ca obiect infracțiunea de abuz în serviciu, prev. de art. 248 din vechiul Cod penal, și 2 cauze au avut ca obiect infracțiunea de ultraj, prev. de art. 239 din vechiul Cod penal. În toate aceste cauze s-au adoptat soluții de netrimitere în judecată.

La nivelul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București și al unităților de parchet subordonate au fost înregistrate un număr de 145 cauze penale având ca obiect infracțiunea de mită electorală, prev. de art. 264 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2009 privind modificarea și completarea Legii nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României. În toate aceste cauze, de asemenea, s-au adoptat soluții de netrimitere în judecată.

Parchetul a mai reținut că probele testimoniale administrate în cursul urmăririi penale au relevat, în mod indubitabil, că persoanele prezente în seara zilei de 6 decembrie 2009 la locuința matorului Oprea Gabriel, respectiv George Maior, Vasile Dâncu, Florian Coldea, Laura Codruța Kövesi, Onțanu Neculai și Iordănescu Anghel, au participat la un eveniment de natură privată, la invitația acestuia, nefiind inițiată nicio operațiune de fraudare/viciere a rezultatelor alegerilor prezidențiale.

Astfel, depoziția făcută în fața procurorului de către matorul OPREA GABRIEL relevă, între altele, că: „(...) Subliniez încă o dată faptul că a fost o simplă cină, însă datorită mediului exploziv din societate, se poate transforma în orice (...)” sau depoziția făcută de către matorul DÂNCU VASILE, în sensul că: „(...) toți cei prezenți m-au întrebat despre rezultatele exit-poll-urilor, prin prisma profesiei mele de sociolog, niciunul dintre aceștia nediscutând aspecte plecând de la premisa funcției pe care o dețineau la momentul respectiv,

ci, pur și simplu, așa cum am spus anterior, discuții firești, comune, între prieteni. (...) Cred că eu am vorbit cel mai mult dintre persoanele prezente și am încercat să explic cum a fost posibil ca cele 12 procente care făceau diferența în favoarea candidatului Mircea Geoană după primul tur să fie pierdute, astfel că eu am punctat, din punctul meu de vedere, patru momente care au condus la această pierdere (...) Subliniez faptul că asocierea acelei întâlniri cu caracter privat și vicierea rezultatului alegerilor este o pură fantezie și nimic din comportamentul celor prezenți la masă nu trădează niciun fel de amestec al instituțiilor în respectivele alegeri (...)”.

De asemenea, matorul IORDĂNESCU ANGHEL a susținut, între altele, că: „(...) A fost o cină la care s-a comentat pe seama exit-poll-urilor, respectiv pe teme fotbalistice. Nu mi s-a părut, din discuțiile purtate între persoanele prezente, ceva dubios, ilegal (...)”, iar matorul ANDRONIC DAN a relevat, între altele, că: „(...) Nu am spus și nici nu am nicio dovadă în acest sens că persoanele prezente la acea întâlnire din seara de 6 decembrie 2009 la locuința lui GABRIEL OPREA au participat la vreo operațiune de fraudare, viciere a rezultatelor alegerilor prezidențiale.

Am precizat și în aparițiile publice că nu am pus în niciun moment în discuție posibilitatea fraudării sau vicierei alegerilor prezidențiale.

(...) Repet încă o dată că eu, personal, nu am niciun element concret că persoanele prezente în acea seară participau la un proces de viciere a rezultatului alegerilor. Elementul comun pentru care am fost prezenți în casa lui GABRIEL OPREA în acea seară l-a reprezentat tocmai persoana acestuia (...)”.

Totodată, din Adresa nr. 370 din 22.05.2017 a Serviciului de Telecomunicații Speciale rezultă că nu au existat interferențe sau intruziuni, de niciun fel, în activitatea desfășurată de acest serviciu, pentru turul II al alegerilor prezidențiale din anul 2009.

Așadar din coroborarea tuturor probelor administrate, parchetul a conchis că nu s-a decelat niciun element/indiciu de natură să conducă la presupunerea rezonabilă că s-ar fi încercat/inițiat de către persoanele nominalizate acte/acțiuni ce ar intersecta sfera ilicitului penal, respectiv ce ar contura textul incriminator al infracțiunii de abuz în serviciu, prev. de art. 297 alin. (1) din Codul penal cu aplic. art. 5 din Codul penal (art. 248 rap. la art. 248¹ din vechiul Cod penal) și al infracțiunii de falsificare a documentelor și evidențelor electorale, prev. de art. 391 alin. (3) și (4) din Codul penal cu aplic. art. 5 din Codul penal [fost art. 62 alin. (3) și (4) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României].

De altfel, Curtea Constituțională — așa cum a reținut și parchetul în motivarea ordonanței de clasare — a ajuns la concluzii similare în Hotărârea nr. 39 din 14 decembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 924 din 30 decembrie 2009, prin care a fost respinsă cererea de anulare a alegerilor desfășurate în turul doi de scrutin la data de 6 decembrie 2009 pentru funcția de Președinte al României, formulată de Partidul Social Democrat și Partidul Conservator.

Instanța de contencios constituțional a reținut în considerentele Hotărârii nr. 39 din 14 decembrie 2009 că, potrivit dispozițiilor art. 24 alin. (1) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, „Curtea Constituțională anulează alegerile în cazul în care votarea și stabilirea rezultatelor au avut loc prin fraudă de natură să modifice atribuirea mandatului sau, după caz, ordinea candidaților care pot participa la al doilea tur de scrutin. În această situație Curtea va dispune repetarea turului de scrutin în a doua duminică de la data anulării alegerilor.”

A mai statuat Curtea că:

— **anularea alegerilor poate să intervină numai în cazul în care votarea și stabilirea rezultatelor au avut loc prin fraudă;**

— **nu orice fraudă din procesul electoral este echivalentă cu fraudarea alegerilor, ci numai fraudă care este de natură să modifice atribuirea mandatului (sau, după caz, ordinea candidaților care pot participa la al doilea tur de scrutin).**

Or, examinând susținerile autorilor cererii de anulare a alegerilor și dovezile pe care aceștia le-au prezentat, în raport cu dispozițiile legale mai sus menționate, **Curtea Constituțională a constatat că nu sunt întemeiate și nu au fost probate susținerile formulate de autorii sesizărilor referitoare la:**

- fraudarea alegerilor, prin anularea de buletine de vot valabile;

- fraudarea alegerilor prin vot nelegal, ce rezultă din numărul extrem de mare de voturi exprimate în secțiile de votare speciale și în secțiile de vot din străinătate;

- fraudarea rezultatelor la nivelul secțiilor de vot, prin modificarea datelor înscrise în procesele-verbale întocmite de birourile electorale ale secțiilor de votare;

- fraudarea rezultatelor la nivelul secțiilor de vot, prin determinarea semnării în alb a proceselor-verbale privind consemnarea rezultatelor votării pentru alegerea Președintelui României.

★

Examinând **natura juridică a activităților descrise în art. 1 din Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017** (de înființare a Comisiei speciale de anchetă parlamentară), prin raportare, pe de o parte, la actele concrete realizate în cauză de procuror în cadrul anchetei penale și, pe de altă parte, la verificările efectuate de instanța de contencios constituțional cu prilejul analizei cererii formulate de Partidul Social Democrat și Partidul Conservator privind anularea alegerilor desfășurate în turul II de scrutin la data de 6 decembrie 2009 pentru funcția de Președinte al României (a se vedea Hotărârea nr. 39 din 14 decembrie 2009 a Curții Constituționale), se poate lesne constata că **toate atribuțiile menționate în Hotărârea Parlamentului României nr. 39/2017, ca reprezentând obiective pe care trebuie să le urmărească în activitatea sa Comisia specială de anchetă parlamentară, au, de fapt, caracter jurisdicțional, echivalente actelor de cercetare efectuate de procuror, acest aspect fiind, de altfel, dovedit de activitatea concretă realizată de comisie până în prezent.**

Prin atribuțiile și procedurile urmate, Comisia specială de anchetă parlamentară s-a plasat în afara Constituției, hotărârea de înființare a acesteia contravenind, prin conținutul său normativ, Legii fundamentale și normelor statului de drept consacrate prin Constituție.

Nu sunt deloc de neglijat verdictele ce pot fi date de astfel de comisii, care se subrogă activității de jurisdicție și care pot fi contrare soluțiilor pe care procurorul le adoptă în urma anchetei penale efectuate.

Această confuzie pe care o face Parlamentul între funcția de anchetă efectuată de procuror și funcția de control parlamentar contravine art. 124 alin. (2) din Constituție și principiilor statului de drept.

Curtea ar fi trebuit să constate că, prin aceste abateri de la statutul constituțional al justiției, prin liberul arbitru în administrarea și aprecierea probelor, precum și prin posibilitatea de a da în aceleași cauze verdicte diferite, contrare celor adoptate de procuror (exemplu, soluția de clasare din cauza de față) și validate prin deciziile definitive ale instanțelor judecătorești, jurisdicția efectuată de Comisia specială de anchetă parlamentară se definește ca o jurisdicție extraordinară, interzisă de art. 126 alin. (5) din Constituția României.

Comisia specială de anchetă parlamentară nu se putea substitui activității ce se derulează în cadrul unei anchete penale efectuate de parchet, anchetă care a stabilit — așa cum s-a menționat anterior — că, din coroborarea probelor administrate, nu s-a decelat niciun element/indiciu de natură să conducă la presupunerea rezonabilă că s-ar fi încercat/inițiat de către persoanele nominalizate acte/acțiuni ce ar intersecta sfera ilicitului penal.

De altfel, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017 (paragraful 32, fraza ultimă), a statuat că **activitatea unei comisii de anchetă parlamentară nu trebuie să aibă nicio tangentă cu o anchetă judiciară, ea obiectivându-se mai degrabă într-un material documentar și de studiu.**

IV.5. Calitatea în care putea fi chemată (invitată) la Comisia de anchetă parlamentară doamna Laura Codruța Kövesi, în raport cu obiectul de activitate al comisiei și cu jurisprudența Curții Constituționale

Așa cum s-a arătat anterior, prin Decizia nr. 411 din 14 iunie 2017 (paragraful 49), Curtea Constituțională a reținut, în plus față de cele constatate prin Decizia nr. 1.231 din 29 septembrie 2009, că modificările care au fost aduse dispozițiilor art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor **permit posibilitatea invitării în fața comisiei a oricărei altei persoane** [în afara celor care lucrează în cadrul Guvernului sau a celorlalte organe ale administrației publice] care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul activității comisiei și care acceptă să fie audiată.

Prin aceeași decizie (paragrafele 52—55), Curtea a mai constatat că textul art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor realizează o evidentă distincție, pe de o parte, **între persoanele care trebuie să se prezinte în fața comisiilor de anchetă în considerarea faptului că activitatea instituțiilor/autorităților din care fac parte sunt sub control parlamentar și care sunt citate în acest sens și, pe de altă parte, persoanele care sunt invitate, respectiv cele care reprezintă, în virtutea funcției lor de conducere, autorități/instituții publice ce nu se află sub control parlamentar**, care, în considerarea principiului colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, au obligația să ia parte la lucrările comisiei în toate cazurile și indiferent de obiectul anchetei parlamentare, sau **alte persoane**, care, spre exemplu, pot să nu aibă nicio tangentă cu instituțiile statului, caz în care participarea acestora este la latitudinea lor.

Se mai relevă în Decizia nr. 411/2017 a Curții Constituționale că **aceste persoane (respectiv cele invitate și care sunt alte persoane decât cele care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul celorlalte organe ale administrației publice) nu pot fi chemate în calitatea lor profesională — cum ar fi categoria profesională a magistraților —, ci în raport cu calitatea lor de cetățeni care pot avea legătură cu acele fapte/aspecte ce constituie obiectul anchetei parlamentare și care excedează unei anchete judiciare, neavând legătură cu exercitarea activității lor de magistrați** (în acest sens a se vedea și Decizia nr. 924/2012, precitată). Ca cetățeni ai României, aceste persoane au, potrivit art. 57 din Legea fundamentală, obligația exercitării drepturilor și libertăților constituționale cu *bunăcredință*, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți. Buna-credință înseamnă, în acest caz, nu doar exprimarea acceptului persoanei invitate de a fi audiată de către comisia de anchetă, ceea ce echivalează, practic, cu recunoașterea implicită a faptului că are o minimă legătură cu obiectul anchetei desfășurate de comisie, astfel cum rezultă din conținutul invitației, ci și colaborarea în concret cu organul de lucru al

Parlamentului, în sensul oferirii informațiilor deținute și solicitate. Având în vedere faptul că obiectivul comisiei de anchetă îl reprezintă clarificarea unor aspecte legate de anumite evenimente sau fenomene cu un major impact negativ în plan social, politic sau juridic și că aflarea adevărului se înscrie în sfera interesului public, obligația de bună-credință se impune a fi respectată, astfel că fiecare cetățean, în urma invitației primite, trebuie să adopte un comportament activ, pozitiv. În caz contrar, atitudinea sa poate fi calificată drept potrivnică aflării adevărului și poate constitui obiect de sesizare a organelor de urmărire penală, fără ca prin aceasta să fie încălcate drepturile și libertățile sale individuale sau principiul separației și echilibrului puterilor în stat.

Din cele expuse anterior rezultă că **invitarea, chemarea unui magistrat — judecător sau procuror ori a unui magistrat cu funcție de conducere în instanțe sau parchete în fața unei comisii de anchetă parlamentară este subsumată îndeplinirii mai multor condiții:**

- **magistratul judecător sau procuror nu poate fi invitat să dea explicații, lămuriri cu privire la activitatea sa jurisdicțională, în cauzele pe care le instrumentează — de urmărire penală ori de judecată în fața instanțelor judecătorești — ori cu privire la activitatea de control ierarhic pe care o presupune funcția de conducere a unui procuror;**

- **magistratul judecător sau procuror nu poate fi invitat să dea explicații, lămuriri cu privire la o eventuală implicare a sa în presupuse fapte de natură penală, cercetările sub acest aspect fiind numai de competența procurorului și nu a comisiei de anchetă parlamentară.**

Drept urmare, **magistratul poate fi invitat la comisia de anchetă parlamentară doar în raport de calitatea sa de cetățean al României, cetățean care poate avea legătură cu faptele, aspectele ce constituie, în mod legal, obiectul unei anchete parlamentare și care excedează unei anchete judiciare, neavând legătură cu exercitarea activității sale de magistrat (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 924/2012, precitată).**

Niciun element din datele obiective ale prezentei cauze nu permit aducerea în discuție a faptului că doamna Laura Codruța Kövesi a fost invitată la comisie în calitate de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție, ci dimpotrivă toate datele demonstrează că **această comisie specială — în raport cu obiectul prevăzut de lege al activității unei comisii de anchetă parlamentară și cu faptele concrete pe care le investiga — nu putea să o invite pe doamna Laura Codruța Kövesi în calitate oficială de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție, ci doar în calitate de cetățean al României.**

Motivul invocat de președintele Senatului și al Camerei Deputaților ca fiind generator al unui conflict juridic de natură constituțională, respectiv refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața membrilor Comisiei de anchetă parlamentară, nu există în fapt, deoarece nu vizează existența unei obligații juridice a procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție stabilită de Constituție și legile de organizare judiciară în sensul solicitării.

De altfel, din conținutul întrebării adresate în scris doamnei Laura Codruța Kövesi „dacă în seara alegerilor a fost sau nu în casa lui Gabriel Oprea?” rezultă, cu claritate, că întrebarea nu a vizat funcția persoanei căreia i s-a adresat — magistrat cu funcție de conducere a unei structuri specializate a Ministerului Public, componentă a autorității judecătorești, și nici comportamentul său în funcția publică menționată, ci a vizat o chestiune de ordin personal, care nu implica în niciun mod autoritatea publică în reprezentarea căreia persoana invitată la audieri a activat sau activează.

Or, în calitate de cetățean al României invitat la o Comisie de anchetă parlamentară, doamna Laura Codruța Kövesi și-a respectat obligațiile care îi incumbau potrivit legii.

Astfel, conform art. 9 alin. (5) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, **persoana invitată are un drept de opțiune:**

- **fie de a se prezenta în fața comisiei de anchetă parlamentară;**

- **fie de a răspunde în scris comisiei de anchetă parlamentară, furnizând informațiile solicitate sau poate transmite prin poștă documente sau mijloace de probă pe care le deține și care sunt utile comisiei de anchetă.**

Or, doamna Laura Codruța Kövesi și-a îndeplinit aceste obligații răspunzând în scris întrebărilor punctuale ce i-au fost adresate de membrii comisiei de anchetă parlamentară, întrebări care, de altfel, prin conținutul lor au depășit competențele pe care legea le conferă unor astfel de comisii.

Astfel, în răspunsurile transmise comisiei doamna Laura Codruța Kövesi a precizat în mod expres următoarele:

„a. Nu am avut și nu am prerogative de verificare a dispozițiilor legale cu privire la organizarea și desfășurarea alegerilor prezidențiale din anul 2009;

b. Nu am avut și nu am cunoștință despre implicarea unor instituții și/sau persoane, altele decât cele prevăzute de lege, în organizarea și desfășurarea procesului electoral sau în decizii politice ce excedează atribuțiilor stabilite prin lege pentru aceste instituții, în cadrul procesului electoral;

c. Nu am avut și nu am cunoștință despre posibila existență a unor mecanisme paralele de influențare și/sau de viciere a rezultatului votului;

d. Nu am avut și nu am atribuții/cunoștințe practice despre capacitatea de procesare în timp real a solicitanților care au votat în unele secții de vot, în special în afara granițelor;

e. Nu am avut și nu am cunoștință despre existența achiziționării aplicațiilor și/sau serviciilor informatice utilizate de către Biroul Electoral Central pentru centralizarea rezultatelor votării la alegerile prezidențiale din anul 2009 și eventuala modalitate prin care s-a asigurat transparența și cunoașterea de către reprezentanții partidelor politice a acestor aplicații;

f. Nu am avut și nu am atribuții referitoare la centralizarea rezultatelor votării;

g. Nu am avut și nu am cunoștință despre modul în care Serviciul Telecomunicații Speciale a asigurat serviciile de telefonie specială — voce și transmitere de date —, precum și posibile interferențe nelegitime în procesul electoral;

h. În exercitarea atribuțiilor de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție am dispus toate măsurile necesare pentru soluționarea cu celeritate a tuturor cauzelor privind oferirea sau darea de bani, bunuri și alte foloase, în scopul determinării alegătorilor să voteze ori să nu voteze un anumit candidat;

i. Nu am avut și nu am atribuții ori cunoștință despre modul în care au fost stabiliți președinții și locuitorii acestora pentru secțiile de vot din străinătate, precum și modul în care au fost constituite birourile secțiilor de vot din străinătate;

j. Nu am avut și nu am atribuții ori cunoștință despre documentele primite de la Autoritatea Electorală Permanentă, de la Biroul Electoral Central, în vederea arhivării electronice de către furnizorul de servicii de arhivare electronică, selectat atât pentru secțiile de vot din țară, cât și pentru cele din străinătate;

k. Nu am avut și nu am atribuții ori cunoștință despre modul în care au fost desemnați președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare și locuitorii acestora și dacă aceste persoane au îndeplinit condițiile prevăzute de lege;

l. Nu am avut și nu am atribuții ori cunoștință despre modul în care au fost constituite birourile electorale pentru secțiile de votare din țară și străinătate;

m. Nu am avut și nu am atribuții ori cunoștință despre modul în care Ministerul Afacerilor Externe a distribuit către birourile electorale ale secțiilor de vot din străinătate buletinele de vot, ștampilele de control, precum și cele cu mențiunea «votat», a celorlalte materiale necesare procesului electoral, numărul de buletine de vot, transmise către fiecare secție de vot din străinătate, precum și algoritmul pe baza căruia s-a decis ce număr de buletine de vot să fie transmis fiecărei secții de vot din străinătate;

n. Nu am avut și nu am atribuții ori cunoștință despre modul în care și-au exercitat dreptul de vot persoanele care nu au fost înscrise în lista electorală permanentă, în special la secțiile de vot din străinătate, pentru a vă putea ajuta la determinarea practică a capacității de procesare a solicitărilor de vot în unele secții de vot din străinătate, precum și a celor care și-au exprimat votul prin intermediul urnei speciale;

o. Nu am avut și nu am atribuții ori cunoștință despre modul în care au fost securizate rezultatele votării în circumscripțiile din străinătate, precum și a modului în care au fost transmise informațiile către Biroul Electoral Central."

În aceste împrejurări constatăm că **nu sunt îndeplinite condițiile formale pentru existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României — Comisia specială de anchetă, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție, pe de altă parte, neexistând practic un raport juridic între două autorități publice, ci doar un raport juridic între o autoritate publică, Parlamentul României — Comisia specială de anchetă, și un cetățean al României — doamna Laura Codruța Kövesi, invitat la comisia parlamentară în calitate de persoană fizică vizată de o solicitare cu privire la o chestiune personală, de ordin privat, persoană cu drepturi și obligații conferite de lege și pe care le vom analiza în continuare.**

Faptul că doamna Laura Codruța Kövesi, prin răspunsurile punctuale transmise comisiei, a învederat că nici în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu și nici în timpul său liber nu a luat cunoștință de implicarea vreunei persoane — altele decât cele prevăzute de lege — în alegerile prezidențiale din 2009 nu poate conduce la concluzia, îmbrățișată de opinia majoritară, în sensul că aceasta s-a prevalat de calitatea sa de procuror ori de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție sau că a acționat în această calitate pe toată durata anchetei parlamentare și care să determine existența unui raport juridic de drept constituțional între Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție și Parlamentul României.

Doamna Laura Codruța Kövesi nu a făcut altceva decât să răspundă întrebărilor punctuale ce i-au fost adresate de comisie, prin aceste întrebări comisia neefectuând nicio delimitare, deși legea o obliga — pentru a nu intra în sfera competențelor unei anchete penale efectuate de procuror — să cunoască calitatea în care putea fi invitată la audieri doamna Laura Codruța Kövesi, respectiv aceea de cetățean al României și nu de magistrat ori de magistrat cu funcție de conducere.

De altfel, acesta a fost și motivul pentru care, deși inițial comisia a invitat-o pe doamna Laura Codruța Kövesi să dea lămuriri cu privire la o eventuală implicare a sa, în calitate de reprezentant al unei autorități publice (fost procuror general al României și actualmente procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție), în procesul electoral aflat în desfășurare în anul 2009, aceasta, prin Adresa din 8 iunie 2017 a răspuns că nu se va prezenta în fața comisiei, întrucât nu are această obligație

legală, invocând jurisprudența Curții Constituționale în domeniul normelor legale și regulamentare referitoare la comisiile de anchetă și cu privire la persoanele care pot fi invitate în fața acestor comisii și la calitatea în care pot fi chemate (invitate).

De asemenea nu este deloc de neglijat împrejurarea că, la data la care s-au petrecut faptele a căror verificare a făcut obiectul anchetei parlamentare, doamna Laura Codruța Kövesi deținea funcția de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Doamna Laura Codruța Kövesi nu putea fi invitată în fața comisiei de anchetă parlamentară nici în virtutea calității pe care aceasta o deținuse în anul 2009, dată la care a avut loc evenimentul investigat, și nici în virtutea calității de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție, pentru că invitația în astfel de calități a reprezentanților unor autorități publice ce nu se află sub control parlamentar trebuie să se circumscrie — așa cum a arătat instanța de contencios constituțional în Decizia nr. 430 din 21 iunie 2017, paragraful 36 — „lămuririi unor chestiuni de interes public ce vizează problemele sistemice cu care aceste instituții se confruntă [funcționare, gestiune, supraîncărcarea activității, insuficiența personalului, celeritatea soluționării cauzelor, eficiența activității, criminalitate în creștere, tipologii frecvente de infracțiuni comise, probleme în privința restituirii imobilelor]” și nu pentru lămurirea unor chestiuni legate de suspiciuni referitoare la o eventuală implicare într-un proces electoral în desfășurare a reprezentanților unor astfel de autorități publice, acest gen de verificări făcând obiectul doar a unei anchete penale a procurorului — ceea ce s-a și realizat în cauză de către parchet — și nu a unei anchete parlamentare.

În raport cu argumentele expuse apreciem că în cauză nu există un conflict juridic de natură constituțională, întrucât nu a existat un conflict între două autorități publice, actele și lucrările dosarului conturând existența doar a unui raport juridic între o autoritate publică, Parlamentul României — Comisia specială de anchetă, și un cetățean al României — doamna Laura Codruța Kövesi.

Drept urmare, nu se poate pune în discuție și analiza o eventuală încălcare a principiului colaborării loiale, dezvoltat în jurisprudența recentă a Curții Constituționale ca reprezentând noua dimensiune a art. 1 alin. (5) din Constituția României și invocat în opinia majoritară întrucât acest principiu funcționează doar între instituțiile și autoritățile statului și nu între o autoritate a statului (Parlamentul României) și un cetățean al României, cetățean care, de altfel, și-a respectat obligațiile legale formulând un răspuns scris la întrebările adresate de comisie, răspuns pe care l-a și trimis acesteia.

Pe de altă parte, în condițiile în care Curtea Constituțională — în opinie majoritară — a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională — generat de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial — s-ar fi impus, la punctul 2 al dispozitivului hotărârii, să instituie, să stabilească, ca o consecință a constatării existenței conflictului, conduita în raport cu prevederile constituționale la care autoritatea publică trebuia să se conformeze, respectiv obligația procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție și nu a doamnei Laura Codruța Kövesi, respectiv a cetățeanului Laura Codruța Kövesi (așa cum s-a consemnat în dispozitivul hotărârii) de a se prezenta în fața Parlamentului României — Comisia specială de anchetă.

O astfel de formulare (din dispozitivul hotărârii, respectiv obligația doamnei Laura Codruța Kövesi și nu a procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție) nu face

decât să întărească argumentele expuse anterior în opinia separată că nu a existat un conflict juridic de natură constituțională, întrucât în conflict nu s-au aflat două autorități publice, ci o autoritate publică, Parlamentul României — Comisia specială de anchetă parlamentară, și un cetățean al României — doamna Laura Codruța Kövesi, raport juridic care nu întrunește condițiile prevăzute în art. 146 lit. e) din Constituția României și în art. 34 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, pentru a ne afla în prezența unui conflict juridic de natură constituțională.

Pe de altă parte, **dreptului Comisiei speciale de anchetă parlamentară de a invita orice persoană care are cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza ce formează obiectul activității comisiei nu îi poate corespunde doar obligația prezenței la audieri a unei astfel de persoane care are asemenea cunoștințe ori obligația reprezentanților instituțiilor și organizațiilor de a se prezenta în fața Comisiei de anchetă, deoarece o astfel de obligație s-ar stabili în sarcina unor persoane fizice sau juridice care nu sunt în raporturi constituționale cu Parlamentul, mai precis nu sunt sub controlul acestuia, nici politic și nici în temeiul vreunui raport de subordonare.**

Aceasta este și rațiunea pentru care, prin dispozițiile art. 9 alin. (5) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor s-a prevăzut un drept de opțiune pentru persoana invitată, fie de a se prezenta în fața Comisiei, fie de a răspunde în scris solicitărilor Comisiei și de a pune la dispoziția acesteia eventualele mijloace de probă pe care le deține (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 317 din 13 aprilie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 446 din 23 mai 2006, și deciziile nr. 411 din 14 iunie 2017 și nr. 430 din 21 iunie 2017, precitate).

Stabilind — în opinie majoritară — **doar obligația doamnei Laura Codruța Kövesi de a se prezenta în fața Parlamentului României — Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial și de a furniza informațiile solicitate sau de a pune la dispoziție celelalte documente sau mijloace de probă deținute, utile activității comisiei — instanța de contencios constituțional a omis că, potrivit dispozițiilor art. 9 alin. (5) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, doamna Laura Codruța Kövesi, indiferent că ar fi fost chemată la**

comisie în calitate de reprezentant al unei autorități publice (procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție sau fost procuror general al României) ori în calitate de cetățean, face parte din categoria persoanelor invitate, care au un drept de opțiune conferit de lege, drept ce nu îi poate fi încălcat de nicio autoritate, respectiv:

- fie de a se prezenta în fața comisiei de anchetă parlamentară;

- fie de a răspunde în scris comisiei de anchetă.

Curtea Constituțională nu putea să încalce acest drept persoanei invitate și să stabilească doar obligația acesteia de a se prezenta în fața comisiei, statutul de persoană invitată atrăgându-i doar o unică obligație: aceea de a alege între a se prezenta în fața comisiei ori a formula un răspuns scris.

Mai mult, chiar comisia de anchetă parlamentară — în condițiile în care a constatat că doamna Laura Codruța Kövesi nu s-a prezentat în fața comisiei — i-a adresat o solicitare de formulare a unui răspuns scris, știind că legea îi conferă persoanei invitate un astfel de drept.

Pentru toate aceste motive considerăm că instanța de contencios constituțional ar fi trebuit să constate că în cauză nu a existat un conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe de altă parte, generat — așa cum au susținut autorii sesizării — de refuzul procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție de a se prezenta în fața Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților pentru verificarea aspectelor ce țin de organizarea alegerilor din 2009 și de rezultatul scrutinului prezidențial, întrucât actele și lucrările dosarului au demonstrat, cu prisosință, că în așa-zisul conflict nu s-au aflat două autorități publice — Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție — Direcția Națională Anticorupție, condiție absolut necesară pentru existența unui conflict juridic de natură constituțională, activitatea Comisiei speciale de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților determinând formarea doar a unui raport juridic între o autoritate publică, Parlamentul României — Comisia specială de anchetă a Senatului și Camerei Deputaților, și un cetățean al României — doamna Laura Codruța Kövesi — invitat la Comisia parlamentară în calitate de persoană fizică vizată de o solicitare cu privire la o chestiune personală (de ordin privat).

Judecător,

dr. Livia Doina Stanciu

CAMERA DEPUTAȚILOR

OPINIE SEPARATĂ

1. În conformitate cu prevederile art. 146 lit. e) din Constituția României, Curtea Constituțională „soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a Președintelui Consiliului Superior al Magistraturii”.

2. În cauză, prin cererile adresate Curții Constituționale de președinții celor două Camere ale Parlamentului, s-a solicitat constatarea unui conflict juridic de natură constituțională între Parlamentul României, pe de o parte, și Ministerul Public, parte a autorității judecătorești, pe de altă parte, conflict determinat,

între altele, de „refuzul procurorului șef al DNA de a se prezenta în fața Comisiei de anchetă a Parlamentului României”, instituite prin Hotărârea nr. 39/2017 a Plenului celor două Camere parlamentare.

3. Consider că aceste cereri trebuiau respinse în principal ca inadmisibile și în subsidiar ca neîntemeiate, din următoarele considerente:

3.1. Curtea Constituțională s-a pronunțat deja cu privire la existența sau inexistența unei obligații de a răspunde solicitărilor unei comisii de anchetă a Parlamentului României, arătând că trebuie realizată o „evidentă distincție între persoanele care

trebuie să se prezinte în fața comisiilor de anchetă în considerarea faptului că activitatea instituțiilor/autorităților din care fac parte sunt sub control parlamentar și care sunt citate în acest sens și, pe de altă parte, persoanele care sunt invitate, respectiv cele care reprezintă, în virtutea funcției lor de conducere autorități/instituții publice ce nu se află sub control parlamentar, care, în considerarea principiului colaborării loiale între instituțiile/autoritățile statului, au obligația să ia parte la lucrările comisiei, în toate cazurile și indiferent de obiectul anchetei parlamentare sau alte persoane care, spre exemplu, pot să nu aibă nicio tangență cu instituțiile statului, caz în care participarea acestora este la latitudinea lor" (paragraful 43 al Deciziei nr. 430 din 21 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 655 din 09.08.2017).

3.2. Considerentele mai sus citate ale Deciziei Curții Constituționale nr. 430 din 21 iunie 2017 trebuie interpretate în coroborare cu art. 9 alin. (5) al Legii nr. 195/2017 pentru completarea art. 9 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și senatorilor (publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 598 din 25 iulie 2017), care arată că persoana invitată „poate răspunde și în scris comisiei de anchetă parlamentară, furnizând informațiile solicitate, sau poate transmite prin poștă documente sau celelalte mijloace de probă pe care le deține și care sunt utile comisiei de anchetă”. Prin urmare, „obligația de a lua parte la lucrările comisiei de anchetă parlamentară” consacrată exclusiv pe calea unei ample și generoase dezvoltări jurisprudențiale a principiului colaborării loiale între instituții și/sau autorități publice **nu trebuie și nu poate fi înțeleasă ca fiind obligarea persoanei respective de a participa în mod fizic, respectiv prezență fizică la lucrările comisiei, câtă vreme nu se află în una dintre situațiile în raport cu care prezența în fața comisiei este obligatorie, în condițiile legii (persoanele care lucrează în cadrul Guvernului sau în cadrul autorităților administrației publice).**

3.3. **Dreptul constituțional la apărare, garantat de art. 24 al Constituției României, funcționează și în raporturile cu toate instituțiile și/sau autoritățile publice, nu numai cu cele ale autorității judecătorești.** De aceea, nu se poate pretinde unei persoane să facă declarații pe care nu le dorește, chiar numai pentru că i-ar putea afecta drepturile, interesele sau propria imagine, în caz contrar respectiva instituție publică situându-se în afara exercițiului competenței sale legitime, în raporturile cu persoana respectivă.

3.4. Analizând succesiunea împrejurărilor, din anul 2009 până în prezent, constatăm că doamna Laura Codruța Kövesi nu deținea în anul 2009 funcția de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție (DNA), ci o altă funcție publică — cea de procuror general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (PÎCCJ), fiind, la momentul actual, o **terță persoană față de raporturile constituționale dintre Parlament și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție**, indiferent dacă în prezent persoana respectivă funcționează în cadrul unei structuri a PÎCCJ.

3.5. Prin urmare, nu este relevantă calitatea actuală, de procuror șef al Direcției Naționale Anticorupție, în raport cu aspectele care fac obiectul comisiei parlamentare de anchetă,

anume alegerile prezidențiale din 2009. Incident în cauză este doar alin. (5) al art. 9 mai sus citat, potrivit căruia persoana respectivă putea fi invitată la comisia parlamentară de anchetă în calitate de „persoană care poate avea cunoștință despre o faptă sau o împrejurare de natură să servească la aflarea adevărului în cauza care formează obiectul comisiei și care acceptă să fie audiată” sau care „poate răspunde și în scris comisiei parlamentare de anchetă”. Din analiza documentelor aflate la dosarul cauzei se constată că au fost trimise doamnei Kövesi, în calitate sa de procuror șef al DNA, mai multe adrese, în perioada 07.06.2017—27.07.2017. La fiecare dintre aceste adrese a fost formulat un răspuns scris, fiind **exclusiv de competența comisiei parlamentare de anchetă să aprecieze conținutul răspunsului, respectiv dacă acesta este edificator și suficient pentru a formula concluzii — singur sau împreună cu alte documente aflate la dispoziția comisiei, ori este nevoie să adreseze întrebări suplimentare persoanei respective.**

3.6. Având în vedere cele mai sus precizate, **nu poate fi acceptată întemeierea sau „translatrea” în prezent a unui conflict juridic de natură constituțională între Parlament și o instituție publică — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, exclusiv pe baza conduitei prezente, în raport cu comisia parlamentară de anchetă, a unei persoane care în trecut a ocupat funcția de procuror general al PÎCCJ. În mod evident, nu s-ar putea susține nici existența unui conflict juridic de natură constituțională între o autoritate publică — Parlamentul și o persoană fizică — doamna Kövesi, acesta fiind posibil doar între instituții și/sau autorități, potrivit prevederilor constituționale cuprinse în art. 146 lit. e) și deciziilor CCR în materie.**

4. În orice caz, motivele pentru care comisia de anchetă consideră răspunsul formulat de persoana respectivă ca fiind edificator sau nu trebuie să fie suficient de clare și transparente, dacă avem în vedere că Parlamentul exercită un control politic (nu unul jurisdicțional, care are temeiuri legale de strictă aplicare și interpretare), în scopul de a obține informații necesare activității sale (de legiferare). Prin urmare, această activitate trebuie să fie pe deplin transparentă și în totală concordanță cu interesele generale ale statului. Transparența este necesară și pentru a distinge mai bine conținutul politic al anchetei parlamentare de conținutul judiciar al anchetei pe care o desfășoară doar autoritățile judiciare. În acest sens, chiar Decizia nr. 611/2017, față de care este formulată prezenta opinie separată, citează, în paragraful 108, un aviz al Comisiei de la Veneția, care precizează: „Chiar dacă o instituție este într-o situație de putere, atunci când este în măsură să influențeze alte instituții ale statului, trebuie să facă acest lucru având în vedere interesul statului ca un întreg, inclusiv, ca o consecință, interesele celorlalte instituții (ale statului n.n.) și cele ale minorității parlamentare.”

5. În consecință, principiul colaborării loiale anterior menționat presupune participarea cu bună-credință și în mod transparent a instituțiilor publice în activitățile etatice, fără exercitarea vreunei presiuni ori crearea unor dezechilibre între puterile statului.

Judecător,

conf. univ. dr. **Simona-Maya Teodoroiu**